

SPRÁVA

O POSTAVENÍ A PRÁVACH
PRÍSLUŠNÍKOV NÁRODNOSTNÝCH
MENŠÍN ZA ROK 2015

2015

Obsah

Úvod.....	3
I. Časť – Vnútroštátne a medzinárodné záväzky Slovenskej republiky v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín.....	5
1.1. Vnútroštátne záväzky Slovenskej republiky v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín	5
1.1.1 Strategické, koncepčné dokumenty a akčné plány	7
1.2. Medzinárodné záväzky Slovenskej republiky v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín	10
1.2.1 Medzinárodné zmluvy	11
1.2.1.1 Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín	11
1.2.1.2 Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov	11
1.2.2 Medzinárodné mechanizmy kontroly dodržiavania práv príslušníkov národnostných menšín	13
1.2.2.1 Univerzálne periodické hodnotenie Rady OSN pre ľudské práva a implementácia univerzálnych ľudskoprávných dohovorov	13
1.2.2.2 Zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre záležitosti menšín	14
1.2.2.3 Medzivládna slovensko-ukrajinská komisia pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru	14
1.2.2.4 Komisar rady Európy pre ľudské práva	15
II. Časť – Participácia príslušníkov národnostných menšín na riešení vecí verejných... 16	16
2.1 Aktivity splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny v oblasti participácie príslušníkov národnostných menšín.....	16
2.2 Konzultačné mechanizmy	20
2.2.1 Rada vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť	20
2.2.2 Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť	20
III. Časť – Podpora zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt príslušníkov národnostných menšín	26
3.1 Podpora poskytovaná v rámci siete osvetových zariadení a knižníc.....	26
3.2 Zabezpečenie činnosti profesionálnych národnostných divadiel a umeleckých súborov	30
3.3 Zabezpečenie televízneho a rozhlasového vysielania pre národnostné menšiny	33
3.4 Zabezpečenie a rozvoj múzeí národnostných menšín	36

3.5	Vydávanie periodických a neperiodických publikácií národnostných menšín	46
3.6	Podpora kultúry príslušníkov národnostných menšín prostredníctvom dotačného programu Kultúra národnostných menšín 2015	50

IV. Časť – Výchova a vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín..... 58

4.1	Legislatívne a koncepcné dokumenty	58
4.2	Inštitucionálne zabezpečenie	60
4.3	Možnosti vzdelávania v jazykoch národnostných menšín	60
4.4	Možnosti ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov v jazykoch národnostných menšín	67
4.5	Špecifiká výchovy a vzdelávania detí príslušníkov národnostných menšín v školách a školských zariadeniach	69
4.6	Podpora skvalitnenia výučby slovenského jazyka pre príslušníkov národnostných menšín.....	73
4.7	Vybavenosť škôl a školských zariadení s vyučovacím jazykom národnostných menšín alebo s vyučovaním jazyka národnostných menšín.....	75
4.8	Neformálne vzdelávanie	76

V. Časť – Používanie jazykov národnostných menšín..... 79

5.1	Aplikačná prax zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov.....	81
5.2	Jazykové témy Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny.....	82

Záver..... 83

Zoznam príloh 84

Prílohy 85

Úvod

Slovenská republika má v kontexte svojho historicko-kultúrneho vývoja zakódovaný rozmer multietnicity a multikultúry. Príspevok kultúry národnostných menšín, ktorý je trvalou súčasťou nášho kultúrneho dedičstva, je významným prvkom kultúrneho bohatstva, duchovných hodnôt a kultúrnej rozmanitosti Slovenska. Slovenská republika ako multietnická krajina pripisuje mimoriadny význam harmonickému spolužitiu väčšinového národa a príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín v súlade s medzinárodne zakotvenými štandardami.

V tomto kontexte sa Slovenská republika hlási k európskym hodnotám a ideám interkultúrneho a interetnického dialógu a budovania porozumenia medzi majoritnou spoločnosťou a príslušníkmi rôznych národnostných a etnických skupín obyvateľstva. Vláda Slovenskej republiky (ďalej len „vláda SR“) vníma menšiny ako trvalú súčasť modernej slovenskej spoločnosti a podporuje aktivity národnostných menšín žijúcich na území Slovenska, ktoré významnou mierou prispievajú k formovaniu a rozvoju jeho kultúrnej rozmanitosti.

K hlavným úlohám v tomto kontexte patria opatrenia a aktivity zamerané na zachovanie, rozvoj a podporu práv príslušníkov národnostných menšín a realizáciu systémových opatrení na zlepšenie postavenia príslušníkov národnostných menšín, ktoré sú v pôsobnosti splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny, alebo osoby poverenej plnením úloh splnomocnenca vlády Slovenskej republiky (ďalej aj ako „splnomocnenec“) ako poradného orgánu vlády SR. Jednou z hlavných úloh, ktoré splnomocnenec plní, je monitorovanie, analyzovanie a vyhodnocovanie dodržiavania práv príslušníkov národnostných menšín orgánmi štátnej správy, orgánmi územnej samosprávy a inými príslušnými subjektmi, v rámci ktorej každoročne predkladá vláde SR Správu o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín.

Predkladaná Správa o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín za rok 2015 (ďalej len „správa splnomocnenca“), ktorá je v poradí štvrtou, sa zameriava rovnako ako v minulom roku najmä na aktualizáciu údajov, informácií a hodnotení, pričom sa pozornosť koncentruje na tie oblasti, v ktorých nastal oproti minulému roku posun. Tam, kde si to daný kontext vyžaduje, sa obsah tejto správy týka aj obdobia pred a po hodnotenom období.

Prvá z piatich častí správy sa venuje vnútroštátnym a medzinárodným záväzkom Slovenskej republiky v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín, mapuje priebeh monitorovacích procesov kontrolných mechanizmov k jednotlivým záväzkom a obsahuje prehľad najzásadnejších legislatívnych zmien v tejto oblasti za hodnotené obdobie.

V časti Strategické, koncepcné dokumenty a akčné plány sa správa podrobne zaoberá procesom plnenia úloh vyplývajúcich z Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike v oblasti práv príslušníkov národnostných menšín vrátane prípravy návrhu Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám.

Druhá časť týkajúca sa participácie príslušníkov národnostných menšín na riešení vecí verejných správa splnomocnenca mapuje aktuálny vývoj v tejto oblasti predovšetkým z hľadiska jednotlivých participatívnych mechanizmov, výsledkov ich činnosti v sledovanom období vrátane aktivít Úradu splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné

menšiny (ďalej len „úrad splnomocnenca“) zameraných na vytváranie priestoru pre participáciu.

Na komplexné informácie o všetkých oblastiach, v rámci ktorých sa poskytuje podpora zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt príslušníkov národnostných menšín zo strany relevantných rezortov sa sústreďuje tretia časť predkladanej správy.

Štvrtá časť sa týka výchovy a vzdelávania príslušníkov národnostných menšín a poskytuje komplexný a detailný obraz všetkých aspektov týkajúcich sa výchovy a vzdelávania tejto cieľovej skupiny vrátane neformálneho vzdelávania v tejto oblasti.

Posledná piata časť sa venuje problematike používania jazykov národnostných menšín vrátane aplikačnej praxe.

Správa je doplnená o časť Prílohy, v ktorých poskytuje doplnkové informácie a údaje k jednotlivým častiam správy splnomocnenca.

V záujme uplatňovania rodovo citlivého jazyka sa všade tam, kde sa v texte tejto správy používa označenie v mužskom rode, sa má primerane na mysli aj označenie v ženskom rode.

I. Časť – Vnútroštátne a medzinárodné záväzky Slovenskej republiky v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín

1.1 Vnútroštátne záväzky Slovenskej republiky v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín

Práva príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín sú v Slovenskej republike ústavne garantované, a to predovšetkým v čl. 34 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj ako „ústava“), pričom Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovil rad právnych názorov dôležitých pre výklad a základné pravidlá pre uplatnenie čl. 34 ústavy.¹

Na ústavnú úpravu nadväzuje viac ako 30 právnych predpisov v oblasti ochrany práv národnostných menšín.² V roku 2015 boli niektoré z uvedených právnych predpisov novelizované:

- novela zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon);

Zmena: Zákon č. 378/2015 Z. z. o dobrovoľnej vojenskej príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov s účinnosťou od 2. januára 2016.

Novelou antidiskriminačného zákona sa zákaz diskriminácie rozšíril aj o diskrimináciu občana a vojaka dobrovoľnej vojenskej prípravy z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasového pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, povinností k rodine, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.

- novela zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov;

Zmena: Zákon č. 188/2015 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. septembra 2015.

Novelou školského zákona bol rozšírený § 33 o ods. 8 písm. d), ktorý ustanovuje, že zriaďovateľ strednej školy môže určiť v osobitnom prípade aj nižší počet žiakov v triede, ako je počet žiakov uvedený v § 33 odseku 7 školského zákona, a to v dennej forme štúdia deväť žiakov a v externej forme štúdia päť žiakov. Za osobitný prípad sa v zmysle predmetnej novely považuje aj stredná škola, v ktorej sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v štátnom jazyku a súčasne v jazyku príslušnej národnostnej menšiny, ak pre výchovu a vzdelávanie v štátnom jazyku alebo v jazyku príslušnej národnostnej menšiny nemožno zriadiť triedu podľa § 33 odseku 7 školského zákona.

- novela zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov;

Zmena: Zákon č. 188/2015 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. septembra 2015.

¹Drgonec, J. Ústava Slovenskej republiky. Komentár. 3. vydanie. Šamorín : Heuréka, 2012.

²Pozri napr. Správu o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín za rok 2012.

Novela zákona pridala § 35a ods. 1 písm. b), ktorý ustanovuje, že školy a školské zariadenia, ktoré sú zaradené do siete, majú povinnosť pri ročných zisťovaniach poskytnúť ministerstvu štatistické údaje aj o počtoch detí, žiakov a poslucháčov a ich vekovej štruktúre v členení podľa výchovno-vzdelávacieho jazyka, národnosti, študijného odboru alebo učebného odboru, špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb podľa stavu k 15. septembru školského roka.

- prijatie zákona č. 126/2015 Z. z. o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z. s účinnosťou od 1. júla 2015;

Nový zákon v § 12 ods. 3 ustanovuje, že knižnica je pri budovaní knižničného fondu povinná prihliadať na uspokojovanie potrieb občanov patriacich k národnostnej menšine alebo etnickej skupine: „V obciach, kde žijú občania patriaci k národnostnej menšine alebo etnickej skupine, je verejná knižnica povinná zohľadniť túto skutočnosť pri dopĺňovaní a budovaní knižničného fondu“.

- novela zákona č. 575/2001 o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy;

Zmena: Zákon č. 172/2015 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. septembra 2015.

Novelou zákona bol vložený nový § 40x, ktorý ustanovil, že pôsobnosť Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky v oblasti ľudských práv podľa doterajších všeobecne záväzných právnych predpisov okrem poskytovania dotácií prechádza na Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Zároveň novela zákona rozšírila § 13 o ods. 9, ktorý ustanovuje, že Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky zabezpečuje tvorbu a uskutočňovanie štátnej politiky a koordináciu plnenia úloh v oblasti ľudských práv.

Zmeny relevantných právnych predpisov bez priameho vplyvu na samotnú problematiku príslušníkov národnostných menšín boli nasledovné:

- novela zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií);

Zmena: Zákon č. 340/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. januára 2016.

- novela zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 154/1994 Z. z. o matrikách;

Zmena: Zákon č. 124/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 154/1994 Z. z. o matrikách v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. októbra 2015.

- novela zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv;

Zmena: Zákon č. 176/2015 Z. z., o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov s účinnosťou od 1. septembra 2015.

Zmena: Zákon č. 338/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. januára 2016.

- novela zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov;

Zmena: Zákon č. 402/2015 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. januára 2016.

- novela zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov;

Zmena: Zákon č. 131/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 11. júna 2015.

Zmena: Zákon č. 175/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. januára 2016.

Zmena: Zákon č. 267/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. decembra 2015.

Zmena: Zákon č. 438/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 23. decembra 2015.

- novela zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov;

Zmena: Zákon č. 401/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov s účinnosťou od 1. januára 2016.

Zmena: Zákon č. 444/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. januára 2016.

1.1.1 Strategické, koncepčné dokumenty a akčné plány

Splnomocnenec v rámci svojich kompetencií vymedzených štatútom pripravuje, navrhuje a realizuje v spolupráci s Úradom vlády Slovenskej republiky (ďalej len „úrad vlády“), ministerstvami a ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy strednodobé a dlhodobé opatrenia v oblasti zachovania, rozvoja a podpory práv príslušníkov národnostných menšín.

V tejto súvislosti sa úrad splnomocnenca zapojil do procesu prípravy *Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike* (ďalej len „stratégia“), ktorý v roku 2015 pokračoval. Nadväzoval na výsledky činnosti v tejto oblasti v predchádzajúcich rokoch. Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny (ďalej aj ako „výbor“) sa zaoberal prípravou stratégie už od roku 2013, keď uplatňujúc participatívny prístup vytvoril odbornú pracovnú skupinu na vypracovanie časti stratégie týkajúcej sa práv

osôb patriaciach k národnostným menšinám a etnickým skupinám. Pracovná skupina pracovala v období od decembra 2013 do apríla 2014. V súlade s plánom pripravila táto pracovná skupina východiskový materiál, ktorý bol predstavený verejnosti na dvoch workshopoch. Následne pracovná skupina predložila na XII. zasadnutie výboru východiskový materiál k príprave časti stratégie týkajúcej sa práv osôb patriaciach k národnostným menšinám a etnickým skupinám, ktorý bol so zohľadnením pripomienok a návrhov členov výboru schválený. V apríli 2014 predložil úrad splnomocnenca gestorovi úlohy, Ministerstvu zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky (ďalej len „MZVaEZ SR“), *Východiskový materiál k časti stratégie týkajúcej sa práv osôb patriaciach k národnostným menšinám a etnickým skupinám*. Materiál bol po schválení (1. decembra 2014) Radou vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (ďalej aj ako „rada vlády“), odporučený Hospodárskou a sociálnou radou Slovenskej republiky (8. decembra 2014) na ďalšie konanie.

Stratégia, ktorá bola schválená vládou SR 18. februára 2015 uznesením č. 71/2015, tvorí komplexný základ pre ďalšiu tvorbu ľudskoprávných politík. *Východiskový materiál k časti stratégie týkajúcej sa práv osôb patriaciach k národnostným menšinám a etnickým skupinám*, ktorý tvorí prílohu č. 1 k stratégii, identifikuje priority a úlohy, ktorých naplnenie má za cieľ zlepšiť postavenie osôb patriaciach k národnostným menšinám. Tieto sa vzťahujú na oblasť legislatívy, kultúry, výchovy, vzdelávania, jazyka, médií, podpory rozvoja participatívnych mechanizmov a posilnenia postavenia poradných a konzultatívnych orgánov vrátane posilnenia kapacít organizačných zložiek zabezpečujúcich fungovanie týchto mechanizmov a posilnenia komplexného výskumu v oblasti národnostných menšín.

Uznesením č. 71/2015 vláda SR v úlohe B.5 uložila vedúcemu úradu vlády v termíne do 31. decembra 2015 vypracovať v medziach svojich kompetencií akčný plán pre tie zraniteľné a marginalizované skupiny a jednotlivcov, pre ktoré doposiaľ nie sú zabezpečené legislatívne rámce, inštitucionálne rámce, samostatné stratégie a rámce aplikačnej praxe.

V úlohe B. 6 vláda SR uložila vedúcemu úradu vlády v termíne do 30. júna 2016 a následne každé dva roky plniť úlohy uvedené v stratégii a predložiť podpredsedovi vlády SR a ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR ako koordinátorovi plnenia úloh v oblasti ľudských práv správu o plnení úloh vyplývajúcich zo stratégie s návrhom na ich aktualizáciu.

V úlohe B. 7 vláda SR uložila vedúcemu úradu vlády v termíne do 30. júna 2016 a každoročne vychádzať zo stratégie pri tvorbe, aktualizácii a implementácii verejných politík a uplatňovať priority stratégie vo všetkých strategických a programových dokumentoch vlády SR a verejných politikách.

Stratégia vo svojom texte definuje, že v procese prípravy stratégie bola identifikovaná potreba prijať nové programové dokumenty (akčné plány) ľudskoprávných verejných politík so zameraním na práva LGBTI osôb, na práva osôb patriaciach k národnostným menšinám a na práva osôb ohrozených chudobou.

V zmysle citovaného uznesenia č. 71/2015 vedúci úradu vlády určil ako gestora predmetnej úlohy úrad splnomocnenca. V súlade s predmetnou úlohou predsedníčka Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny predložila na XVII. zasadnutie výboru 18. mája 2015 Informáciu o príprave Akčného plánu ochrany práv osôb patriaciach k národnostným menšinám a etnickým skupinám a návrh na zriadenie dočasnej pracovnej skupiny na vypracovanie akčného plánu. Výbor na predmetnom zasadnutí prerokoval a uznesením č. 67 vzal na vedomie Informáciu o príprave Akčného plánu ochrany práv osôb patriaciach k

národnostným menšinám a etnickým skupinám a uložil predsedníčke výboru zriadiť dočasnú pracovnú skupinu výboru na vypracovanie jeho návrhu zloženú z 5 zástupcov štátnej správy: Ministerstva kultúry SR, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstva vnútra SR, úradu vlády, Úradu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny a 5 odborníkov v oblasti práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám nominovaných členmi výboru spolu so životopisom preukazujúcim ich odbornosť. Predmetné návrhy na členov dočasnej pracovnej skupiny, ktoré zaslali členovia výboru sekretariátu boli plne akceptované.

Dočasná pracovná skupina výboru na vypracovanie Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám (ďalej len „akčný plán“) bola zriadená na obdobie od 1. júna 2015 do 31. decembra 2015, v rámci ktorého sa uskutočnilo celkovo päť zasadnutí tejto skupiny. V súlade s plánom pripravili členovia dočasnej pracovnej skupiny návrh hlavného cieľa akčného plánu, ako aj jednotlivých operačných cieľov k oblastiam, ktoré sú definované vo Východiskovom materiáli a taktiež sa zaoberali aj prípravou workshopov k akčnému plánu.

Vypracovaný návrh akčného plánu bol odbornej i laickej verejnosti predstavený na troch workshopoch, ktoré sa uskutočnili 5. novembra 2015 v Banskej Bystrici, 6. novembra 2015 v Košiciach a 9. novembra 2015 v Bratislave. Podujatia boli orientované na prezentáciu výsledkov práce dočasnej pracovnej skupiny zameranej na analýzu aktuálnej situácie v oblasti ochrany a podpory práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám a stanovenie priorít a úloh v rámci akčného plánu. Okruh pozvaných účastníkov a účastníčok bol starostlivo pripravený s ohľadom na zabezpečenie čo najširšej participácie. K tvorbe jednotlivých oblastí akčného plánu boli prizvaní aj zástupcovia národnostných menšín, predstavitelia VÚC, zástupcovia Štatistického úradu Slovenskej republiky, RTVS ako i regionálneho spravodajstva, zástupcovia Združenia miest a obcí Slovenska (ďalej len „ZMOS“), Únie miest Slovenska (ďalej len „ÚMS“), Štátneho pedagogického ústavu a NOC (Národné osvetové centrum). Na workshope v Banskej Bystrici sa zúčastnilo 17 účastníkov, v Košiciach 25 účastníkov a v Bratislave 31 účastníkov.

Na jednotlivých workshopoch sa zúčastnili aj členovia pracovnej skupiny za národnostné menšiny. Prítomní odborníci a odborníčky, ako aj zástupcovia národnostných menšín vyjadrili v diskusii svoje návrhy a odporúčania týkajúce sa jednotlivých návrhov aktivít a opatrení, ako aj analýzy silných stránok, slabých stránok, príležitostí a ohrození v súvislosti s postavením a právami osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám (SWOT analýza), ktoré dočasná pracovná skupina zapracovala do aktualizovanej verzie návrhu akčného plánu.

Na poslednom zasadnutí dočasnej pracovnej skupiny, na ktoré boli k diskusii o jednotlivých aktivitách akčného plánu prizvaní aj predstavitelia VÚC, zástupcovia Štatistického úradu Slovenskej republiky, zástupcovia ZMOS a ÚMS prítomní zhodnotili doterajší proces prípravy návrhu akčného plánu vrátane prínosu workshopov a zaoberali sa pripomienkami a návrhmi, ktoré boli vznesené zo strany rezortov, ako aj pripomienkami a návrhmi, ktoré odzneli na spomínaných workshopoch. Následne bol návrh akčného plánu predložený na XIX. zasadnutí výboru, ktoré sa konalo 17. decembra 2015. Výbor predmetný *Návrh Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2016 – 2020* schválil uznesením č. 79.

K dôležitým koncepčným dokumentom, ktoré sú relevantné pre oblasť práv príslušníkov národnostných menšín prijatým v minulom roku patrí *Koncepcia boja proti*

extrémizmu na roky 2015 – 2019 (ďalej len „konceptia“). Táto konceptia, ktorá bola prijatá uznesením vlády SR č. 129 z 18. marca 2015, predstavuje základný dokument definujúci strategické priority Slovenskej republiky v oblasti predchádzania a eliminácie radikalizácie, extrémizmu a s nimi spojenej protispoločenskej činnosti ohrozujúcej základné práva a slobody osôb a základy demokratického právneho štátu. Konceptia, ktorú iniciatívne predložilo MV SR, je strategickým dokumentom, ktorý nadväzuje na predchádzajúce dve konceptie pre túto oblasť. Potreba jej prijatia a realizácia v nej navrhnutých opatrení vyplýva z dôvodu ochrany týchto hodnôt zakotvených v Ústave Slovenskej republiky, medzinárodných dohovoroch v oblasti ľudských práv, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj z ostatných dokumentov strategickkej povahy v tejto oblasti. Zároveň je konceptia premietnutím úloh zo Stratégie vnútornej bezpečnosti Európskej únie v oblasti predchádzania násilnému extrémizmu a radikalizácii. Slovenská republika sa v tejto koncepcii dištancovala od akceptácie prejavov, ktoré by pôsobili nenávisť voči skupinám obyvateľstva pre dôvody akými sú pohlavie, rasa, farba pleti, pohlavie, etnická či národnostná príslušnosť, jazyk, sexuálna orientácia, náboženské vyznanie alebo príslušnosť k spoločenskej triede.

Uznesením vlády SR č. 12 bol 13. januára 2016 schválený *Akčný plán predchádzania a eliminácie rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie na roky 2016 – 2018*. Návrh uvedeného akčného plánu bol predložený MV SR na základe uznesenia vlády SR č. 71 z 18. februára 2015. Tento strategický dokument nadväzuje na priority identifikované v Stratégii, pričom jeho hlavným cieľom je predchádzať vzniku predsudkov, stereotypov a nenávisťných prejavov podmienených národnostnou, rasovou, etnickou, náboženskou a inou obdobnou neznášanlivosťou, ako aj zabrániť vzniku a šíreniu postojov a aktivít smerujúcich k podpore rasizmu, xenofóbie a ostatných foriem intolerancie.

Uznesením vlády SR č. 5 vláda SR 13. januára 2016 schválila Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie na roky 2016 – 2019, ktorý predložilo Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky a Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na základe uznesenia vlády SR č. 71 z 18. februára 2015. Cieľom akčného plánu je sústrediť sa na zvyšovanie povedomia verejnosti o nediskriminácii a usilovať o zefektívnenie implementácie antidiskriminačnej legislatívy, ako aj obnoviť prax z minulých rokov prijatím strategického dokumentu so všeobecným zameraním pre túto oblasť. Uvedený akčný plán nadväzuje na predchádzajúce strategické dokumenty z oblasti predchádzania diskriminácie a presadzovania rovnosti príležitostí, najmä Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie.

1.2 Medzinárodné záväzky Slovenskej republiky v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín

Splnomocnenec sa v súlade so štatútom spolupodieľa na tvorbe správ o plnení medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín. V tejto súvislosti úrad splnomocnenca aj v roku 2015 spolupracoval s MZVaEZ SR na vypracovaní správ a vedení dialógu o implementácii záväzkov vyplývajúcich z ľudskoprávných dohovorov Rady Európy a OSN, ako aj na plnení záväzkov z bilaterálnych medzištátnych dohôd.

Úrad splnomocnenca participoval na 4. kole monitoringu Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín (ďalej aj ako „rámcový dohovor“), na vyhodnotení výsledkov 3.

kola monitoringu implementácie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov (ďalej len „jazyková charta“), na vypracovaní Štvrtej správy o implementácii jazykovej charty, na vyhodnotení záverov 5. kola monitoringu Európskej komisie proti rasizmu a intolerancii, vyhodnotení odporúčaní 2. kola univerzálneho periodického hodnotenia Rady OSN pre ľudské práva a na príprave a uskutočnení XIII. zasadnutia Medzivládnej slovensko-ukrajinskej komisie pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru.

1.2.1 Medzinárodné zmluvy

1.2.1.1 Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín

Predložením štvrtej periodickej správy Slovenskej republiky o implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín generálnemu tajomníkovi Rady Európy sa v roku 2014 formálne začalo štvrté kolo monitoringu Slovenskej republiky. V rámci štvrtého kola monitoringu plnenia záväzkov sa v septembri 2014 uskutočnila návšteva Poradného výboru k rámcovému dohovoru v Slovenskej republike. Na základe štvrtej periodickej správy Slovenskej republiky a výsledkov návštevy prijal Poradný výbor 3. decembra 2014 svoj posudok o Slovenskej republike, ku ktorému Slovenská republika zaslala svoje stanovisko. Prebiehajúce štvrté kolo monitoringu bude formálne ukončené prijatím rezolúcie Výboru ministrov Rady Európy, ktorého súčasťou budú odporúčania na zlepšenie implementácie rámcového dohovoru v Slovenskej republike.

Vo februári 2015 uplynulo 20 rokov od otvorenia na podpis rámcového dohovoru. Slovenská republika, ako jedna z prvých krajín, ktoré rámcový dohovor ratifikovali, ocenila jeho prínos k efektívnej ochrane a podpore práv osôb patriacich k národnostným menšinám, ako aj k rozvoju spolupráce európskych demokracií.

1.2.1.2 Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov

Slovenská republika sa v súčasnosti nachádza v štvrtom kole monitoringu plnenia záväzkov vyplývajúcich pre Slovenskú republiku z Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov. Monitorovací cyklus jazykovej charty je trojročný. Začína sa predložením implementačnej správy hodnotenej krajiny o aktuálnom stave, vývoji legislatívy a praxe v oblasti ochrany a podpory regionálnych alebo menšinových jazykov. Po predložení implementačnej správy nasleduje spravidla návšteva Výboru expertov, nezávislého orgánu pozostávajúceho z expertov členských štátov Rady Európy v hodnotenej krajine. Závery Výboru expertov spolu s implementačnou správou tvoria podklad na vypracovanie hodnotiacej správy o uplatňovaní jazykovej charty v danom štáte. Na jej základe prijíma Výbor ministrov Rady Európy odporúčania adresované danému štátu, čím sa aktuálne kolo monitoringu ukončí.

MZVaEZ SR, ako gestor dohovoru, vypracovalo v súlade s metodickým pokynom Rady Európy, štvrtú správu o implementácii jazykovej charty v Slovenskej republike, ktorú schválila vláda SR uznesením číslo 131 z 18. marca 2015. Správa bola predložená generálnemu tajomníkovi Rady Európy 30. marca 2015. Implementačná správa bola spracovaná na základe podkladov príslušných orgánov štátnej správy. Ako východisko slúžilo odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy o uplatňovaní jazykovej charty Slovenskou republikou, ako aj hodnotiacia správa Výboru expertov jazykovej charty z tretieho monitorovacieho obdobia. Štvrtá správa obsahuje aktualizované a komplexné informácie o stave a situácii menšinových jazykov v Slovenskej republike a je zameraná predovšetkým

na prezentáciu aktuálneho stavu a vývoja legislatívy ako i spoločenskej praxe v oblasti ochrany a podpory regionálnych alebo menšinových jazykov.

V nadväznosti na prezentáciu štvrtej periodickej správy sa 21. – 23. septembra 2015 uskutočnila návšteva Výboru expertov jazykovej charty v Slovenskej republike s cieľom podrobného oboznámenia sa s úrovňou implementácie jazykovej charty. Prvé dva dni návštevy boli venované stretnutiam so zástupcami národnostných menšín a zahŕňali návštevu Košíc. V záujme vyváženého prístupu si túto časť návštevy experti jazykovej charty organizovali samostatne, bez participácie štátnych inštitúcií. Otázky a podnety, ktoré vzišli z týchto stretnutí, tlmočili a konfrontovali členovia delegácie so zástupcami jednotlivých orgánov štátnej správy, ktoré v rámci svojej pôsobnosti implementujú jednotlivé záväzky vyplývajúce z jazykovej charty. Členovia Výboru expertov počas návštevy ocenili doterajšiu spoluprácu a dialóg so Slovenskou republikou v procese monitoringu implementácie jazykovej charty.

Počas návštevy členov Výboru expertov Mária Jedličková, poverená splnomocnenkyňa vlády SR pre národnostné menšiny aktívne participovala na rokovaní Výboru expertov so zástupcami ústredných orgánov štátnej správy. Členmi delegácie, ktorú viedol pán Jarmo Lainio, člen Výboru expertov za Švédsko, boli Fernando Ramallo Fernández, člen Výboru expertov za Španielsko a Alexander Brörtl, člen Výboru expertov za Slovenskú republiku. Návšteva poskytla príležitosť diskutovať so zástupcami štátnych inštitúcií zodpovedných za implementáciu jazykovej charty, ako aj predstaviteľmi organizácií, ktoré presadzujú ochranu menšinových jazykov v Slovenskej republike. Získané informácie o implementácii jazykovej charty v Slovenskej republike budú slúžiť ako jeden z podkladov na vypracovanie štvrtej hodnotiacej správy o Slovensku. Mária Jedličková informovala hostí aj o postupe a aktivitách úradu splnomocnenca v procese uznania ruského jazyka a srbského jazyka za menšinové jazyky v Slovenskej republike v zmysle časti II jazykovej charty.

V roku 2015 paralelne prebiehal i proces uznania ruského jazyka a srbského jazyka za menšinové jazyky v Slovenskej republike v zmysle časti II jazykovej charty. Návrh na uznanie uvedených jazykov za menšinové jazyky v Slovenskej republike v zmysle časti II jazykovej charty schválila vláda SR uznesením č. 618 z 18. novembra 2015. Informácia o tejto skutočnosti bola notifikovaná generálnemu tajomníkovi Rady Európy listom stáleho predstaviteľa Slovenskej republiky pri Rade Európy 25. novembra 2015 (podrobnejšie pozri v časti V. Používanie jazykov národnostných menšín).

Podrobné informácie o priebehu procesu uznania ruského jazyka a srbského jazyka za menšinové jazyky v Slovenskej republike v zmysle časti II jazykovej charty, ako aj informácie o priebehu aktuálneho, štvrtého kola monitoringu plnenia záväzkov vyplývajúcich pre Slovenskú republiku z jazykovej charty, boli počas roka 2015 pravidelne predmetom rokovaní Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny a Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

Záveru Výboru expertov spolu s implementačnou správou tvoria podklad na vypracovanie hodnotiacej správy o uplatňovaní jazykovej charty v danom štáte, ktorý má možnosť k správe pripojiť svoje stanovisko. Hodnotiaca správa Výboru expertov o implementácii jazykovej charty v Slovenskej republike bola prijatá na 52. zasadnutí Výboru expertov 6. novembra 2015. Slovenská republika využila možnosť zaslania svojho stanoviska k správe, ktoré bude spolu s ňou zverejnené. Aktuálne kolo monitoringu bude ukončené prijatím odporúčania Výboru ministrov Rady Európy.

1.2.2 Medzinárodné mechanizmy kontroly dodržiavania práv príslušníkov národnostných menšín

1.2.2.1 Univerzálne periodické hodnotenie Rady OSN pre ľudské práva a implementácia univerzálnych ľudskoprávných dohovorov

Univerzálne periodické hodnotenie (*Universal Periodic Review, UPR*) je osobitným mechanizmom Rady OSN pre ľudské práva prebiehajúcim od roku 2008. Ide o univerzálny proces, v ktorom je dotknutý štát hodnotený ostatnými členskými štátmi. Cieľom hodnotenia je poskytnúť komplexný a objektívny obraz o stave ľudských práv vo všetkých členských štátoch OSN. Hodnotenie sa koná v pravidelných 4,5-ročných cykloch. Z hľadiska ľudskoprávnej agendy na národnej úrovni predstavuje UPR kľúčovú udalosť.

Slovenská republika bola vo februári 2014 predmetom druhého kola hodnotenia UPR. Zo 146 odporúčaní Slovenská republika 9 neakceptovala a 4 akceptovala čiastočne. Slovenská republika vo svojom stanovisku k odporúčaniam zároveň deklarovala aj dobrovoľné záväzky v oblasti ľudských práv. Jedným z dobrovoľných záväzkov bolo, že Slovenská republika predloží Výboru informáciu o implementácii odporúčaní po uplynutí polovice hodnotiaceho cyklu, teda cca po uplynutí 2,5 roka. V druhej polovici roka 2015 začalo MZVaEZ SR v spolupráci s príslušnými ústrednými orgánmi štátnej správy pripravovať uvedenú správu o implementácii odporúčaní. Úrad splnomocnenca identifikoval zo 146 odporúčaní adresovaných Slovenskej republike osem odporúčaní priamo sa týkajúcich problematiky národnostných menšín a pripravil podklad o spôsoboch a mechanizmoch ich realizácie. Správa by mala byť predložená Rade OSN pre ľudské práva v priebehu prvého polroka 2016.

Slovenská republika je zmluvnou stranou takmer všetkých základných ľudskoprávných dohovorov OSN a veľmi pružne reaguje na vývoj v tejto oblasti. V roku 2015 sa stala zmluvným štátom Medzinárodného dohovoru o ochrane všetkých osôb pred nedobrovoľným zmiznutím z 20. decembra 2007, ktorý pre ňu nadobudol platnosť 14. januára 2015.

V júli 2015 obhájila Slovenská republika tretiu implementačnú správu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. Prijaté odporúčania výboru sa týkajú predovšetkým ochrany práv zadržovaných a väznených osôb, životných podmienok väzňov, zabezpečenia ochrany migrantov a žiadateľov o azyl, opatrení na ochranu žien pred násilím, politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k obetiam trestného činu obchodovania s ľuďmi. Rovnako sa výbor zaujímal aj o situáciu Rómov, predovšetkým medializované policajné zásahy v rómskych osadách, vzdelávanie rómskych detí, fungovanie rómskych občianskych hliadok a vyšetrovanie sterilizácií rómskych žien. Výbor ocenil pokrok, ktorý Slovenská republika dosiahla v oblasti boja proti domácejmu násiliu a rovnako v oblasti vzdelávania rómskych detí v kontexte ich zaradovania do špeciálnych škôl alebo tried.

V novembri 2015 Slovenská republika obhájila piatu a šiestu periodickú správu o implementácii Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien. Počas obhajoby správy pred výborom rezonovala situácia rómskych žien v rôznych oblastiach života najmä v oblasti vzdelávania, zdravotnej starostlivosti a zamestnávania, ako aj otázky spojené s viacnásobnou diskrimináciou. Výbor odporučil Slovenskej republike prijať opatrenia na podporu rodovej rovnosti a odstraňovania diskriminácie žien prakticky vo všetkých oblastiach života (napríklad pri prístupe k spravodlivosti, vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti, zamestnávaniu, účasti na politickom a verejnom živote). Odporúčaniam dominuje situácia rómskych žien ako obetí viacnásobnej diskriminácie. Istý posun nastal v oblasti nútených

sterilizácií rómskych žien, kde výbor síce adresoval odporúčania týkajúce sa sterilizácií rómskych žien bez informovaného súhlasu, avšak už nežiadal od Slovenskej republiky vyšetovanie takýchto prípadov, ako to napríklad ešte v lete 2015 žiadal Výbor proti mučeniu pri obhajobe tretej implementačnej správy. Výbor osobitne privítal záväzok Slovenskej republiky ratifikovať Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácomu násiliu a o boji proti nemu (Istanbulský dohovor) do júna 2016.

V apríli 2015 predložila Slovenská republika príslušnému výboru už v poradí štvrtú implementačnú správu k Medzinárodnému paktu o občianskych a politických právach a čaká sa na vytýčenie termínu jej obhajoby.

1.2.2.2 Zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre záležitosti menšín

Bilaterálna spolupráca s Maďarskom sa realizuje na základe Zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci podpísanej 19. marca 1995. Ostatné XII. zasadnutie Zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre záležitosti menšín sa uskutočnilo 11. decembra 2013 v Bratislave. Rokovanie bolo prerušené vzhľadom na viaceré otvorené otázky. V auguste 2015 informovalo Veľvyslanectvo Maďarska v Bratislave o vymenovaní nového spolupredseda maďarskej časti zmiešanej komisie, ktorým sa stal splnomocnenec pre rozvoj susedskej politiky Ministerstva vonkajších ekonomických vzťahov a zahraničných vecí Maďarska Ferenc András Kalmár. Uskutočnenie ďalšieho zasadnutia Zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre záležitosti menšín sa predpokladá v priebehu roka 2016.

1.2.2.3 Medzivládna slovensko-ukrajinská komisia pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru

Bilaterálna spolupráca s Ukrajinou sa realizuje na základe Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou o dobrom susedstve, priateľských vzťahoch a spolupráci (Kyjev, 29. 6. 1993). V súlade s predmetnou zmluvou a na základe iniciatívy ukrajinskej strany (počas oficiálnej návštevy ministra zahraničných vecí Ukrajiny A. Zlenka v Slovenskej republike (vo februári 1994) bola uznesením vlády SR č. 362/1994 vytvorená Medzivládna slovensko-ukrajinská komisia pre národnostné menšiny, školstvo, kultúru a vedecké styky. Po dohode s ukrajinskou stranou má komisia od roku 2003 nové pomenovanie: Medzivládna slovensko-ukrajinská komisia pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru. Zasadnutie komisie sa uskutočňuje raz do roka striedavo v Slovenskej republike a na Ukrajine.

Vláda SR uznesením č. 161/2015 schválila 8. 4. 2015 materiál „Správa o priebehu a výsledkoch XIII. zasadnutia Medzivládnej slovensko-ukrajinskej komisie pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru, 8. - 9. 12. 2014 v Kyjeve“, ktorým vzala na vedomie informáciu o priebehu a výsledkoch práce komisie a uložila príslušným členom vlády SR, predsedovi Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a splnomocnencovi vlády SR pre národnostné menšiny oboznámiť sa so závermi a odporúčaniami slovensko-ukrajinskej komisie, v rámci kompetencií a existujúcich možností podporiť realizáciu navrhnutých odporúčaní a priebežne vyhodnocovať ich plnenie.

Úrad splnomocnenca intenzívne spolupracoval v minulom roku s MZVaEZ SR pri plnení odporúčaní a úloh, ktoré vyplývajú z uvedeného. MZVaEZ SR v spolupráci s príslušnými ministerstvami, orgánmi štátnej správy a samosprávy a inštitúciami vrátane úradu splnomocnenca priebežne sledovalo plnenie týchto úloh.

Slovenská strana na samostatnom rokovaní v decembri 2015 pripravila kontrolu prijatých úloh uvedených v Protokole spoločného rokovania slovenskej a ukrajinskej strany

v Kyjeve (2014), schválených vládou SR (2015) a vyzvala členov komisie k vyhodnoteniu prijatých odporúčaní s cieľom poskytnutia komplexnej informácie ukrajinskej strane pred spoločným zasadnutím oboch častí komisie v I. polovici roka 2016 v Bratislave.

Komisia sa zaoberá komplexnou problematikou slovenskej národnostnej menšiny na Ukrajine a ukrajinskej národnostnej menšiny v Slovenskej republike s cieľom podpory zachovania a rozvoja ich identity a kultúry. Ďalej sleduje celkovú bilaterálnu reláciu v oblasti kultúry, bilaterálnu reláciu v oblasti školstva, vedy, výskumu, národnostného školstva, venuje pozornosť podpore národnostných médií a výmenám programov RTVS s mediálnymi partnermi na Ukrajine. Po každom zasadnutí komisie MZVaEZ SR predkladá na rokovanie vlády SR informáciu o priebehu rokovania Komisie, prijatých záveroch a ich plnení za predchádzajúce obdobie.

1.2.2.4 Komisar Rady Európy pre ľudské práva

V dňoch 15. - 19. júna 2015 uskutočnil návštevu Slovenskej republiky komisár Rady Európy pre ľudské práva Nils Muižnieks. Išlo o riadnu návštevu komisára v členskej krajine Rady Európy, počas ktorej sleduje stav rozvoja ľudských práv. Následne vydal v októbri 2015 svoju správu o návšteve Slovenskej republiky, v ktorej hodnotí úroveň dodržiavania ľudských práv a navrhuje odporúčania, ako tento stav zlepšiť a ďalej rozvíjať. Správa sa tematicky venuje nasledovným otázkam: aktivity v oblasti uplatňovania ľudských práv, boj proti diskriminácii Rómov, diskriminácii osôb so zdravotným postihnutím a diskriminácii lesbí, gejov, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osôb (LGBTI). Najväčšia pozornosť sa venuje postaveniu rómskej menšiny a zásadné legislatívne odporúčania sa týkajú predovšetkým agendy práv LGBTI osôb. Komisar sa vo svojej správe nevenuje osobitne téme postavenia národnostných menšín, s výnimkou rómskej menšiny. Správa komisára bola predmetom rokovania Rady vlády v decembri 2015.

II. Časť – Participácia príslušníkov národnostných menšín na riešení vecí verejných

V Slovenskej republike garantuje participáciu príslušníkov národnostných menšín na riešení vecí verejných Ústava Slovenskej republiky, ktorá v čl. 34 ods. 2 písm. c) **zaručuje občanom patriacim k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám právo zúčastňovať sa na riešení vecí týkajúcich sa národnostných menšín a etnických skupín.**

Základné práva priznané čl. 34 ods. 2 ústavy sa zaručujú aj podľa **Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín.** V zmysle článku 15 rámcového dohovoru strany musia vytvárať podmienky potrebné na efektívnu účasť osôb patriacich k národnostným menšinám na kultúrnom, spoločenskom a ekonomickom živote, ako aj na verejných záležitostiach, najmä na tých, ktoré sa ich týkajú. Cieľom takejto efektívnej účasti je podpora skutočnej rovnosti medzi osobami patriacimi k národnostným menšinám a tými, ktoré patria k väčšine prostredníctvom vedenia konzultácií s týmito osobami prostredníctvom vhodných postupov a reprezentatívnych inštitúcií. V Slovenskej republike plní úlohu takejto reprezentatívnej a konzultačnej inštitúcie **Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny**, ktorý je odborným orgánom Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť – poradného orgánu vlády Slovenskej republiky.

Všetky právne predpisy upravujúce volebné právo rešpektujú v plnom rozsahu ustanovenie čl. 30 Ústavy Slovenskej republiky, že občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám, pričom volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou sa priznáva okrem občanov Slovenskej republiky aj cudzincom s trvalým pobytom na jej území, a to vo voľbách do orgánov samosprávy obcí a vo voľbách do orgánov samosprávnych krajov.

Správa splnomocnenca sa zameriava na participáciu príslušníkov národnostných menšín predovšetkým v rámci konzultačných mechanizmov štátu s príslušníkmi národnostných menšín. Vzhľadom na skutočnosť, že v roku 2015 sa nekonali žiadne celoštátne voľby, správa neuvádza informácie týkajúce sa účasti príslušníkov národnostných menšín v predmetnej oblasti.

2.1 Aktivity splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny v oblasti participácie príslušníkov národnostných menšín

Podpora participácie príslušníkov národnostných menšín na riešení vecí verejných je jednou z oblastí pôsobnosti splnomocnenca, ktoré plní v zmysle svojho štatútu v oblasti zachovania, rozvoja a podpory práv príslušníkov národnostných menšín a realizácie systémových opatrení na zlepšenie postavenia príslušníkov národnostných menšín. V tejto súvislosti splnomocnenec najmä predsedá výboru, vedie pravidelné konzultácie s príslušníkmi národnostných menšín a s organizáciami národnostných menšín a presadzuje posilnenie účasti príslušníkov národnostných menšín na riešení vecí verejných.

V roku 2015 poverená splnomocnenkyňa Mária Jedličková iniciatívne zorganizovala viacero odborných podujatí (workshopov, pracovných stretnutí, kultúrnych podujatí a pod.), ktorých cieľom bolo zapojiť príslušníkov národnostných menšín do diskusie k aktuálnym otázkam ochrany a podpory práv príslušníkov národnostných menšín, ako aj zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín.

Na pozvanie splnomocnenkyne vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a predsedníčky výboru Márie Jedličkovej prišli na pracovnú návštevu úradu splnomocnenca zástupkyne Úradu vysokej komisárky OBSE. Počas návštevy, ktorá sa uskutočnila 19. februára 2015, hostky- Stéphanie Marsal politická poradkyňa vysokej komisárky OBSE pre otázky národnostných menšín a Veronika Kristková z tohto úradu diskutovali s predstaviteľmi a predstaviteľkami národnostných menšín, ako aj so zástupkyňami úradu splnomocnenca. V rámci pracovného stretnutia poverená splnomocnenkyňa Mária Jedličková sa s politickou poradkyňou vysokej komisárky OBSE pre otázky národnostných menšín Stéphanie Marsal vzájomne informovali o činnosti úradu splnomocnenca – najmä o dotačnom programe, ktorý podporuje rozvoj tradícií, kultúry a jazyka národnostných menšín, ako aj o postavení národnostných menšín v Slovenskej republike. Stéphanie Marsal vyzdvihla participatívny mechanizmus v oblasti dodržiavania práv príslušníkov národnostných menšín najmä prostredníctvom úradu splnomocnenca a výboru. Osobitne ocenila aktivity splnomocnenkyne a vyjadrila svoj záujem sledovať oblasti pôsobnosti úradu splnomocnenca aj v budúcnosti. V ten istý deň sa v priestoroch úradu vlády uskutočnilo XVI. zasadnutie Výboru, na ktorom sa na pozvanie predsedníčky výboru, splnomocnenkyne zúčastnila v pozícii pozorovateľky aj Veronika Kristková z Úradu vysokej komisárky OBSE pre otázky národnostných menšín.

V rámci vedenia konzultácií s príslušníkmi národnostných menšín úrad splnomocnenca v reakcii na iniciatívu rusínskej národnostnej menšiny a ukrajinskej národnostnej menšiny zorganizoval spoločné pracovné stretnutie zástupcov uvedených menšín, ktoré sa uskutočnilo 25. marca 2015 v Banskej Bystrici. Cieľom pracovného stretnutia bolo iniciovať konzultácie a otvoriť diskusiu o citlivých otázkach vzájomných vzťahov obidvoch menšín.

Mária Jedličková prijala 14. apríla 2015 Klauza Brähmiga, predsedu skupiny pre otázky vysídlelcov a národnostných menšín Spolkového snemu spolu s delegáciou poslancov a Thomasa Götza, veľvyslanca Spolkovej republiky Nemecko v SR. Ústrednou témou stretnutia bola vzájomná výmena informácií o podpore postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín tak na Slovensku, ako aj v Nemeckej spolkovej republike.

Zdroj: archív úradu vlády

Úrad splnomocnenca v spolupráci s partnermi zorganizoval v minulom roku v poradí deviaty ročník Minifestivalu európskeho filmu 7x7. Festival sa začal 6. mája 2015 v kine Mladosť v Bratislave. Záštitu nad týmto tradičným podujatím prevzali predseda vlády Slovenskej republiky Robert Fico, poverená splnomocnenkyňa vlády Slovenskej republiky Mária Jedličková a vedúci zastúpenia Európskej komisie na Slovensku Dušan Chrenek. Výnimočnosť tohto ročníka bola v jeho zameraní na menšinovú problematiku v kontexte súžitia s majoritou, ako aj tolerancie a inklúzie v spoločnosti.

Zdroj: archív úradu vlády

Na stretnutí Márie Jedličkovej s Hartmutom Koschykom, splnomocnencom nemeckej Spolkovej vlády pre otázky vysídencov a národnostné menšiny, a členom nemeckého Spolkového snemu a J. E. Thomasom Götzom, veľvyslancom Spolkovej republiky Nemecko v SR 24. júna 2015, dominovali otázky postavenia nemeckej národnostnej menšiny v Slovenskej republike, podpory kultúrnych aktivít nemeckej menšiny na Slovensku, ako aj zintenzívnenia vzájomnej spolupráce pri podpore nemeckej národnostnej menšiny v Slovenskej republike.

Úrad splnomocnenca v spolupráci s úradom vlády pripravil kultúrne podujatie Večer hudby a tanca národnostných menšín, ktoré sa uskutočnilo 25. septembra 2015 v Kultúrnom dome v Jarovciach pod záštitou predsedu vlády Slovenskej republiky Roberta Fica. Návštevníci mohli vidieť unikátne spojenie vystúpení dvoch profesionálnych súborov so 60. ročnou tradíciou. Tanečné divadlo Ifjú Szivek a Poddukelský umelecký ľudový súbor s pestrým multikultúrnym programom predstavili hudbu a tance viacerých národnostných menšín z rôznych kútov Slovenska. Obec Jarovce sa nestala dejiskom podujatia náhodou – od nepamäti tu žili a žijú príslušníci rôznych národností, etník a vierovyznaní. Jarovce sú pravou križovatkou národov a národností v strednej Európe a aj dnes predstavujú tolerantné, moderné a multikultúrne spoločenstvo, ktoré môže byť vzorom aj pre ostatné miesta a obce na Slovensku aj v Európe. Večer hudby a tanca národnostných menšín priblížil verejnosti bohatstvo a rôznorodosť tradícií a umenia národnostných menšín žijúcich na Slovensku.

Zdroj: archív úradu vlády

V dňoch 5. novembra 2015 v Banskej Bystrici, 6. novembra 2015 v Košiciach a 9. novembra 2015 v Bratislave sa konali workshopy k návrhu Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám, ktorý pripravila Dočasná pracovná skupina výboru na vypracovanie návrhu zložená zo zástupcov národnostných menšín a zástupcov štátnej správy (pozri časť 1.1.1 Strategické a koncepcné dokumenty).

Zdroj: archív úradu vlády

V záujme zabezpečenia informovanosti verejnosti o aktivitách úradu splnomocnenca, ako aj výboru bolo webové sídlo www.narodnostnemensiny.gov.sk v roku 2015 pravidelne aktualizované tak, aby interaktívne reflektovalo všetky aktuálne informácie týkajúce sa úradu splnomocnenca, vyhlásenia splnomocnenkyne k pamätným dňom, ako aj informácie o podujatiach národnostných organizácií, tak pre príslušníkov národnostných menšín, ako aj pre majoritnú spoločnosť.³

Významným participatívnym mechanizmom je **Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny**. Úrad splnomocnenca ako sekretariát výboru zabezpečoval aj v roku 2015 jeho riadne fungovanie (pozri časť 2.2.2 Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny).

³Pozri: <http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/>

Zdroj: archív úradu vlády

2.2 Konzultačné mechanizmy

2.2.1 Rada vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť

Rada vlády je stálym odborným, poradným, koordinačným a konzultatívnym orgánom vlády SR v oblasti ochrany základných ľudských práv a slobôd, politických a občianskych práv, práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv, práv na ochranu životného prostredia a kultúrneho dedičstva, v oblasti práv dieťaťa a presadzovania najlepšieho záujmu dieťaťa, v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím a práv seniorov, pri presadzovaní zásady rovnakého zaobchádzania, rovnosti príležitostí a rodovej rovnosti.

Členom rady je aj splnomocnenec a podpredseda výboru, ktorým je zástupca národnostnej menšiny alebo etnickej skupiny. V roku 2015 splnomocnenkyňa Mária Jedličková a Pavel Traubner podpredseda výboru predložili na zasadnutie rady hodnotiace správy výboru o podpore kultúry národnostných menšín, o národnostnom školstve a o používaní jazykov národnostných menšín za rok 2014 a Návrh na uznanie ruského jazyka a srbského jazyka za menšinové jazyky v Slovenskej republike v zmysle Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov.

V roku 2015 došlo k zmene zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov. Novelou predmetného zákona sa vymedzila generálna kompetencia tvorby a realizácie štátnej politiky v oblasti ľudských práv, ktorá sa zverila do pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, a to vrátane doterajšej koordinačnej kompetencie, ktorú vykonávalo MZVaEZ SR, Minister spravodlivosti Slovenskej republiky sa stal predsedom Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

2.2.2 Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny

Výbor je inštitucionalizovaným konzultačným mechanizmom vo veciach účasti príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín na riešení vecí, ktoré sa ich týkajú. Výbor je stálym odborným orgánom rady pre otázky týkajúce sa národnostných menšín a

etnických skupín a ich príslušníkov, pre oblasť implementácie jazykovej charty v zmysle čl. 7 ods. 4 charty a v zmysle čl. 15 rámcového dohovoru.

Predsedom výboru je splnomocnenec, členmi výboru sú zástupcovia všetkých trinástich národnostných menšín (maďarskej, rómskej, rusínskej, českej, ukrajinskej, nemeckej, poľskej, moravskej, ruskej, bulharskej, chorvátskej, židovskej a srbskej národnostnej menšiny) a zástupcovia vecne príslušných orgánov štátnej správy:

- MZVaEZ SR,
- Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „MŠVVaŠ SR“),
- Ministerstva kultúry Slovenskej republiky (ďalej len „MK SR“),
- Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“),
- Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“),
- Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „MS SR“),
- splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity.

Národnostné menšiny vo výbore reprezentujú členovia v nasledovnom počte:

- 5 zástupcov maďarskej národnostnej menšiny,
- 4 zástupcovia rómskej národnostnej menšiny,
- 2 zástupcovia českej národnostnej menšiny,
- 2 zástupcovia rusínskej národnostnej menšiny,
- 2 zástupcovia ukrajinskej národnostnej menšiny,
- 1 zástupca nemeckej národnostnej menšiny,
- 1 zástupca poľskej národnostnej menšiny,
- 1 zástupca moravskej národnostnej menšiny,
- 1 zástupca ruskej národnostnej menšiny,
- 1 zástupca bulharskej národnostnej menšiny,
- 1 zástupca chorvátskej národnostnej menšiny,
- 1 zástupca židovskej národnostnej menšiny,
- 1 zástupca srbskej národnostnej menšiny.

V rámci svojej pôsobnosti výbor predovšetkým poskytuje rade podnety na zvýšenie úrovne podpory, ochrany a dodržiavania práv príslušníkov národnostných menšín; podieľa sa na vypracovaní správ pre kontrolné mechanizmy medzinárodných zmlúv o ľudských právach a právach príslušníkov národnostných menšín a každoročne vypracúva hodnotiace správy v kľúčových oblastiach týkajúcich sa príslušníkov národnostných menšín, ktoré predkladá na schválenie rade.

Výbor má spomedzi ostatných výborov rady špecifické postavenie. Členovia výboru zastupujúci príslušníkov národnostných menšín sú volení priamo menšinovými organizáciami. Hlasovacie právo vo výbore majú iba zástupcovia národnostných menšín a predseda výboru podľa princípu jedna menšina – jeden hlas. Zástupcovia orgánov štátnej správy sa zúčastňujú zasadnutí výboru bez hlasovacieho práva. Výbor tak možno považovať za samosprávny orgán národnostných menšín, ktorý rozhoduje samostatne a suverénne o svojich záležitostiach. Riešiť otázky konkrétnej národnostnej menšiny na zasadnutí výboru bez účasti jej zástupcov nie je možné.

Na pozvanie splnomocnenkyne sa uskutočnila 19. februára 2015 návšteva pani Stéphanie Marsal, politickej poradkyne vysokej komisárky OBSE pre otázky národnostných menšín a pani Veroniky Kristkovej z Úradu vysokej komisárky OBSE pre otázky

národnostných menšín. Pani Veronika Kristková sa zúčastnila v pozícii pozorovateľky aj na XVI. zasadnutí výboru (bližšie pozri časť 2.1 Aktivity splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny v oblasti participácie príslušníkov národnostných menšín).

V minulom roku, konkrétne 16. septembra 2015 sa uskutočnilo volebné zhromaždenie výboru pre voľbu dvoch náhradníkov členov výboru za rómsku národnostnú menšinu a jedného náhradníka člena výboru za židovskú národnostnú menšinu, ktorým sa skončil mandát v októbri 2015. Kandidátov na náhradníkov členov výboru navrhovali príslušné národnostné menšiny. Na priebeh volebného zhromaždenia dozerala za prítomnosti notára volebná komisia zložená zo zástupcov štátnej správy a inštitúcií pôsobiacich v oblasti ľudských práv. Nominantov, ktorí získali od národnostných organizácií najväčší počet hlasov, vymenovala za náhradníkov členov výboru predsedníčka výboru.

Z dôvodu rezignácie jedného člena výboru za rusínsku národnostnú menšinu bola 18. decembra 2015 vyhlásená výzva na registráciu kandidátnych listín a registráciu národnostných organizácií na účasť na volebnom zhromaždení na uvoľnené miesto náhradníka člena výboru, ktorý nastúpil v súlade so štatútom výboru na uvoľnené miesto člena výboru. Volebné zhromaždenie sa konalo 28. januára 2016.

Výbor sa v roku 2015 zišiel na štyroch riadnych zasadnutiach a prijal celkom 17 uznesení (uznesenia 63 – 79). Všetky uznesenia a zápisnice zo zasadnutí výboru sú zverejnené na webovom sídle úradu splnomocnenca.⁴

Výbor na základe svojho štatútu každoročne vypracúva hodnotiacu správu o podpore kultúr národnostných menšín; správu o stave národnostného školstva a správu o používaní jazykov národnostných menšín (ďalej spolu len „hodnotiace správy“), ktoré predkladá na schválenie rade. Na návrh predsedníčky výboru bola v záujme zabezpečenia efektívnosti procesu prípravy správ za rok 2014, ako aj jeho participatívosti zriadená dočasná pracovná skupina zložená z 13 zástupcov jednotlivých národnostných menšín – expertov na danú problematiku a 8 zástupcov štátnej správy, ktorá vypracovala hodnotiace správy. Zástupcov národnostných menšín nominovali členovia výboru a predsedníčka výboru ich nominácie plne akceptovala. Rada vlády hodnotiace správy schválila 15. októbra 2015 na svojom 22. zasadnutí uznesením č. 137.

V oblasti koncepčných materiálov výbor participoval na vypracovaní návrhu Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2016 – 2020, ktorý priamo nadväzuje na návrh Celostátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike (bližšie pozri časť 1.1.1 Strategické, koncepčné dokumenty a akčné plány).

V oblasti podpory kultúry príslušníkov národnostných menšín bol výbor aj v roku 2015 pravidelne informovaný o dotačnom programe úradu vlády – Kultúra národnostných menšín a schválil rozdelenie disponibilných finančných prostriedkov pre jednotlivé národnostné menšiny na rok 2016. Výbor bol taktiež oboznámený so štruktúrou vysielania RTVS pre národnostné menšiny a zaoberal sa aj problematikou národnostných múzeí.

V oblasti jazykových práv príslušníkov národnostných menšín výbor prerokoval a schválil návrh na uznanie ruského jazyka a srbského jazyka za menšinové jazyky v Slovenskej republike v zmysle časti II Európskej charty regionálnych alebo menšinových

⁴ Pozri: <http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/vybor-pre-narodnostne-mensiny-a-etnicke-skupiny/>

jazykov (bližšie pozri V. časť – Používanie jazykov národnostných menšín). Výbor taktiež vyjadril podporu k požiadavkám maďarskej národnostnej menšiny za skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu na školách s vyučovacím jazykom maďarským a požiadal o zohľadnenie predmetných požiadaviek aj vo vzťahu k ostatným národnostným menšinám.

Výbor prerokoval všetky správy vyplývajúce zo štatútu výboru, ako aj štatútu splnomocnenca.

Prehľad jednotlivých uznesení výboru za rok 2015:

Uznesením č. 63 z 19. februára 2015 výbor vzal na vedomie Informáciu o návrhu štruktúry hodnotiacich správ výboru o podpore kultúry národnostných menšín, o stave národnostného školstva a o používaní jazykov národnostných menšín za rok 2014 a odporučil predsedníčke výboru zriadiť pracovnú skupinu zloženú zo zástupcov jednotlivých národnostných menšín a zástupcov štátnej správy – MŠVVaŠ SR, MK SR, MPSVR SR, MZVaEZ SR, MS SR a úradu vlády pri výbere na vypracovanie hodnotiacich správ výboru za rok 2014.

Uznesením č. 64 z 19. februára 2015 výbor vzal na vedomie Informáciu o návrhoch členov výboru k témam agendy a systému hlasovania výboru.

Uznesením č. 65 z 19. februára 2015 výbor vzal na vedomie Informáciu o dotačnom programe Kultúra národnostných menšín 2015.

Uznesením č. 66 z 18. mája 2015 výbor schválil Správu o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín za rok 2014 v zmysle čl. 4 ods. 1 písm. a) Štatútu splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny.

Uznesením č. 67 z 18. mája 2015 výbor vzal na vedomie Informáciu o príprave Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám a uložil predsedníčke výboru zriadiť dočasnú pracovnú skupinu výboru na jeho vypracovanie zloženú z 5 zástupcov štátnej správy (MK SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, úradu vlády a úradu splnomocnenca) a 5 odborníkov v oblasti práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám nominovaných členmi výboru v termíne do 31. mája 2015.

Uznesením č. 68 z 18. mája 2015 výbor vzal na vedomie Informáciu o poskytovaní dotácií v programe Kultúra národnostných menšín 2015 a odporučil sekretariátu výboru zorganizovať pracovné stretnutie zástupcov prijímateľov dotácií KNM navrhnutých členmi výboru s cieľom zjednodušiť kritériá v oblasti poskytovania dotácií KNM.

Uznesením č. 69 z 18. mája 2015 výbor vzal na vedomie Informáciu o prípravnom procese k možnosti uznania ruského a srbského jazyka ako menšinových jazykov v zmysle Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov.

Uznesením č. 70 z 9. októbra 2015 výbor vzal na vedomie Informáciu o Výzve na predkladanie žiadostí o dotáciu z dotačného programu Kultúra národnostných menšín 2016.

Uznesením č. 71 z 9. októbra 2015 výbor schválil Hodnotiacu správu o podpore kultúr národnostných menšín za rok 2014; Správu o stave národnostného školstva za rok 2014; Správu o používaní jazykov národnostných menšín za rok 2014 a uložil predsedníčke výboru predložiť správy na schválenie Rade vlády.

Uznesením č. 72 z 9. októbra 2015 výbor vzal na vedomie Informáciu o pracovnom stretnutí realizovanom v súlade s uznesením výboru č. 68 z 18. mája 2015.

Uznesením č. 73 z 9. októbra 2015 výbor schválil materiál „Návrh na uznanie ruského jazyka a srbského jazyka za menšinové jazyky v Slovenskej republike v zmysle časti II Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov“.

Uznesením č. 74 z 9. októbra 2015 výbor vzal na vedomie Informáciu o voľbách náhradníkov členov výboru.

Uznesením č. 75 z 9. októbra 2015 výbor vzal na vedomie Informáciu o príprave Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám.

Uznesením č. 76 z 9. októbra 2015 výbor schválil nasledovné stanovisko k požiadavkám maďarskej národnostnej menšiny v oblasti národnostného školstva: „Členky a členovia Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny, ktorých sa daná vec týka v celom rozsahu podporujú požiadavky maďarskej národnostnej menšiny, ktoré boli sformulované v petícii za skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu na školách s vyučovacím jazykom maďarským a predložené Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky 28.5.2015, ako aj Stanovisko vydané na mítingu k danej problematike 25.9.2015 v Komárne. Zároveň žiada o zohľadnenie predmetných požiadaviek aj vo vzťahu k ostatným národnostným menšinám a poveruje predsedníčku Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny, aby v rámci kompetencií splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny predložila stanovisko Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu a iniciovala spoločné rokovania s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu a zástupcami národnostných menšín, ktorých sa národnostné školstvo týka, s cieľom novelizácie dotknutých právnych noriem“.

Uznesením č. 77 zo 17. decembra 2015 výbor schválil Plán činnosti výboru na rok 2016.

Uznesením č. 78 zo 17. decembra 2015 výbor vzal na vedomie Informáciu o dotačnom programe Kultúra národnostných menšín 2015, schválil priložené rozdelenie disponibilných finančných prostriedkov pre program Kultúra národnostných menšín 2016 pre jednotlivé národnostné menšiny a odporučil predsedníčke výboru zriadiť pracovnú skupinu pre analýzu a návrh priorít podpory kultúry národnostných menšín.

Uznesením č. 79 zo 17. decembra 2015 výbor schválil návrh Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2016 – 2020.

Zdroj: archiv úradu vlády

Zdroj: archiv úradu vlády

III. Časť – Podpora zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt príslušníkov národnostných menšín

Kľúčovú úlohu v oblasti podpory vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt príslušníkov národnostných menšín zohrával v roku 2015 dotačný program úradu vlády Kultúra národnostných menšín, ktorého gestorom je splnomocnenec, a to v disponibilnej sume 3 879 250 eur. V rámci neho boli plnené aj ďalšie ciele, ktorými sú výchova a vzdelávanie k právam národnostných menšín a podpora interetnického a interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi národnostnou väčšinou a národnostnými menšinami a etnickými skupinami.

V predmetnej oblasti plnilo úlohy vymedzené kompetenčným zákonom MK SR. Tieto úlohy súviseli predovšetkým s činnosťou špecializovaných národnostných múzeí, ale aj s prípravou legislatívnych noriem a strategických materiálov v oblasti médií a audiovizie (národnostné vysielanie), štátneho jazyka vo vzťahu k používaniu jazykov národnostných menšín, knižníc (budovanie knižničných fondov v jazykoch národnostných menšín), tradičnej ľudovej kultúry a ďalších oblastí.

3.1 Podpora poskytovaná v rámci siete osvetových zariadení a knižníc

Národné osvetové centrum (ďalej len „NOC“), podporuje kultúru národnostných menšín svojou metodicko-poradenskou, vzdelávacou i realizačnou činnosťou.⁵ V roku 2015 pripravilo a realizovalo viaceré aktivity zamerané na rozvoj kultúry národnostných menšín a na niekoľkých participovalo.

NOC a Romano kher – Rómsky dom vyhlásili v roku 2015 ďalší ročník celoslovenskej súťaže **Farebný svet – Coloriskeriluma** určenej pre deti. Cieľom súťaže bolo spojiť deti z rómskej menšiny a majority prostredníctvom spoznávania rómskej kultúry, motivovať žiakov a žiačky, aby prostredníctvom svojich literárnych a výtvarných aktivít vedeli tvorivo sformulovať svoje myšlienky a postoje k spolunažívaniu rómskej národnostnej menšiny a väčšinovej spoločnosti. Súťaž podnecuje deti z majoritnej spoločnosti spoznávať a prijímať kultúru menšinovej rómskej populácie, konfrontovať novonadobudnuté vedomosti s vlastnými poznatkami a skúsenosťami a rómskym deťom umožňuje integrovať sa. V roku 2015 sa na realizácii **súťaže Farebný svet – Coloriskeriluma**, ktorá bola realizovaná s finančnou podporou úradu vlády z programu Kultúra národnostných menšín 2015 a s finančnou podporou MŠVVaŠ SR, podieľali aj kultúrno-osvetové zariadenia a mimovládne neziskové organizácie.

Prezentácia kultúry národnostných menšín je každoročne súčasťou Folklórneho festivalu **Východná**. V rámci 61. ročníka festivalu boli v programe **Urodenuo** prezentované tance židovskej menšiny. V rámci škôl tanca a tanečných domov Folklórneho festivalu Východná sa vyučovali tance národnostných menšín – tance olašských Rómov z Kendíc a Petrovian, rusínske tance huculka a holubka a i. Remeselné zručnosti v tradičnom zvonkárstve prezentoval reprezentant maďarskej národnostnej menšiny Alexander Bodó zo Šamorína. Významu vystúpení súborov národnostných menšín v rámci Folklórneho festivalu Východná sa v článku zverejnenom v časopise **Národná osveta** 2/2015 venoval aj príspevok Jednoducho pohoda, Bartko E. (s. 8 – 12).

⁵ Bližšie informácie o úlohách NOC v oblasti kultúry národnostných menšín pozri v správe za rok 2014: http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/data/files/5935_sprava-o-nm_2014-sk.pdf

NOC je z poverenia MK SR vyhlasovateľom a odborným garantom celoštátnej postupovej súťaže a prehliadky sólistov tanečníkov v ľudovom tanci s medzinárodnou účasťou **Šaffova ostroha**, na ktorej sa zúčastňujú aj tanečníci – príslušníci národnostných menšín. Prezentácia ľudového tanca príslušníkov národnostných menšín žijúcich na Slovensku súťaž výrazne obohacuje. V tomto roku sa na celoštátnom kole zúčastnili deväť súťažiaci maďarskej národnosti a štyria súťažiaci rusínskej národnosti. Medzi členmi odbornej poroty boli i zástupcovia národnostných menšín. Príslušníkom národnostných menšín sú otvorené aj podujatia, ktoré NOC pripravuje v rámci projektu **Dni tradičnej kultúry** – Malí tanečníci a Primášikovia. V roku 2015 sa však na tvorivých dielňach príslušníci národnostných menšín nezúčastnili. Mladí rómski autori z Rimavskej Soboty a príslušník maďarskej národnostnej menšiny z Komárna sa v roku 2015 prezentovali na celoštátnej súťaži amatérskych filmov vyhlasovanej Národným osvetovým centrom **CINEAMA**. NOC organizovalo v roku 2015 celoštátnu postupovú súťaž a výstavu amatérskej fotografie **AMFO**, kde sa zúčastnili mladí rómski autori zo Žiliny a členovia fotoklubov z Komárna, Nových Zámkov, Galanty, kde je organizovaných veľa príslušníkov maďarskej národnostnej menšiny. Jedným z laureátov Celoštátnej postupovej súťaže detských folklórnych súborov Pod likavským hradom sa stal súbor Malá Rakonca z Filáкова (autorka: Lia Varga).

Problematikou príslušníkov národnostných menšín sa zaoberal aj príspevok odborného časopisu **Sociálna prevencia** 1/2015, ktorý vydáva NOC: Kriminalita Rómov (?), Kozubík, M. a Rác, I. (str. 18 – 19).

V roku 2015 sa pracovníčky NOC aktívne zúčastnili hodnotiaceho procesu projektov podaných v rámci KNM ako členky hodnotiacich komisií na posudzovanie projektov žiadostí o poskytnutie dotácie.

Knižnice

Dlhodobé štátne štatistické zisťovanie v oblasti kultúry (v zmysle zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov), ktoré sa týka aj aktivít knižníc vykonáva každoročne MK SR. Štatistické zisťovanie za rok 2015 je momentálne v štádiu prípravy na zber údajov a následne ďalších fáz procesu spracovania.⁶

Univerzitná knižnica v Bratislave (ďalej len „UKB“) v roku 2015 v rámci zabezpečovania dostupnosti kultúry pre národnostné menšiny zabezpečovala nasledujúce kultúrne aktivity: **Takí ako my** – Výstava fotografií mladých rómskych fotografov z Vtáčkoviec; **O kultúrnej a etnickej rozmanitosti** – filmová projekcia pre študentov gymnázií z cyklu „Etnofilm pre školy“; Letné Literárne Láskanie – **Kolik příležitostí má růže** – 7. ročník programového projektu – verše moravského básnika Jana Skácela; **Rilke – básnik nášho srdca** – k 140. výročiu narodenia najväčšieho po nemecky píšuceho básnika 20. storočia, ktorý významne ovplyvnil modernú svetovú poéziu – Rainera Mariu Rilkeho; **Eva Rossmann: Fadenkreuz** – ukážky z úspešného krimi románu v interpretácii nemecky píšucej autorky.

V rámci dopĺňovania fondov UKB nadobúda prekladové diela z jazyka národnostných menšín do slovenského jazyka. UKB umožňuje prístup k unikátnym databázam periodík a informačných zdrojov (biografických báz, bibliografických báz) v elektronickej forme. Ide napríklad o službu **Library Press Display**, ktorá ponúka online prístup k vyše 2200 novinovým titulom z 97 krajín a v 54 jazykoch. Všetky novinové tituly sú publikované online

⁶Bližšie informácie k utváraniu knižničného fondu pozri Správa splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny za rok 2014.

v ich pôvodnej grafickej podobe a formáte vrátane fotografií takmer okamžite po ich vydaní v krajine pôvodu. Ponuka titulov i krajín sa neustále rozširuje. Z menšinových jazykov je tam napr. ÚJ SZÓ v maďarskom jazyku, v českom jazyku MF DNES, Rytmus života a Dnes. Dostupné sú periodiká v nemeckom jazyku, ruskom jazyku a i. Prístup je k plným textom s archívom 90 dní, a to v priestoroch knižnice, ako aj prostredníctvom vzdialeného prístupu. Rovnako výnimočnou bázou s prístupom k plným textom, ktorú knižnica sprístupňuje je **Central and Eastern European Online Library**, ktorá je platformou na sprístupnenie odborných a vedeckých časopisov v digitalizovanej podobe zo strednej, východnej a juhovýchodnej Európy so zameraním na humanitné a spoločenské vedy, ktoré sú ťažko dostupné v tlačenej alebo elektronickej podobe (1100 titulov, z toho viac ako 40 českých, 36 maďarských, viac ako 10 recenzovaných titulov venovaných rómskej problematike). Odborné periodiká z oblasti spoločenských vied sú dostupné v jazykoch strednej, východnej a juhovýchodnej Európy a v anglickom jazyku. Zabezpečený je okrem prístupu v priestoroch UKB aj vzdialený prístup pre registrovaných používateľov: <http://www.ulib.sk/sk/e-pramene/zoznam-pramene/>. Zároveň sa sprístupňujú bibliografie – záznamy o knižnej produkcii v Čechách, Maďarsku, Nemecku, Poľsku a iných krajinách Európy. Odkazy na e-knihy a databázy v jazykoch menšín sú dostupné prostredníctvom odkazu: <http://www.ulib.sk/sk/e-kniznica/elektronicke-kniznice/e-knihy/>. UKB sústreďuje prostredníctvom svojich špeciálnych zbierok kníh a médií zahraničné čiastkové knižnice ako je Rakúska knižnica a projekt Česká knižnica v UKB, na základe iniciatívy Veľvyslanectva Ruskej federácie v Slovenskej republike plánuje UKB znovu obnoviť prevádzku Centra ruských štúdií (dočasne utlmené z dôvodu nezáujmu z ruskej strany, iniciatívy boli obnovené na začiatku roka 2016).

Slovenská národná knižnica podporovala dostupnosť kultúry národnostných menšín najmä v oblasti získavania a propagovania literatúry vydávanej v jazykoch národnostných menšín. V roku 2015 bolo vo fondoch Slovenskej národnej knižnice 118 dokumentov vydaných národnostnými menšinami (25 dokumentov vydaných nemeckou, 146 maďarskou, 8 poľskou, 164 rusínskou, 4 ukrajinskou a 96 českou národnostnou menšinou). V roku 2015 do fondov získala inštitúcia celkom **98 časopisov týkajúcich sa kultúry a jazyka národnostných menšín** (1 bulharský, 2 chorvátske, 1 židovský, 13 nemeckých, 49 maďarských, 1 poľský, 19 rusínskych, 4 ukrajinské, 4 české a 4 rómske). Prírastky do knižničných fondov boli pravidelne vystavované v požičovni Slovenskej národnej knižnice i v univerzálnej študovni. Na tému národnostných menšín zhotovili **8 rešerší**. Knižnica tvorí a buduje priebežne v rámci Katalógu NB SNK (teda aj v roku 2015) bibliografiu národnostných menšín v Slovenskej republike. Spracúva všetky typy dokumentov s touto problematikou. V rámci databázy knižnice a Digitálnej knižnice vytvára a sprístupňuje subdatabázy s problematikou národnostných menšín v Slovenskej republike, ktoré prezentujú znalostnú produkciu národnostných menšín a vypovedajú o národnostných menšinách v Slovenskej republike. Slovenská národná knižnica poskytla v roku 2015 priestory v Literárnom múzeu na realizáciu divadelného predstavenia organizovaného Českým spolkom na Slovensku s podporou úradu vlády – Kultúra národnostných menšín. Išlo o divadelné predstavenie jedného herca *Osamělé večery Dory N*, približujúce spomienky dcéry známej českej spisovateľky Boženy Němcovej.

V rokoch 2011 – 2014 **Štátna vedecká knižnica v Prešove** implementovala **národný projekt Dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry** s cieľom vybudovať *dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry* (ďalej len „DICRK“) ako nové celoslovensky pôsobiace odborné pracovisko a organizačnú zložku knižnice. Projekt bol podporený zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Projekt bol vecne (október 2014) aj finančne (jún 2015) ukončený a v súčasnosti sa nachádza v období trvalej

udržateľnosti, počas ktorej bude knižnica naplňať aktivity naplánované na obdobie min. piatich rokov. Poslaním pracoviska je **mapovanie, identifikovanie a dokumentácia živých prejavov rómskej kultúry**, čiže tvorba nových digitálnych kultúrnych objektov (tzv. e-borndigitalyobjects), a to v oblastiach: *literatúra aorálna história, hudobné dedičstvo Rómov a Rómovia a remeslá*. Ide najmä o dokumentáciu všetkých prejavov, ktoré možno chápať ako rómsku kultúru a rómske kultúrne dedičstvo na Slovensku. Snahou DICRK je touto formou posilňovať identitu rómskej národnostnej menšiny, ako aj meniť nazeranie na túto menšinu nielen u príslušníkov väčšiny, ale aj u nich samotných tým, že prezentuje Rómov ako ľudí, ktorí išli za svojim cieľom a dosiahli významné postavenie. Tieto uvedené činnosti predstavujú najmä dokumentačnú časť z názvu pracoviska.

Povinnosťou pracoviska je následné sprístupnenie finálneho digitálneho obsahu, a to prostredníctvom vlastného prezentačného portálu www.portalsvk.sk, resp. www.portalsvk.eu, ktorý bol vytvorený na tento účel. Predpokladá sa, že v dohľadnej dobe sa ŠVK s prezentáciou digitálnych kultúrnych objektov pripojí k pamäťovým a fondovým inštitúciám aj na portáli **Slovakiana**. Súčasťou práce centra je aj prevádzka študovne romistiky, v ktorej ŠVK buduje fondy aj z ďalších oblastí týkajúcich sa života rómskej národnostnej menšiny.

Najviac materiálu knižnica zaznamenala počas pilotnej prevádzky DICRK, ktorý v súčasnosti priebežne spracováva. V roku 2015 sa podarilo **spracovať 88 digitálnych kultúrnych objektov** najmä videosúbory z oblasti hudby, ale aj spomienkových rozprávání a menej z remeselnej činnosti; zaznamenať 6 nových prejavov rómskej kultúry: Gypsy Jazz Festival, Duo Farsa, rozprávka Tajomný svet a chlupáčikovia, Rómsky talent Svidník, Jozef Fečo: maľovanie obrazu, rozprávka Čertovský čapáš; **zrealizovať 4 podujatia** podporené MK SR v rámci prioritného projektu **Živé knihy** (*slovo – obraz – zvuk*), a to: s filmovým režisérom a producentom Jozefom Banyákom, skladateľom a hudobným producentom Eugenom Vizvárym, Ľudovítom Petikom a Luciou Segľovou, rómskou redaktorkou Jarmilou Vaňovou a učiteľom a prekladateľom Stanislavom Cinom; **zabezpečiť** v rámci uvedeného prioritného projektu **vytvorenie 13 obrazov svetových osobností** s rómskymi koreňmi (*Charles Chaplin, Elvis Presley, Django Reinhardt, Freddie James Prinze, Michael Caine, Rita Hayworth, Tony Gatlife, Yul Brynner, Juscelino Kubitschek, Joaquín Cortes, Elena Lacková, Rosa Taiko, Esma Redžepova*). Z výtvarných diel vznikol aj **katalóg obrazov Maľby svetových osobností** s anotáciami k jednotlivým osobnostiam a technickými parametrami. Katalóg bol vytvorený v slovenskom, rómskom a anglickom jazyku; **vydať** trojjazyčný **spevník 15 rómskych piesní** s názvom *Kajphirel e vodi / Cestou duše/The Soul's Journey* (knižnica počas realizácie národného projektu získala viacero nahrávok rómskych piesní, nie všetky sú jazykovo korektné). Vydaný spevník predstavuje vzorový, jazykovo korektný spevník 15-tich tradičných rómskych piesní v správnom tvare a s notovým zápisom. Súčasťou tlačenej podoby spevníka je aj CD s audio nahrávkami zapísaných piesní. Texty piesní sú v troch jazykoch (rómskom, slovenskom a anglickom), notový zápis je len pri rómskej verzii. Bonusom je oficiálna verzia rómskej hymny nahraná Moldavským mládežníckym orchestrom. Publikácia bola vydaná ako tlačенá (100 ks), aj ako elektronická kniha vo formátoch v pdf., epub., mobi.

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici realizovala 3 kultúrno-vzdelávacie aktivity pre 116 osôb: **Generálove deti** – diskusia s Nelli Veselou, Ruskou žijúcou na Slovensku, ktorá na vlastnej koži prežila hrôzy života v koncentračnom tábore – pri príležitosti 70. výročia ukončenia 2. svetovej vojny a oslobodenia ľudí z koncentračných táborov (36 návštevníkov). Podujatie zrealizované v spolupráci s OZ Rossija; **Сказпро Федота Стрельца** – vystúpenie študentského divadla У Лукоморья s divadelnou hrou pod vedením prof. Larisy A. Sugay, DrSc. Podujatie bolo zrealizované v spolupráci s Katedrou

slovanských jazykov FF UMB v Banskej Bystrici (60 návštevníkov); **V slnečných lúčoch rodného jazyka** – hudobno-literárny večer venovaný ruskej ženskej emigrantskej poézii a hudby zrealizovaný v rámci projektu OZ Rossija. V programe vystúpili spisovateľky a poetky Nina Gade (Dánsko), Oľga Svanberg (Fínsko) a hudobníčka Inga Strom (Dánsko) (20 návštevníkov). Podujatie bolo zrealizované v spolupráci s OZ Rossija.

V Štátnej vedeckej knižnici v Košiciach **existuje od roku 1994 prvá a jedinečná špecializovaná databáza na Slovensku s názvom ROMANO** prístupná online na webovej stránke, kde je aj link na ďalšie inštitúcie venujúce sa rómskym komunitám. Zachytáva informácie zo všetkých vedných odborov, legislatívne nariadenia a smernice, organizačné, spoločensko-politické a kultúrne aktivity tejto komunity, vrátane predchádzania diskriminácie a rasizmu. Databáza sa nachádza na <https://sclib.svkk.sk>. Základ bázy dát tvoria záznamy predovšetkým z periodickej, a to novinovej i časopiseckej tlače, ale aj štúdie zo zborníkov. Prevažujú dokumenty, ktoré vlastní knižnica. Z jazykového hľadiska spracúvajú informačné pramene, najmä v jazyku slovenskom, rómskom, českom, ale aj v anglickom, francúzskom, maďarskom a nemeckom. Od r. 2002 sú záznamy súčasťou Slovenskej národnej súbežnej článkovej bibliografie. V súčasnosti obsahuje databáza vyše 6 500 záznamov, ročný prírastok predstavuje okolo 500 nových záznamov. Databázu ROMANO využívajú rôzne inštitúcie i jednotlivci.

3.2 Zabezpečenie činnosti profesionálnych národnostných divadiel a umeleckých súborov

Podpora tradičnej ľudovej kultúry

MK SR zriadilo v zmysle uznesenia vlády SR č. 666 z 8. augusta 2007 ku Koncepcii starostlivosti o tradičnú ľudovú kultúru Koordinačné centrum tradičnej ľudovej kultúry (dnes Centrum tradičnej ľudovej kultúry pri Slovenskom ľudovom umeleckom kolektíve), ktorého poslaním je chrániť a uchovávať bohatstvo tradičnej ľudovej kultúry na Slovensku, vrátane nehmotného kultúrneho dedičstva národnostných menšín žijúcich na Slovensku. Organizácia v roku 2012 pripravila unikátny projekt elektronickej encyklopédie s názvom Tradičná ľudová kultúra Slovenska slovom a obrazom – nachádza sa na webovej stránke www.ludovakultura.sk. Ide o unikátny zdroj informácií, ktoré sú ľahko dostupné pre vzdelávacie i didaktické účely aj v predmetnej oblasti. S cieľom zviditeľniť prvky nehmotného kultúrneho dedičstva bol vytvorený aj Reprezentatívny zoznam nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska, ktorý je otvorený aj návrhom a nomináciám výnimočných prvkov nehmotného kultúrneho dedičstva národnostných menšín žijúcich na Slovensku. V roku 2014 predložilo MK SR na rokovanie vlády SR novú Koncepciu starostlivosti o tradičnú ľudovú kultúru do roku 2020, ktorá bola schválená uznesením vlády SR č. 12 zo 7. januára 2015, a ktorá zahŕňa aj dôraz na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva národnostných menšín na Slovensku.

Tanečné divadlo IfjúSzivek⁷

Tanečné divadlo IfjúSzivek (ďalej len „TD ISz“) je štátnou príspevkovou organizáciou v zriaďovateľskej pôsobnosti úradu vlády, ktorá svoju činnosť zabezpečuje príspevkom zo štátneho rozpočtu a vlastnými príjmami. TD ISz ako profesionálny tanečný súbor vykonáva úlohy v umeleckej, vzdelávacej, organizačnej a dokumentačnej oblasti tradičnej kultúry.⁸

⁷Pozri: <http://www.ifjuszivek.sk/sk>

⁸Bližšie informácie k poslaniu a činnosti divadla pozri Správu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny za rok 2014.

TD ISz oslavovalo v roku 2015 dvojité jubileum – 60. výročie založenia a 15. výročie vzniku tanečného divadla. Okrem jubilejného roka sa v septembri začala aj slávnostná sezóna, ktorá zvýšila návštevnosť tanečného divadla. Súčasťou tejto sezóny bol aj jubilejný galaprogram v Mestskom divadle P. O. Hviezdoslava v Bratislave, kde sa predstavilo viac než 7 generácií a vyše 160 súčasných a bývalých tanečníkov a spevákov z jednotlivých období uplynulých šesťdesiatich rokov TD ISz. Cieľom projektu bolo aj to, aby sídlo bratislavského TD ISz rozšírilo spektrum kultúrnych podujatí v hlavnom meste, a tým ponúklo pestrejší výber milovníkom kultúry a divadla v Bratislave. Tanečné divadlo v srdci hlavného mesta ponúka ľudové umenie, divadlo a tanec profesionálov pre všetkých.

V roku 2015 sa tanečné divadlo opäť prezentovalo na domácich a zahraničných scénach s veľkým úspechom so štyrmi predstaveniami. Kolektív tancoval v Taliansku, v Rumunsku, v Maďarsku a počas letných mesiacov sa predstavili aj v rôznych kútoch Slovenska. Populárne a obecnstvom obľúbené programy uplynulých rokov *Tance z Bratislavy*, *Kukučie vajíčko* a *Vyvlastenie* ostali na žiadosť objednávajúcich partnerov na repertoári, pričom sa tanečné divadlo v lete predstavilo aj s choreografiou s názvom *Listy*. V roku 2015 absolvoval kolektív 63 vlastných predstavení, z toho 32 na Slovensku a 19 v zahraničí. TD ISz malo v roku 2015 vyše 20 500 divákov.

Tanečný súbor Pozsony je mládežníckou skupinou TD ISz, ktorej členmi sú študenti etnografickej triedy Gymnázia a základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským v Bratislave a talentovaní mladí tanečníci z okolia Bratislavy.

Cieľom súboru je pri príprave a predstavení vlastného repertoáru aj výchova profesionálnych tanečníkov pre tanečnú zložku TD ISz. Skupina funguje pod vedením Klaudie Gálik a Gábora Gálika, tanečníkov TD ISz. V roku 2015 sa Tanečný súbor Pozsony predstavil štyrikrát. Tancovali v Sládkovičove, v Komárne, v Košútoch a boli súčasťou aj slávnostného jubilejného galaprogramu TD ISz.

Divadelná sála TD ISz na Mostovej ulici č. 8 v Bratislave bola v roku 2015 scénou viacerých kultúrnych podujatí. Hostovali v nej divadlá, tanečné súbory, hudobné kapely, aj samostatní umelci presne sedemkrát za tento rok.

Umeleckí pracovníci TD ISz vykonávajú umeleckú výchovno-vzdelávaciu činnosť a to aj mimo TD ISz. Členovia tanečnej zložky pravidelne vyučujú ľudový tanec prostredníctvom workshopov, hodín tanca a pod. V roku 2015 učili tanec 325-krát v rámci workshopov, režírovali 20 nových choreografií, ktoré boli 67-krát predstavené aj pre širšiu verejnosť.

Divadlo Alexandra Duchnoviča v Prešove⁹

Divadlo Alexandra Duchnoviča je profesionálnou, kultúrnou a umeleckou ustanovizňou v oblasti divadelnej činnosti v zriaďovateľskej pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja.

Úlohou divadla je zveľaďovať a šíriť kultúru pre príslušníkov rusínskej a ukrajinskej národnostnej menšiny žijúcich na území Slovenskej republiky.

⁹Pozri: <http://www.divadload.sk/>

Divadlo Alexandra Duchnoviča v roku 2015 našťudovalo 4 inscenácie, z toho 3 v rusínskom jazyku a jednu v ukrajinskom jazyku. V roku 2015 Divadlo Alexandra Duchnoviča uskutočnilo približne 105 predstavení na domácich i zahraničných scénach, z ktorých je väčšina určená pre ukrajinskú a rusínsku národnostnú menšinu. Podujatia a predstavenia Divadla Alexandra Duchnoviča videlo 11 616 návštevníkov.

Poddukelský ľudový umelecký súbor¹⁰

Poddukelský ľudový umelecký súbor je príspevkovou organizáciou v zriaďovateľskej pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja. Ako profesionálne umelecké teleso plní verejné a verejnoprospešné činnosti.

Hlavnou činnosťou ľudového umeleckého súboru je vokálno-tanečná umelecká produkcia, vytváranie a prezentácia folklórnych programov vokálnej, tanečnej a hudobnej produkcie na scénach doma i v zahraničí s osobitným zameraním na rozvoj kultúrneho života Rusínov a Ukrajincov žijúcich na území Slovenskej republiky.

V priebehu roku 2015 Poddukelský ľudový umelecký súbor uskutočnil približne 86 predstavení na domácich i zahraničných scénach, z ktorých je väčšina určená pre rusínsku, prípadne ukrajinskú národnostnú menšinu. Podujatia a predstavenia Poddukelského ľudového umeleckého súboru videlo 53 700 návštevníkov.

Jókaiho divadlo v Komárne¹¹

Jókaiho divadlo v Komárne (ďalej len „JDK“) je profesionálne činoherné divadlo, hrajúce v maďarskom jazyku, ktoré má svoju stálu scénu v Komárne už od roku 1952. Jeho hlavným poslaním je šírenie divadelnej kultúry v maďarskom jazyku na miestach obývaných maďarsky hovoriacimi občanmi na Slovensku, z čoho vyplýva aj ich zájazdová činnosť – cca 30 % premiér hrajú na zájazdoch na Slovensku a v Maďarsku. V roku 2015 divadlo uviedlo 5 premiér nových inscenácií rôznych divadelných žánrov a 13 divadelných hier z vlastného repertoáru. Celkový počet predstavení odohraných vlastným súborom v danom roku bolo 161, z toho 41 uviedli v Maďarsku. Hostujúce súbory odohrali v JDK 17 predstavení. Významná je i jeho cezhraničná spolupráca s letným divadlom Monostori Erőd v Komárome, s Csokonai Színház Debrecen, s Maďarským národným divadlom Budapest, s József Attila Színház Budapest, Soproni Petőfi Színház i so Slovenským národným divadlom v Bratislave, Slovenským komorným divadlom v Martine a Divadlom Thália v Košiciach.

Divadelné obecnstvo JDK je rôznorodé. Tvoria ho deti od predškolského veku, cez žiakov základných a stredných škôl, poslucháčov vysokej školy, dospelých, dôchodcov, ako aj divákov z Maďarska.

V roku 2015 navštívilo JDK 58 644 divákov nasledovne:

- predstavenia odohrané vlastným súborom: počet predstavení 161, počet návštevníkov 54 890;
- predstavenia odohrané hostujúcimi súbormi: počet predstavení 17, počet návštevníkov 3 754;
- premietania vo Filmovom klube Kotva: počet premietaní 20, počet návštevníkov 577.

¹⁰Pozri: <http://www.puls-slovakia.sk/>

¹¹Pozri: <http://www.jokai.sk/>

Divadlo Romathan v Košiciach¹²

Divadlo Romathan v Košiciach je rozpočtová organizácia v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja, ktorá svojou činnosťou nadväzovala na predošlé kultúrne, umelecké a spoločensko-výchovné úlohy.

Divadlo Romathan aj v roku 2015 svoju orientáciu a vplyv zameralo na deti a mládež. Špecifickými prostriedkami umelecky a výchovne pôsobilo na rómsku mládež a deti, a tak pripravuje do budúcnosti skúseného a rozhladeného dospelého diváka, čo možno dokumentovať frekvenciou a počtom titulov venovaných tejto perspektívnej skupine divákov.

V roku 2015 Divadlo Romathan uviedlo na scénu tri premiéry a uskutočnilo celkom 123 predstavení, z toho 3 v zahraničí. Divadlo Romathan navštívilo na predstaveniach 15 323 divákov.

Divadlo Thália v Košiciach¹³

Divadlo Thália v Košiciach je príspevková organizácia v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja s osobitným zameraním na rozvoj kultúrneho života maďarskej národnostnej menšiny. Divadlo svoju činnosť zabezpečuje príspevkom zo štátneho rozpočtu a vlastnými príjmami.

V roku 2015 Divadlo Thália uviedlo na scénu tri premiéry a uskutočnilo celkom 111 predstavení, z toho 15 v zahraničí. Divadlo Thália navštívilo na predstaveniach 33 579 divákov.

3.3 Zabezpečenie televízneho a rozhlasového vysielania pre národnostné menšiny

Televízne a rozhlasové vysielanie v jazykoch národnostných menšín je zabezpečené najmä zákonom č. 532/2010 Z. z. o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 532/2010 Z. z.“). Zákon č. 532/2010 Z. z. ustanovuje v § 5 ods. 1 písm. b) a g) povinnosť Rozhlasu a televízie Slovenska **vysielania najmenej štyroch rozhlasových programových služieb, z ktorých jedna je určená na vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky; ďalej vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky v časovom rozsahu zodpovedajúcom národnostnému a etnickému zloženiu obyvateľstva Slovenskej republiky.** Na zabezpečenie výroby a vysielania programov pre národnostné menšiny a etnické skupiny zriaďuje Rozhlas a televízia Slovenska samostatné organizačné útvary Slovenského rozhlasu a Slovenskej televízie.

Jazykový režim televízneho a rozhlasového vysielania pre národnostné menšiny upravuje vo všeobecnosti zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 270/1995 Z. z.“). **V zásade platí, že televízne a rozhlasové vysielania sa na území Slovenskej republiky uskutočnia v štátnom jazyku. Zákon č. 270/1995 Z. z. však**

¹²Pozri: <http://www.romathan.sk/sk/>

¹³Pozri: <http://www.thaliaszhaz.sk/new/>

ustanovuje výnimky, kedy je povolené vysielat' aj v jazykoch národnostných menšín: v prípade televízneho vysielania to platí za podmienky, že v jazyku národnostnej menšiny sa vysielajú s titulkami v štátnom jazyku alebo s bezprostredne nasledujúcim vysielaním v štátnom jazyku. Zákon č. 270/1995 Z. z. teda umožňuje televíznemu vysielateľovi vysielat' všetky programy v menšinovom jazyku stačí, ak vysielateľ v prípadoch, na ktoré sa nevzťahujú výnimky uvedené v § 5 ods. 1, doplní programy slovenskými titulkami. V prípade rozhlasového vysielania zákon č. 270/1995 Z. z. ustanovuje výnimku na vysielanie pre národnostné menšiny v Slovenskom rozhlase a na regionálne alebo lokálne vysielanie určené pre príslušníkov národnostnej menšiny vrátane podujatí v priamom prenose, pri ktorom sa nevyžaduje použitie slovenského jazyka, a celá programová služba súkromných rozhlasových vysielateľov sa môže uskutočňovať výlučne v menšinovom jazyku (bez potreby zabezpečiť slovenskú jazykovú verziu).

Národnostné vysielanie RTVS

Podmienky pre prácu **Centra národnostného vysielania** a rozpočtové možnosti sa oproti predchádzajúcemu roku nezmenili. V televíznom vysielaní sa v daných podmienkach udržiava dlhodobý štandardný stav, v rozhlasovom vysielaní, sa aj napriek rozpočtovým možnostiam podarilo zrealizovať menšie, ale dôležité zmeny.

Rozhlas a televízia Slovenska ako vysielateľ zo zákona má ustanovené zákonné povinnosti v oblasti vysielania pre príslušníkov národnostných menšín. Povinnosti sú upravené v § 5 písm. b) a g) zákona č. 532/2010 Z. z.

Zákonné povinnosti, definované zákonom č. 532/2010 Z. z. si inštitúcia v rozhlasovom vysielaní plní priebežne, v televíznom vysielaní vytvára podmienky na plnenie zákona č. 532/2010 Z. z. v rámci súčasných a značne obmedzených možností. RTVS dlhodobo upozorňuje na potrebu prehodnotenia financovania vysielania vo verejnom záujme, súčasný model financovania umožňuje RTVS udržiavanie stávajúceho modelu, nemá však možnosť na ďalší efektívny rozvoj.

Manažment RTVS už roky pracuje na odhalení rezerv vo výrobe a vysielaní, vďaka čomu v uplynulých rokoch bola schopná viditeľne skvalitniť televízne vysielanie, zmodernizovať technológie a samotný obsah, a taktiež dosiahla veľmi slušné skvalitnenie rozhlasového vysielania.

Personálne obsadenie redakcií Centra národnostného vysielania je vyhovujúce, redakcie sú dominantnými pracoviskami na slovenskom mediálnom trhu. Rádio Patria znamená najvplyvnejší mediálny obsah pre menšiny, celková počúvanosť jeho programov je dvojnásobkom sledovanosti všetkých ostatných menšinových médií.

Počas roka 2015 Centrum národnostného vysielania vyrábalo a vysielalo v intenciách zákona č. 532/2010 Z. z. a žiaden z regulačných orgánov nezistil porušenie zákona.

Rozhlasové vysielanie RTVS

V rozhlasovom vysielaní pre národnostné menšiny bol rok 2015 rokom stabilizácie a skvalitňovania programu najmä pre málopočetné národnostné menšiny. Predchádzajúce roky znamenali stabilizáciu a skvalitnenie vysielania v maďarskom jazyku – tu vysielajú na programovej službe Rádio Patria denne 12 hodín vo forme tzv. plno formátového rozhlasu s tým, že programová služba sa zúčastňuje konkurenčného boja o poslucháča v hlavných vysielacích časoch, s dôrazom na informačnú a edukačnú funkciu verejného vysielania. Mierne sa znížilo vysielanie umeleckých a literárno-dramatických formátov, a to práve

z dôvodu neriešenia financovania verejnej služby a limitov, ktoré sú dané zdrojmi na výrobu. Napriek tomu však vysiela aj umelecké a literárno-dramatické programy a ročne aspoň tri-štyri-krát vyrobí vlastný umelecký program. Maďarské vysielenie Rádia Patria úzko spolupracuje s kultúrnymi inštitúciami, v roku 2015 dala priestor Ústrednému zboru maďarských učiteľov, s ktorým realizovalo dve verejné nahrávky, ďalšie verejné nahrávky klasickej hudby realizovalo k výročiu Bélu Bartóka a nahralo koncert s významným oksitánskym umelcom, venujúcim sa menšinovým hudobným kultúram, Miquelom Montanarom.

Vo vysielení v rusínskom a ukrajinskom jazyku nastala kvalitatívna zmena posilnením informačnej funkcie verejného vysielenia. Denný prúdový formát v rusínskom a ukrajinskom jazyku sa stal aktuálnym informačným programom so širším tematickým záberom. Podobné kroky ku skvalitneniu programu sa koncom roka začali v rómskom vysielení.

Redakcia národnostného vysielenia v Košiciach zvýšila podiel českých programov, ktorých výrobu v roku 2015 stabilizovala, na slušnej odbornej úrovni sa podarilo naformátovať nemecké a poľské vysielenie.

Koncom roka 2015 pripravilo Centrum národnostného vysielenia RTVS finančné a organizačné podmienky na vysielenie v srbskom, chorvátskom a bulharskom jazyku tak, aby v roku 2016 v týchto jazykoch bolo možné pravidelne vysielať. RTVS vyčlenila na tieto programy aj príslušný kmitočet na bratislavskej VKV-frekvencii Rádia Patria.

Rozsah rozhlasového vysielenia je týždenne 100,5 hodín, realizuje sa na SV-frekvenciách a VKV-frekvenciách v maďarčine, na VKV-frekvenciách Rádia Regina v ostatných jazykoch. Analógové vysielenie je dostupné, v prípade maďarského vysielenia na Žitnom ostrove značne obmedzené. Digitálne vysielenie je dostupné na celom území Slovenskej republiky.

Televízne vysielenie RTVS

Pre televízne vysielenie je charakteristický slušný odborný štandard v magazínových informačných formátoch. Televízne vysielenie sa uskutočňuje v 10-tich jazykoch, pričom ich rozdelenie v rámci vysielačieho času sa blíži pomeru, predpísanému v § 5 písm. g) zákona č. 532/2010 Z. z. Ďalší vývoj vrátane rozširovania vysielačieho času tak, aby celkový vysielačie čas pre národnostné menšiny vyhovoval požiadavkám uvedeného paragrafu, nie je bez prehodnotenia financovania verejnej služby, možný.

Napriek obmedzeným zdrojom sa aj v televíznom vysielení pokračovalo v modernizácii formy a obsahu. Maďarské formáty Správy-Hírek, Sme doma a Tvárou v tvár sa vyrábajú v najmodernejšom štúdiu RTVS, vizuál vyhovuje 21-mu storočiu a obsahovo sú pre diváka atraktívne. Modernizácia sa dotýkala aj Rómskeho magazínu a je pripravená modernizácia i ostatných relácií, ktorá sa spustí v roku 2016.

RTVS vysiela pre národnostné menšiny štandardne kvalitný, v niektorých prípadoch výnimočne kvalitný program. Televízne vysielenie má rozsah 3 hodiny 15 minút týždenne v pravidelných formátoch a je dopĺňované mimoriadnymi reláciami, čo znamená v roku 2015 navýšenie cca o dve hodiny nepravidelného programu, zaradeného mimo plánovanej štruktúry.

3.4 Zabezpečenie a rozvoj múzeí národnostných menšín

Slovenské národné múzeum (ďalej len „SNM“) – organizácia v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR je najvýznamnejšia celoštátna zbierkotvorná, dokumentačná, vedecko-výskumná, metodická a prezentačná múzejná inštitúcia. SNM zabezpečuje komplexnú múzejnú dokumentáciu vývoja spoločnosti, kultúry na Slovensku vrátane kultúry národnostných menšín a etnických skupín, ktoré žili a žijú na území Slovenskej republiky. Uvedená činnosť je realizovaná na základe prieskumu a vedeckého výskumu v súlade so zameraním a špecializáciou SNM, tak ako ju definuje zákon č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, v znení zákona č. 38/2014 Z. z. (ďalej len „zákon č. 206/2009 Z. z.“) a zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zriaďovacia listina SNM.

V rámci SNM vykonávajú dokumentáciu vývoja materiálnej a duchovnej kultúry národnostných menšín nasledujúce organizačné útvary SNM:

- Múzeum židovskej kultúry v Bratislave,
- Múzeum kultúry karpatských Nemcov v Bratislave,
- Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku v Bratislave,
- Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku,
- Múzeum kultúry Rómov na Slovensku v Martine,
- Múzeum kultúry Čechov na Slovensku v Martine,
- Múzeum rusínskej kultúry v Prešove,
- Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku v Bratislave.

Tabuľka č. 1: Prehľad financovania organizačných zložiek SNM – 8 špecializovaných tzv. národnostných múzeí v rokoch 2013 – 2015 (v eurách)¹⁴

Názov múzea	2013	2014	2015
Múzeum kultúry karpatských Nemcov	105 033	109 943	104 420
Múzeum židovskej kultúry	450 380	510 783	510 209
Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku	350 593	287 974	259 120
Múzeum ukrajinskej kultúry	302 132	343 628	453 805
Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku	61 591	66 044	62 448
Múzeum rómskej kultúry	32 516	40 373	33 754
Múzeum českej kultúry	34 001	37 241	34 010
Múzeum rusínskej kultúry	100 902	110 204	110 863
Spolu	1 437 148	1 506 190	1 568 629

¹⁴ Pozn. uvedené sumy predstavujú pridelené finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu – kapitola Kultúra k 31. decembru 2015 v danom roku na bežné, kapitálové výdavky a na prioritné projekty spolu.

SNM – Múzeum židovskej kultúry

Múzeum židovskej kultúry v Bratislave (ďalej len „MŽK“) je špecializovaným vedecko-výskumným, dokumentačným a metodickým múzejným útvarom, ktorý cieľavedome skúma dejiny a vývoj hmotnej a duchovnej kultúry Židov na Slovensku.¹⁵

V roku 2015 zrealizovali 5 expozícií. Stručný prehľad expozícií: *Múzeum holokaustu v Seredi* – vzniklo v priestoroch bývalého pracovného a koncentračného tábora v Seredi a predstavuje autentické miesto viažuce sa k tragickému obdobiu *riešenia židovskej otázky na Slovensku* počas druhej svetovej vojny, *Múzeum židovskej kultúry (Zsigrayova kúria)* – stála expozícia oboznamuje návštevníkov s dejinami a kultúrou Židov žijúcich na území Slovenska prinajmenšom od dôb Veľkomoravskej ríše; *Expozícia judaík zo zbierky Eugena Barkánya–Prešov*, *Osudy slovenských Židov* – expozícia sídliaca v Nitrianskej synagóge sa presúva do novovybudovaného Múzea Holokaustu v Seredi, *Expozícia judaík – Synagóga v Spišskom Podhradí*.

Výstavná činnosť: 14 výstav: *Židovská literatúra 2. Nemecko. Izrael. USA (knižnica SNM – MŽK)*; *IgiBrezo – Nezabudni (MŽK – Bratislava)*; *IgiBrezo – Smrť holubic (Poprad)*, *Sviatok Pesach – Jarné slávnosti SNM – Hrad Červený Kameň*; *Samuel (Shmila) Ahishahar – Tu som postavil svoj dom (MŽK – Bratislava)*, *Múzeum židovskej kultúry sa predstavuje (Maribor – Slovinsko)*, *Rodinný tábor (MŽK – Bratislava)*, *IgiBrezo – Príroda v zrkadle duše (Izrael – Jeruzalem)*, *Sofiina voľba po česky (a slovensky) – (MŽK – Bratislava) – súčasťou výstavy Sofiina voľba po česky (a slovensky) je premietanie filmu "Na sever", ktoré malo na Slovensku celosvetovú premiéru. Výstava je spojená s výučbovým programom*; *Arik Brauer – Farebné sny* – výstavu tvoria obrazy a publikácie Arika Brauera zo súkromnej zbierky, ktoré boli Múzeu židovskej kultúry zapožičané k prezentácii; *Židia na Slovensku.3. Bratislava (knižnica SNM – MŽK)*, *Židia na Slovensku. 4. Bratislava (knižnica SNM – MŽK)*, *Židia na Slovensku. 5. Trnava a okolie. Záhorie. Myjava (knižnica SNM – MŽK)*.

Návštevnosť: počet návštevníkov expozícií a výstav: 8 943 (neplatiaci 3 453).

Kultúrno-vzdelávacia činnosť: počet podujatí: 52/počet návštevníkov: 2 760.

Vedeckovýskumná činnosť: počet úloh: 6. Stručný prehľad vedecko-výskumných úloh (názov, riešitelia, výstup): *Židovskí kníhtlačiarci v Nitre* (M. Naster – štúdia v odbornej tlači), *Poznačená generácia* (M. Korčok, M. Vaněk); *Encyklopédia Spravodliví medzi národmi* (P. Mešťan, E. Poláková, S. Šikulová – monografia), *Acta Judaica Slovaca* (P. Mešťan, S. Šikulová – zborník), *Antisemitizmus v politickom vývoji* (P. Mešťan – monografia), *Sered'ské svedectvá* (M. Korčok).

Edičná činnosť: počet titulov: 4 (autor, názov): P. Mešťan/E. Poláková – *Encyklopédie ŽNO – Register miest a obcí I. – IV. zväzok* – monografia; P. Mešťan/M. Ferko – *Nezlomení zlomení* – učebnica, P. Mešťan/E. Poláková – *Acta Judaica Slovaca 21* – zborník, P. Mešťan/J. Sulaček: *Právnicki práva zbavení II.* – monografia.

Akvizičná činnosť: počet kusov: 378 (história – 378), počet prírastkových čísel: 184.

SNM – Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku

SNM – Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku (ďalej len „MKMS“) je špecializovaným vedecko-výskumným, dokumentačným a metodickým múzejným útvarom,

¹⁵Pozri: <http://www.snm.sk/?muzeum-zidovskej-kultury-uvodna-stranka>

ktorý cieľavedome skúma dejiny a vývoj hmotnej a duchovnej kultúry Maďarov na Slovensku. K múzeu patria aj pobočky: Pamätný dom Kálmána Mikszátha v Sklabinej (Sklabiná, č. 188) a Kaštieľ Imre Madácha v Dolnej Strehovej.¹⁶

V roku 2015 realizovali 3 expozície. Stručný prehľad expozícií: *Tradície a hodnoty. Maďari na Slovensku* – expozícia prezentuje hmotné a duchovné pamiatky maďarského etnika na Slovensku, *Tu prežil... Pamätná výstava Kálmána Mikszátha* (Sklabiná) – expozícia predstavuje návštevníkom život a literárne dielo známeho maďarského spisovateľa Kálmána Mikszátha a život v Sklabinej v 19. storočí; *Kde som to vlastne, kde sú moje sny?* (Dolná Strehová) – memoriálna expozícia prezentuje život v priestoroch kaštieľa v 19. storočí a prostredie, v ktorom vznikalo dielo celosvetového literárneho významu.

Výstavná činnosť: 15 výstav (z toho 7 repríz). Stručný prehľad výstav: *Kornél Divald; 600 dní – 600 piesní, Mlčanie – Život, Slovom a činom, Výstava detských kresieb, Očítí svedkovia, Mojim národom* (výstava vznikla zo zdokumentovaných spomienkových predmetov, fotografií, korešpondenčných lístkov a iných dokumentov návštevníkov, ako aj z exponátov a dokumentov zo zbierok partnerských inštitúcií. Mapuje udalosti I. svetovej vojny a predstavuje osudy účastníkov bojov z nášho regiónu v rôznych miestach Európy), *Literárne osobnosti pôsobiace v okrese Veľký Krtíš, Eva Mayer, FOTOFO*.

Návštevnosť: počet návštevníkov expozícií a výstav: 15 888 (neplatiaci 8 732).

Kultúrno-vzdelávacia činnosť: počet podujatí: 22/počet návštevníkov: 1 774 (tiež 16 lektorátov/960 návštevníkov).

Vedeckovýskumná činnosť: počet úloh: 6. Stručná charakteristika vedecko-výskumných úloh (názov, riešitelia, výstup): *Rómer Flóris a Bratislava* (A. Papp – scenár výstavy), *História kaštieľa Imre Madácha* (G. Jarábik, K. Damjanovova, A. Moravčíková – štúdia v odbornej tlači); *Dokumentácia pamiatok prvej svetovej vojny na území Slovenska* (J. Hushegyi, S. Siposová, A. Feke – článok v odbornej tlači), *I. svetová vojna vo výtvarnom umení* (K. Kubičková – scenár výstavy), *Kult osobností maďarskej literatúry na Slovensku II. etapa – Fábry* (S. Siposová – prednáška); *Príprava novej stálej expozície v sídelnej budove múzea* (G. Jarábik, A. Feke, J. Hushegyi, S. Siposová – scenár výstavy).

Edičná činnosť: počet titulov: 4 (zodpovedný/autor, názov): A. Papp – *Slovom a činom* – bulletin; S. Siposová – *Acta Museologica Hungarica V.* – zborník; G. Jarábik – *Cesta anjela* – bibliografia; S. Siposová – *Očítí svedkovia 1914 – 1918: I. svetová vojna vo výtvarnom umení* – katalóg výstavy.

Akvizičná činnosť: počet kusov: 28 (história – 28), počet prírastkových čísel: 21.

SNM – Múzeum kultúry karpatských Nemcov

Múzeum kultúry karpatských Nemcov (ďalej len „MKKN“) sa zameriava na zhromažďovanie, ochranu, odborné spracovanie a prezentáciu dokladov hmotnej a duchovnej kultúry karpatských Nemcov. Zbierky pokrývajú všetky oblasti života karpatských Nemcov:

¹⁶Pozri: <http://www.snm.sk/?muzeum-kultury-madarov-na-slovensku-uvodna-stranka>

odevné súčasti, textilie, domácku a remeselnú výrobu, priemyselné výrobky, umelecké diela, sakrálné predmety, tlač. MKKN má svoju expozitúru v Nitrianskom Pravne a v Handlovej v Domoch stretávania Karpatskonemeckého spolku, kde je stála výstava zameraná na dejiny a kultúru Hauerlandu. Súčasťou MKKN je aj dokumentačné a informačné centrum špecializované na problematiku dejín a kultúry karpatských Nemcov. Základ tvorí knižnica, ktorá zahŕňa periodickú a neperiodickú literatúru vydanú na Slovensku a v zahraničí.¹⁷

MKKN je najkompletnejšie vybavenou inštitúciou na Slovensku. Knižnicu využívajú študenti a odborní pracovníci zo Slovenska a aj zo zahraničia. MKKN vydáva vlastnú edíciu *Acta Carpatho-Germanica*.

Expozičná činnosť: v roku 2015 zrealizovali 4 expozície. Stručný prehľad expozícií: *Dejiny a kultúra karpatských Nemcov* – expozícia približuje takmer 900 ročné dejiny a kultúru Nemcov žijúcich na Slovensku; *Dejiny a kultúra Hauerlandu* – expozícia v Nitrianskom Pravne v Dome Karpatskonemeckého spolku umožňuje bližšie spoznať tradície a život karpatských Nemcov v stredoslovenskej oblasti (tzv. Hauerland), s dôrazom na Nitrianske Pravno a jeho okolie; *Dejiny a kultúra Handlovej* – expozícia v Dome Karpatskonemeckého spolku v Handlovej ponúka možnosť oboznámiť sa s históriou osídlenia, tradíciou baníctva a remesiel, ako aj s množstvom predmetov prezentujúcich tradičnú hmotnú, duchovnú a umeleckú kultúru nemeckého etnika v Handlovej; *Karpatskí Nemci* – expozícia približuje ako bývalo nemecké obyvateľstvo z okolia Kremnice koncom 19. a začiatkom 20. storočia.

Výstavná činnosť: 5 výstav. Stručný prehľad výstav: *Premeny Zuckermanbla* – výstava o vývoji a premenách časti bratislavského Podhradia; *20 rokov Múzea karpatských Nemcov* – výstava k 20. výročiu založenia múzea; *Sviatok kultúry a vzájomnosti karpatských Nemcov – 20 rokov* – retrospektívna výstava o 20 ročníkoch festivalu karpatských Nemcov v Kežmarku; *Karpatskonemecké kroje – Kežmarok*; *Spišská Nová Ves* – prezentuje kroje karpatských Nemcov zo všetkých sídelných oblastí na území Slovenska.

Návštevnosť: počet návštevníkov expozícií a výstav: 5 237 (neplatiaci 5 237).

Kultúrno-vzdelávacia činnosť: 19 podujatí/počet návštevníkov 600 (tiež 12 lektorátov /216 návštevníkov).

Vedeckovýskumná činnosť: počet úloh: 4. Stručná charakteristika vedecko-výskumných úloh (názov, riešiteľia, výstup): *Karpatskí Nemci v dejinách a kultúre Slovenska* (O. Pöss), *Politický život karpatských Nemcov* (M. Schvarc – štúdiá v odbornej tlači), *Etnografia karpatských Nemcov* (R. Fil’o), *Huncokári v Malých Karpatoch* (O. Pöss, R. Fil’o – scenár expozície).

Edičná činnosť: počet titulov: 2 (zodpovedný/autor, názov, stručná charakteristika): O. Pöss – *Ernst Tomasch – Mantakisch-deutsch-slowakisches Wörterbuch/Mantácko-nemecko-slovenský slovník* – slovník (zachytáva slovnú zásobu medzevského nárečia; obsahuje výrazy, ktoré sa v hovorovej reči všeobecne používajú, cudzie slová, aj nemecké, ktoré sa nezmenené prevzali, ale aj také, ktoré dnešná generácia následkom zmenenej hospodárskej situácie, technického pokroku a spôsobu života už nepozná): O. Pöss – *Acta Carpatho-Germanica, zväzok XXI.* – zborník.

Akvizičná činnosť: počet kusov: 48 (história – 43, etnografia – 5), počet prírastkových čísel: 17.

¹⁷Pozri: <http://www.snm.sk/?muzeum-kultury-karpatskych-nemcov-uvodna-stranka>

SNM – Múzeum rusínskej kultúry v Prešove

SNM – Múzeum rusínskej kultúry (ďalej len „MRK“) v Prešove je jedinečným a najmladším múzeom v štruktúre SNM, má celoštátnu pôsobnosť, je dokumentačným, vedecko-výskumným a metodickým pracoviskom špecializujúcim sa na dejiny a kultúru Rusínov žijúcich na Slovensku. Zameriava sa na získavanie, ochraňovanie, vedecké a odborné spracovávanie a sprístupňovanie múzejných zbierok pre verejnosť, ktoré dokladujú vývin materiálnej a duchovnej kultúry Rusínov v Slovenskej republike a vo svete.¹⁸

Výstavná činnosť: 7 výstav. Stručný prehľad výstav: *Dejiny Rusínov na Slovensku* – stála výstava približuje každodenný život Rusínov v historických súvislostiach novodobých dejín, kultúry odievania, tradícií stravovania, ľudovej remeselnej výroby, sakrálnej architektúry, ako aj historických a súčasných publikáciách o Rusínoch; *Obrazy rusínskych umelcov* – prezentuje zaujímavé umelecké diela zapožičané zo súkromnej zbierky pána Petra Mikulu z Beloveže; *Veľkonočné zvyky a tradície u Rusínov na Slovensku* – venovaná rusínskym tradíciám a zvykom počas Veľkej noci – Paschy; *O parašutizme v Prešove* – mapuje históriu, osobnosti a úspechy zaznamenané v prešovskom parašutizme; *Drevené chrámy* – súbor makiet predstavuje jedinečnú ukážku umenia a zručnosti autora Ladislava Cidyly, ktorý vyhotovil verné zmenšené kópie v mierke 1:50 skutočných sakrálnych drevených stavieb (cerkvi), nachádzajúcich sa v regiónoch severovýchodného Slovenska; *Rusínskojazyčná literatúra – prezentácia najnovších kníh z oblasti karpatorusínistiky* – výstava prezentovala tvorbu rusínskych autorov nielen zo Slovenska, ale aj zo zahraničia, ktorí svojou tvorbou zviditeľňujú rusínske etnikum; *Vianočné tradície u Rusínov* – cieľom výstavy je zviditeľnenie niektorých rusínskych vianočných zvykov a tradície z rôznych lokalít severovýchodného Slovenska.

Návštevnosť: počet návštevníkov expozícií a výstav: 964(neplatiaci 660).

Kultúrno-vzdelávacia činnosť: počet podujatí: 9/počet návštevníkov: 200.

Vedeckovýskumná činnosť: počet úloh: 5. Stručný prehľad vedecko-výskumných úloh(názov, riešitelia, výstup): *Dejiny Rusínov na Slovensku 2014 – 2016*, PP č. 2 (O. Glosíková – scenár expozície), *Etnicita ľudovej kultúry na severovýchodnom Slovensku 2014 – 2018* (O. Glosíková, M. Sopoliga), *Pamätníky a pamätné dosky najvýznamnejších rusínskych buditeľov pochádzajúcich zo Slovenska*; PP č. 3 na roky 2015 – 2017 (O. Glosíková, zamestnanci SNM-MRK – scenár výstavy), *Účasť Rusínov v druhej svetovej vojne a v SNP* (O. Glosíková, zamestnanci SNM-MRK), *Dokumentácia kultúry v oblasti spevu, muziky, tanca, fotografií a filmu Rusínov na Slovensku a v zahraničí* (O. Glosíková, I. Čižmár – scenár výstavy).

Akvizičná činnosť: počet kusov: 90 (etnografia – 88, dejiny umenia – 1, dejiny techniky – 1), počet prírastkových čísel: 88.

SNM – Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku

Základným poslaním Múzea ukrajinskej kultúry (ďalej len „MUK“) je dokumentácia a prezentácia základných etáp kultúrneho, historického, politického a sociálneho vývoja Ukrajincov Slovenska od najstarších čias po súčasnosť. MUK návštevníkom ponúka 3 stále

¹⁸Pozri: <http://www.snm.sk/?muzeum-rusinskej-kultury-uvodna-stranka>

expozičné: kultúrohistorickú (od roku 1974), národopisnú expozičnú v prírode – skanzen (od roku 1983), umelecko-historickú – Galériu Dezidera Millyho (od roku 1986).¹⁹

V roku 2015 realizovali 3 expozičné. Stručný prehľad expozičnú: *Kultúrno-historická expozičnú* – poskytuje stručnú charakteristiku prírodno-klimatických pomerov regiónu, ako aj prehľad dejín osídlenia, hospodárstva, štátnej správy, sociálneho, národnostného a kultúrneho vývoja príslušného etnika od najstarších čias až po súčasnosť. V časovom horizonte od neolitu po osemdesiate roky 20. storočia predstavuje oblasť severovýchodného Slovenska s dôrazom na vývoj interetnických vzťahov. Jej tematické členenie je nasledujúce: Úvod, Človek a príroda, Po stopách predkov, Tradičná ľudová kultúra, Česko-Slovenské obdobie (od roku 1918); *Národopisná expozičnú v prírode (skanzen)* – okrem hlavných typov obydľí sú v expozičnú zastúpené všetky druhy tradičných hospodárskych budov: stodoly, chlievy, sýpky, senníky, pivnice, studne a ďalšie menšie stavby. Tieto objekty sú využité na inštaláciu tradičného poľnohospodárskeho náradia (rôznych typov vozov, pluhov, brán, susekov, košov na obilie a iného rozmanitého náčinia); *Umelecko-historická expozičnú (Galéria D. Millyho)* – expozičnú predstavuje vývoj ľudového a profesionálneho výtvarného umenia Rusínov-Ukrajincov na Slovensku od 16. storočia po súčasnosť.

Výstavná činnosť: 5 výstav. Stručná charakteristika výstav: *Prvá svetová vojna – Boje v Karpatoch 1914 – 1915* – fotografická výstava dokumentujúca vojnové udalosti počas 1. svetovej vojny na východnom Slovensku, *Kraslice 2015 – 16. ročník súťažnej výstavy* v zdobení veľkonočných kraslíc; *Anna Boršovská-Nemcová/Prierez tvorbou* – prezentácia textilnej tvorby autorky pri príležitosti jej životného jubilea, *Z krosna do Krosna* – repríza zahraničnej výstavy 8. Medzinárodného bienále umeleckej tkaniny ľanovej, *Vojna za mier* – výstava dokumentárnej fotografie o vojnovom konflikte na východe Ukrajiny. **Návštevnosť:** počet návštevníkov expozičnú a výstav: 15 617 (neplatiaci 10 019).

Kultúrno-vzdelávacia činnosť: počet podujatí: 50/počet návštevníkov: 3 760 (išlo o rôzne typy kultúrnych a spoločenských aktivít – konferencie, umelecké súťaže a prehliadky, diskusie, okrúhle stoly, liturgické podujatia, divadlá, vernisáže kníh a výstav, multižánrové podujatia a pod.).

Vedeckovýskumná činnosť: počet úloh: 8. Stručný prehľad vedecko-výskumných úloh(názov, riešitelia, výstup):*Etnicita ľudovej kultúry na severovýchodnom Slovensku – I. etapa 2015, zhodnotenie zbierkových a knižných múzejných fondov* (M. Sopoliga a kol.); *Múzeá v prírode na Slovensku: história a súčasný stav* (M. Sopoliga – štúdia v odbornej tlači); *Ľudová architektúra Ukrajincov na Slovensku* (M. Sopoliga – monografia); *Ľudové metódy profylaxie v rodinnom výročnom a pracovnom zvykosloví* (J. Varchol – štúdia v odbornej tlači); *Etnografická tematika v insitnej tvorbe Michala Siríka* (J. Varchol, N. Varcholová – štúdia v odbornej tlači); *Ľudové liečenie detských nemocí* (N. Varcholová – štúdia v odbornej tlači); *Výtvarné umenie Ukrajincov Slovenska po roku 1945/Textilná tvorba akad. mal. Anny Boršovskej-Nemcovej v r. 1982 – 2014* (L. Puškár – scenár výstavy); *Chlieb vo zvykoch a obradoch Rusínov-Ukrajincov Slovenska* (J. Varchol – štúdia v odbornej tlači). **Edičná činnosť** - počet titulov: 1 (autor, názov, stručná charakteristika): M. Sopoliga – *Anna Boršovská-Nemcová* – bulletin **Akvizičná činnosť:** počet kusov: 90 (história – 57, etnografia – 31, dejiny umenia – 2), počet prírastkových čísel: 39.

¹⁹Pozri: <http://www.snm.sk/?muzeum-ukrajinskej-kultury-uvodna-stranka>

SNM – Múzeum kultúry Rómov na Slovensku

Múzeum kultúry Rómov na Slovensku (ďalej len „MKRnS“) je špecializovanou zložkou SNM v Martine. Základnou oblasťou činnosti múzea je získavanie zbierkového fondu, jeho spracovanie, ochrana a prezentácia rómskej kultúry.²⁰

Dôležitú úlohu z hľadiska podpory rómskej kultúry a jazyka plní najmä celoročná stála expozícia Romanodrom/Cesta Rómov – SNM. K úspešným realizovaným projektom múzea patria dve putovné panelové výstavy – Príbeh detí vetra (pilotná výstava k stálej expozícii múzea) a Galéria rómskych osobností (2010), ktoré sú pravidelne reprízované v spolupráci s rôznymi kultúrnymi, výchovnovzdelávacími a komunitnými inštitúciami.

V roku 2015 zrealizovali 1 expozíciu. Stručná charakteristika expozícií: *RomanoDrom/Cesta Rómov* – expozícia prezentuje pôvod a dejiny Rómov od odchodu ich predkov z indickej pravlasti až po príchod do Európy.

Výstavná činnosť: 2 výstavy. Stručný prehľad výstav: *Pravda v kráse, krása v pravde – Rómovia v tvorbe českého výtvarníka Václava Fialu* (výstava 19 diel českého výtvarníka Václava Fialu, spodobujúcich život Rómov na Slovensku v 30. a 50. rokoch 20. storočia); *Spomienky* (výstava diel rómskeho neprofesionálneho rezbára Miloša Ráca, otvorená v rámci podujatia Teprindžaras amen/Spoznajme sa 2015).

Návštevnosť: počet návštevníkov expozícií a výstav: 333.

Kultúrno-vzdelávacia činnosť: počet podujatí: 4/počet návštevníkov: 517.

Vedeckovýskumná činnosť: počet úloh: 2. Stručný prehľad úloh: *Historicko-etnografické štúdia expozičných skupín usadlostí a objektov v Múzeu slovenskej dediny – výber rómskych obydlí v Turci* (L. Segľová – štúdia v odbornej tlači); *Projekt Romanicrafts and professions* – v spolupráci s Fundacija Dobra Wola, Krakov, Poľsko (A. Danekova – audiovizuálna dokumentácia a edukačný dokument).

Akvizičná činnosť: počet kusov: 537, počet prírastkových čísel: 0.

SNM – Múzeum kultúry Čechov na Slovensku

SNM – Múzeum kultúry Čechov na Slovensku (ďalej len „MKČnS“) vzniklo v roku 1999 v zmysle štatútu SNM za účelom získavania, uchovávanania, odborného spracovania a prezentácie hmotných dokumentov kultúry príslušníkov českej národnostnej menšiny na Slovensku a odborného štúdia českého fenoménu na Slovensku. Je špecializovaným dokumentačným a vedecko-výskumným múzejným pracoviskom, s celoslovenskou pôsobnosťou, ktoré v rámci svojej profilácie kladie dôraz na akvizičnú, metodicko-odbornú a kultúrno-výchovnú činnosť. MKČnS sídli v samostatnej budove v Martine, v ktorej sa nachádza jeho stála expozícia, výstavné, pracovné a depozitárne priestory.²¹

V roku 2015 realizovali 1 expozíciu. Stručný prehľad expozícií: *Múzeum kultúry Čechov na Slovensku* – stála expozícia je venovaná dvom významným osobnostiam, pôvodným majiteľom objektu múzea, PhDr. Anne Horákovej-Gašparíkovej a akademikovi Jiřímu Horákovi.

²⁰Pozri: <http://www.snm.sk/?muzeum-kultury-romov-na-slovensku-uvodna-stranka>

²¹Pozri: <http://www.snm.sk/?muzeum-kultury-cechov-na-slovensku-uvodna-stranka>

Výstavná činnosť: 4 výstavy. Stručná charakteristika výstav: *S batohom cez hory* – výstava zapožičaná z Múzea telesnej kultúry v Slovenskej republike; *Číročistý romantik/Jaroslav Vodrážka 1894 – 1984* – výstava venovaná životu a dielu českého výtvarníka pôsobiaceho na Slovensku – zakladateľskej osobnosti ilustrácie detskej knihy na Slovensku; *Pravda v kráse/Krása v pravde – Rómovia v diele Václava Fialu* – výstava pozostávajúca z diel českého výtvarníka Václava Fialu tematicky viazaných na rómsku komunitu, výsledku jeho umeleckých pobytov na Slovensku; *České stopy v Turci* – výstava pripomínajúca zástoj českých osobností na hospodárskom, kultúrnom a spoločenskom vývoji regiónu Turiec a osobitne mesta Martin ako centra národnej kultúry a zároveň centra kontaktov s českou kultúrnou a politickou reprezentáciou.

Návštevnosť: počet návštevníkov expozícií a výstav: 537 (neplatiaci 177).

Kultúrno-vzdelávacia činnosť: počet podujatí: 3/počet návštevníkov: 16.

Vedeckovýskumná činnosť: počet úloh: 1 (názov, riešitelia, výstup): *Česi na Slovensku – analýza podielu Čechov na hospodárskom, kultúrnom a spoločenskom vývoji Slovenska – Priemyselné centrum severozápadného Slovenska – mesto Žilina a región Horné Považie* (H. Zelinová, M. Sedláčková, T. Siekliková – štúdia v odbornej tlači).

Edičná činnosť: štúdie a články: *Ako bolo byť dieťaťom pred sto rokmi* (Acta Musaei Scepusiensis 2015); *Kolekcia divadelných plagátov dramatického krúžku Vinohradskej richty I., II.* (Listy Slovákov s Čechov, ktorí chcú o sebe vedieť viac); *Jaroslav Vodrážka – po stopách svojho otca* (NŽT); *Václav Fiala: Pravda v kráse, krása v pravde* (NŽT).

Akvizičná činnosť: počet kusov: 64, počet prírastkových čísel: 0.

SNM – Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku

SNM – Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku (ďalej len „MKCHS“) je špecializované múzeum s celoštátnou pôsobnosťou. MKCHS je dokumentačné, vedeckovýskumné a metodické múzejné pracovisko, zamerané na dejiny a kultúru obyvateľov chorvátskej národnosti od ich príchodu na Slovensko po súčasnosť. Poslaním MKCHS je cieľavedome získavať, uchovávať, odborne spracovávať a sprístupňovať múzejné zbierky a fondy, dokladujúce korene, dejiny a kultúru Chorvátov žijúcich na Slovensku alebo v iných krajinách – predovšetkým tzv. gradiščanských Chorvátov.²²

V roku 2015 zrealizovali **3 expozície**. Stručný prehľad expozícií: *Dejiny a kultúra Chorvátov na Slovensku* – expozícia je zameraná najmä na prezentáciu hmotného a kultúrneho dedičstva chorvátskej menšiny na Slovensku. Sústreďuje sa predovšetkým na nasledujúce oblasti: chorvátske osídlenie, etnické vedomie a jazyk, ľudové staviteľstvo a bývanie, odevná a textilná kultúra, ľudové umenie, rodinné zvykoslovie; *4 000 rokov osídlenia Devínskej Novej Vsi* (v minulosti išlo o samostatnú obec, ktorá istý čas niesla aj pomenovanie Chorvátska Nová Ves); *Dejiny a kultúra Chorvátov v Devínskej Novej Vsi* – expozícia odráža niekdajší život v Devínskej Novej Vsi a mapuje život v obci najmä v 19. a 20. storočí a je rozdelená do blokov: história, odievanie, duchovný život a cirkev, regrúti, práca a remeslá. Väčšiu časť expozície tvoria zbierkové predmety SNM-MKCHS pochádzajúce z Devínskej Novej Vsi. Ďalšie predmety sú zapožičané od miestnych obyvateľov, mestskej časti a farnosti v Devínskej Novej Vsi.

²²Pozri: <http://www.snm.sk/?muzeum-kultury-chorvatov-na-slovensku-uvodna-stranka>

Výstavná činnosť: 6 výstav. Stručný prehľad výstav: *Chorvátski spisovatelia* – výstava prezentujúca najznámejšie osobnosti z histórie a súčasnosti chorvátskej literatúry v spolupráci s Chorvátskym veľvyslanectvom na Slovensku; *Jarovce a Jarovčania* – výstava zameraná na históriu a kultúru obce Jarovce, v ktorej od 16. storočia až do dnes žije chorvátske obyvateľstvo, *Tvorba detí ZUŠ DNV* – výstava rôznorodých prác a tvorby detí zo Základnej umeleckej školy v Devínskej Novej Vsi, *Režiséri a herci v školských laviciach* – výstava, ktorá približuje školské časy známych slovenských hercov a režisérov, *Fotofórum 2015* – výstava fotografií amatérskych fotografov z Devínskej Novej Vsi, *Zlaté nite Panónskej roviny* – výstava obrazov vytvorených zo slamy Chorvátmi združujúcimi sa v umelecko-vzdelávacom spolku Matija Gubec na území Vojvodiny v Srbsku.

Návštevnosť: počet návštevníkov expozícií a výstav: 910 (neplatiaci 685).

Kultúrno-vzdelávacia činnosť: 5 podujatí/195 návštevníkov (tiež 2 lektoráty /77 návštevníkov).

Vedeckovýskumná činnosť: počet úloh: 0.

Edičná činnosť: počet titulov 0.

Akvizičná činnosť: počet kusov: 14 (história – 6 ks; etnografia – 8 ks), počet prírastkových čísel: 14.

Múzeum Slovenského národného povstania pripravilo k predmetnej problematike nasledujúce podujatia: Výstavy: 70. Výročia oslobodenia koncentračného tábora v Oswienčime – dokumentárna výstava, ktorú pripravilo Štátne múzeum Auschwitz-Birkenau v Oswienčime. Výstava je mementom pred zločinmi spáchanými na nevinných v čase vojnového besnenia (návštevnosť: 3 600 osôb), **Fero Guldan – Exody** – výstava s tematikou nútených odchodov a vyst'ahovalectva na Slovensku v 20. storočí. Návštevníkovi vytvorila nielen priestor na zamyslenie sa nad historickými udalosťami ale aj nad aktuálnym problémom diskriminácie a rasovej neznášanlivosti v našej spoločnosti. Podujatie bolo realizované s finančnou podporou úradu vlády (návštevnosť: 2350 osôb). Súčasťou podujatia bola beseda pod názvom Vyst'ahovalectvo, exody. Tematicky a metodicky bola postavená tak, aby pomohla mladým ľuďom poznať dejinné udalosti 20. storočia v širšom európskom kontexte a napomôcť tvoreniu tolerantnej spoločnosti bez prvkov nacionalizmu a neznášanlivosti (31 študentov), Arménska genocída na stránkach svetovej tlače – dokumentárna výstava pri príležitosti 100. výročia arménskej genocídy na území vtedajšej Osmanskej ríše. Počas rokov 1915 – 1917 bolo vyvraždených 1,5 milióna Arménov (návštevnosť: 3700 osôb); Anna Franková – História a dnešok – putovná výstava, prezentovaná na stredných školách na Slovensku v spolupráci s Nadáciou Milana Šimečku v Bratislave (2690 študentov).

Vzdelávacie aktivity: Kufor číslo... – vzdelávací program pre žiakov 8.- 9. ročníka ZŠ zameraný na problematiku riešenia židovskej otázky na Slovensku v rokoch 1939 – 1945 (účasť 150 žiakov); Ročníkový projekt Holokaust a represálie v kontexte 2. svetovej vojny a SNP – spolupráca so základnou školou J. Goliana v Banskej Bystrici; Múzeum SNP vypracovalo scenár a navrhlo metodiku projektu, ktorý bol postavený na rovesníckom sprevádzaní žiakmi 9. ročníka základnej školy (423 žiakov).

Kultúrno-spoločenské podujatia: Medzinárodný deň pamiatky obetí Holokaustu – spomienkové stretnutie sa uskutočnilo pri príležitosti 70. výročia oslobodenia koncentračného tábora Auschwitz-Birkenau v Oswienčime. Jeho súčasťou bolo otvorenie dokumentárnej výstavy zo Štátneho múzea v Oswienčime a kultúrny program, na ktorom vystúpila hudobná

kapela MojšeBand a sólista Štátnej opery Banskej Bystrice Martin Popovič (200 osôb); Chaviva – medzinárodný festival židovskej hudobnej kultúry. V Múzeu SNP sa v rámci festivalu konali koncerty hudobných skupín, ktorých skladby vznikli na základe inšpirácií židovskou kultúrou. Podujatie sa začalo pietnou spomienkou v Záhrade Chavivy Rejkovej a krátkou ukázkou filmu Návrat do horiaceho domu o životných osudoch Chavivy Rejkovej, zavraždenej v Kremničke (370 osôb).

Umelecký súbor Lúčnica je významným reprezentantom predovšetkým slovenskej tradičnej ľudovej kultúry. Vo svojich programoch interpretuje aj kultúru iných národov, národností a etník, čím prispieva k rešpektovaniu kultúrnej rozmanitosti a šíreniu informovanosti o iných kultúrnych prejavoch. V rámci svojho poslania sprístupňuje Lúčnica tisícom divákov doma i vo svete ľudový tanec, piesne, vokálne a vokálno-inštrumentálne skladby a tradičnú kultúru nielen slovenských, ale aj zahraničných autorov na špičkovej profesionálnej úrovni.

V Slovenskom technickom múzeu sa realizovali 2 podujatia: výstava **Kroje karpatských Nemcov** realizovaná Múzeom kultúry karpatských Nemcov v Bratislave a miestnou skupinou KNS v Spišskej Novej Vsi pri príležitosti 25. výročia Karpatskonemeckého spolku na Slovensku (realizované v Slovenskom technickom múzeu – expozícia História baníctva na Spiši v Spišskej Novej Vsi) a podujatie **Česká osudová data** – výstava fotografií popredných českých fotografov, ktorí zachytili prelomové okamihy novodobých českých dejín (zachytené roky 1945, 1968, 1969 a 1989 na osudových fotografiách). Výstava sa konala v rámci Dní českej kultúry 2015 v Košiciach – usporiadatelia: Český spolok v Košiciach, České centrum v Bratislave a STM (realizované v Slovenskom technickom múzeu Košice).

Slovenská ústredná hvezdáreň v Hurbanove je orientovaná na popularizáciu a vedecko-výskumnú činnosť v oblasti astronómie. Pre návštevníkov hvezdárne je pripravený plnohodnotný program v maďarskom jazyku. Postupne sa osádzajú nápisy v stálej muzeálnej expozícii aj v jazyku maďarskej národnostnej menšiny. Slovenská ústredná hvezdáreň úzko spolupracuje aj pri organizovaní programov miestnych občianskych združení národnostných menšín (Csemadok). Každoročne hvezdáreň navštívi približne 30 % exkurzií zo škôl s vyučovacím jazykom maďarským, čo pre rok 2015 znamená cca 2500 návštevníkov z radov príslušníkov národnostných menšín. V spolupráci s miestnou organizáciou Csemadoku bolo v roku 2015 organizované kultúrne podujatie v priestoroch parku hvezdárne „Hurbanovské hudobné leto“ s celkovým počtom účastníkov 350, prevažne z radov občanov patriacich k maďarskej národnostnej menšine. Slovenská ústredná hvezdáreň pripravuje do svojej ponuky ďalšie programy v planetáriu, ktoré budú okrem slovenskej aj v maďarskej a anglickej mutácii.

Ústredie ľudovej umeleckej výroby realizuje rôzne podujatia, súťaže, školy remesiel, na ktorých sa môžu zúčastniť všetci občania Slovenskej republiky bez ohľadu na národnosť či etnicitu. Príkladom takejto aktivity je celoslovenský festival Dni majstrov. Jeho hlavnou kultúrnou misiou je vyhľadávať a podporovať tých najtalentovanejších spomedzi ľudových remeselníkov, umožňovať im ďalší odborný rast a propagovať ich prácu bez ohľadu na národnosť. Priestor pre spoluprácu s organizáciami rozvíjajúcimi kultúru národnostných menšín je otvorená v rámci publikačnej činnosti, pri organizovaní kurzov tradičných remesiel, ako aj Školy remesiel.

3.5 Vydávanie periodických a neperiodických publikácií národnostných menšín

Podľa § 1 ods. 2 zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení zákona č. 204/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení zákona č. 318/2009 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony je jazykom menšiny: bulharský jazyk, český jazyk, chorvátsky jazyk, maďarský jazyk, nemecký jazyk, poľský jazyk, rómsky jazyk, rusínsky jazyk a ukrajinský jazyk.

K 9. aprílu 2016 bolo v Zozname periodickej tlače, ktorý vedie MK SR, evidovaných:

- 44 titulov periodickej tlače vydávanej v maďarskom jazyku,
- 9 titulov periodickej tlače vydávanej v českom jazyku,
- 3 tituly periodickej tlače vydávanej v poľskom jazyku,
- 6 titulov periodickej tlače vydávanej v nemeckom jazyku,
- 3 tituly periodickej tlače vydávanej v rusínskom jazyku,
- 2 tituly periodickej tlače vydávanej v ukrajinskom jazyku,
- 1 titul periodickej tlače vydávanej v chorvátskom jazyku,
- 3 tituly periodickej tlače vydávanej v ruskom jazyku.

Tabuľka č. 2: Zoznam periodickej tlače v jazykoch národnostných menšín evidovaných Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky. Zdroj: <http://old.culture.gov.sk/pertlac/modul/tlac>

Počet titulov	Menšinový jazyk	Názov periodika
44	Maďarský jazyk	ÚjSzó Tücsök IrodalmiSzemle SzabadÚjság Remény Jó Gazda Kalligram ÚjNő VASÁRNAP Katedra Fórum TársadalomtudományiSzemle - Fórum Spoločenskovedná revue Gömörország Kürtös KassaiFigyelő Alma Mater Magyar Sion GéresiTájékoztató ATELIER művészeti folyóirat Szöröskő - irodalom, művészet, kritika CSERKÉSZ Hírmondó PEDAGÓGUSFÓRUM PARTITÚRA Kálvinistaszemle OPUS Gútaiújság HontiLapok RÉGIÓ Carissimi - Esély a fogyatékos egészségkárosodottembereknek TerraHírújság Kabóca DUNATÁJ SzóTár MIZUJS?

		ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE KLIKK Out FULLÁNK MAGYARHÁZ PARABOLA Madiansky hlásnik/NagymadiHírmondó Lendület Vad alma NyékvárkonyLapja SzalkaiHírlap
9	Český jazyk	Projekty rodinných domů Dortománia Knihovnička Záhrada Knihovnička Recepty AeroHobby Modelář Modelář Extra Hobby Historie TheWeatheringMagazine
3	Poľský jazyk	Monitor Polonijny KurierPieňinski Wieści prosto z gór / Zvesti priamo z hôr
6	Nemecký jazyk	Karpatenblatt PressburgerZeitung Hurra! SlowakischeZeitschriftfürGermanistik 300 Sudoku&Zahlenrätsel 100 Bilderrätsel
3	Rusínsky jazyk	Narodny novinky Rusyn ARTOS
2	Ukrajinský jazyk	Nove žyt'fa Veselka
1	Chorvátsky jazyk	HRVATSKA ROSA
3	Ruský jazyk	V MESTE Musician SLAVICA NITRIENSIA

Okrem toho bolo k 9. aprílu 2016 v Zozname periodickej tlače evidovaných:

- 76 titulov periodickej tlače vydávanej v slovenskom a maďarskom jazyku,
- 33 titulov periodickej tlače vydávanej v slovenskom a českom jazyku,
- 5 titulov periodickej tlače vydávanej v slovenskom a rómskom jazyku,
- 3 tituly periodickej tlače vydávanej v slovenskom a rusínskom jazyku,
- 1 titul periodickej tlače vydávanej v slovenskom a ukrajinskom jazyku,
- 1 titul periodickej tlače vydávanej v slovenskom a bulharskom jazyku.

Tabuľka č. 3: Zoznam periodickej tlače v jazykoch národnostných menšín evidovaných Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky. Zdroj: <http://old.culture.gov.sk/pertlac/modul/tlac>

Počet titulov	Jazyk	Názov periodika
76	Slovenský a maďarský jazyk	Dunajskostredský hlásnik / DunaszerdahelyiHírnök Fifik Žitný ostrov - Csallóköz CastrumNovum Štúrovo a okolie, Naše noviny / PárkányésVidéke, A Mi lapunk fresh COOL

		<p> Kráľovské zvesti Slovo medzi nami Galantské noviny / Galántai Újság Šamorín a okolie / Somorja és Vidéke Veľkouľanský obzor / Nagyfödémesi Láthatár VYDRANY naša dedina / HODOS a mi falunk Veľká Dobra Lehnický hlásnik INFOTORNALA Hontianske listy Želiezovský spravodajca / Zselízi Hírmondó DELTA Svätopeterské ozveny / Szentpéterivisszhang Fiľakovské zvesti / Füleki hírlap Bielčan Spravodajca / Hitközségihíradó Trnovecké noviny ARDEA, noviny obce Gbelce Vlčiansky spravodajca / Farkasdi hírmondó CHĽABANSKÝ HLÁSNÍK / HELEMBAI HÍRMONDÓ LOOK MAGAZINE Život pod hradom PROPAGAND Tvrdošovský spravodaj / Tardoskeddi Hírmondó KOŠÚTSKY SPRAVODAJCA Tornaľa a okolie / Tornalja és Vidéke Žiriansky spravodajca / Zsérei hírmondó HURBANOVSKÝ MALÝ SVET / ÓGYALLAI KIS VILÁG Život v Sládkovičove Tešedíkovské noviny / Peredi újság Chlmecké Názory / Királyhelmeci Nézetek CITYSTAR INFO-ZÓNA BEST BRZOTÍNSKY HLÁSNÍK / BERZÉTEI ÜZENET DEMANDIČAN ISTER Pribetský spravodaj / Perbetei Hírmondó MARCinfo SPRAVODAJ / HÍRNÖK Novum Naswod REČANSKÝ SPRAVODAJ / RÉTEI HÍRVIVŐ ČIERNOVODSKÝ SPRAVODAJCA KOMÁRŇANSKÉ LISTY VEĽKOMEDERSKÝ HLÁSNÍK / NAGYMEGYERI HÍRMONDÓ Šahy a okolie Mestské noviny SENČAN Ahoj Komárno TAVÍRDA Veľkobielske novinky Senec moje mesto KORRIDOR U nás v Šarovciach / Nálunk Saroban GEMERSKÉ ZVESTI / GÖMÖRI HÍRLAP Topoľnicke noviny / Nyárasdi Újság Noviny Diakovčanov / Deáki aklapja Hlásnik obce Sap / SZAPI hírnök Kolárovský - Gútai Express MUŽLIANSKY HLÁSNÍK / MUZSLAI HÍRMONDÓ </p>
--	--	---

		GRATIS PLUS ŽUPNÉ OZVENY NOVINY VEĽKEJ PAKY / NAGYPAKAI ÚJSÁG INSERENT Rival Janickyspravodaj / Jányokihírnök Noviny Orechová Potôň INSPIRE Jasovský občasník DENNÍK OBCE TRSTENÁ NA/O - NÁDASDI NAPLÓ
33	Slovenský a český jazyk	KOMUNÁLNÍ KOMUNÁLNA TECHNIKA Floristika Fragment REHABILITÁCIA Zákusky, torty, koláče Drevársky magazín AcupuncturaBohemoSlovaca FOREVER ZVÁRAČ LIEČIVÉ RASTLINY WINDSURFER aimagazine Všetko o bývaní Strojárstvo/Strojirenství FLASH ART Czech and Slovak Edition M ROSA Móda revue Spravodajca Vetservis Vitalita ROCK HARD Magická žena Al-Islám Bio&Life MAXimum Torty snov WomanManmagazine ATM Letectví a Kozmonautika Super maľované hlavolamy EVITA magazín ColorectalNews MolecularTargetedTherapy AntiinfectivesNews
5	Slovenský a rómsky jazyk	ROMANO NEVO EIL - Rómsky nový list Myš(u)lienka LULUĎI Romane nevipena Rómske listy
3	Slovenský a rusínsky jazyk	InfoRusín Blahovistník HOLOS RUSÍNA
1	Slovenský a ruský jazyk	MOSTY
1	Slovenský a bulharský jazyk	Sanarodnik (Krajan)
1	Slovenský a ukrajinský	SUREC Newsletter

Vydávanie periodických a neperiodických publikácií je podporované každoročne v rámci KNM (pozri v prílohe č. 3).

3.6 Podpora kultúry príslušníkov národnostných menšín prostredníctvom dotačného programu Kultúra národnostných menšín 2015

Jedným z nástrojov podpory príslušníkov národnostných menšín je podpora kultúry národnostných menšín prostredníctvom dotačného programu úradu vlády Kultúra národnostných menšín, ktorého účelom je zabezpečenie zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín, výchovy a vzdelávania k právam národnostných menšín, interetnického a interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi národnostnou väčšinou a národnostnými menšinami a etnickými skupinami. Gestorom dotačného programu Kultúra národnostných menšín je splnomocnenec. Účel, podmienky, rozsah a spôsob poskytovania dotácií v pôsobnosti úradu vlády ustanovuje zákon č. 524/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Úradu vlády Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dotáciách“).

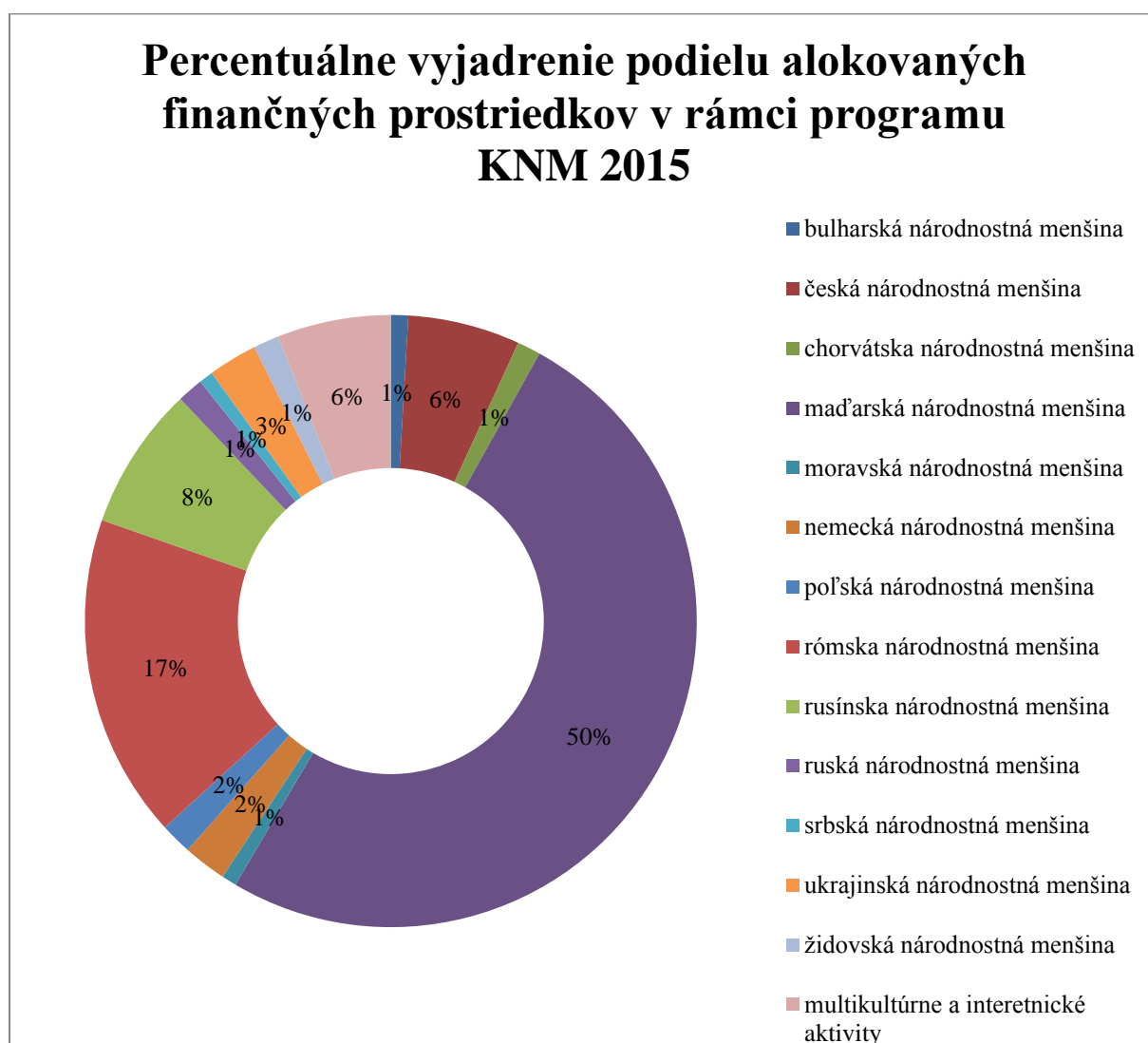
Na podporu kultúry národnostných menšín bolo na rok 2015 vyčlenených zo štátneho rozpočtu 3 879 250 eur. Spôsob prerozdelenia finančných prostriedkov medzi jednotlivé národnostné menšiny vychádza z matematického modelu výpočtu finančných zdrojov, ktorý zohľadňuje pri prepočítavaní výšky alokácie pre jednotlivé národnostné menšiny viaceré kritériá s cieľom transparentného a spravodlivého rozdeľovania prostriedkov. Tieto pravidlá prerozdelenia finančných prostriedkov boli vypracované a schválené výborom.²³

Tabuľka č. 4: Alokované finančné prostriedky v roku 2015

národnostné menšiny	pridelené finančné prostriedky na základe alokácie 2015 /v eurách/
bulharská národnostná menšina	35 504
česká národnostná menšina	229 815
chorvátska národnostná menšina	48 064
maďarská národnostná menšina	1 955 296
moravská národnostná menšina	30 489
nemecká národnostná menšina	88 880
poľská národnostná menšina	64 683
rómska národnostná menšina	664 152
rusínska národnostná menšina	294 032
ruská národnostná menšina	53 377
srbská národnostná menšina	28 706
ukrajinská národnostná menšina	100 673
židovská národnostná menšina	52 825
multikultúrne a interetnické aktivity	232 754
Spolu:	3 879 250

²³ Podrobne o spôsobe prerozdelenia finančných prostriedkov pozri str. 29 Správy o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín za rok 2013.

Graf. č. 1: Percentuálne vyjadrenie podielu alokovaných finančných prostriedkov v rámci programu KNM 2015

Úrad vlády v zmysle § 8 ods. 1 písm. c) zákona o dotáciách zverejnil Výzvu na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie v programe Kultúra národnostných menšín na rok 2015 (ďalej ako „výzva“) dňa 19. novembra 2014 a konečný termín na predkladanie žiadostí bol stanovený na 19. január 2015.

V zmysle vyhlásenej výzvy bol KNM 2015 rozdelený na podprogramy a priority v členení (pozri prílohu č. 2: Členenie programu KNM 2015).

V súvislosti so zverejnenou výzvou úrad splnomocnenca usporiadal v termíne od 3. decembra 2014 do 16. decembra 2014 informačné semináre v šiestich mestách v Slovenskej republike. Cieľom seminárov bolo informovať potenciálnych žiadateľov o predložení žiadostí o poskytnutie dotácie o podmienkach výzvy a postupe pri elektronickej registrácii žiadostí.

Tabuľka č. 5: Prehľad miest, v ktorých sa uskutočnili informačné semináre

Miesto	Dátum	Počet účastníkov
Banská Bystrica - Mestský úrad	3. 12. 2014	22
Bratislava - Úrad vlády Slovenskej republiky	4. 12. 2014	68
Komárno - Dôstojnícky pavilón	11. 12. 2014	64
Rimavská Sobota - Mestské kultúrne stredisko	15. 12. 2014	35
Košice - Divadlo Thália	16. 12. 2014	52
Prešov - Divadlo A. Duchnoviča	16. 12. 2014	60
Spolu		301

Žiadatelia v zmysle výzvy predkladali len jednu žiadosť o poskytnutie dotácie, ktorá mohla pozostávať z viacerých projektov zaradených do jedného alebo viacerých podprogramov, priorít alebo oblastí. V prvej fáze kontroly boli predložené žiadosti o poskytnutie dotácie kontrolované z formálnej stránky. Posudzovala sa úplnosť predložených povinných príloh žiadosti a osobitných náležitostí projektu žiadosti v zmysle zákona o dotáciách a výzvy.

Projekty, ktoré boli úplné, ako aj tie, ktoré boli doplnené po výzve na odstránenie zistených nedostatkov v stanovenej lehote, boli odstúpené na posudzovanie na rokovanie komisie pre posudzovanie projektov predložených v rámci programu Kultúra národnostných menšín na rok 2015 (ďalej ako „hodnotiace komisie“).

V súlade s výzvou a ostatnými záväznými predpismi bolo ustanovených 15 hodnotiacich komisií pre každú národnostnú menšinu, pričom pre maďarskú národnostnú menšinu boli ustanovené dve hodnotiace komisie – komisia pre tzv. písanú a komisia pre tzv. živú kultúru, ako aj samostatná Komisia pre multikultúrne a interetnické aktivity. Hodnotiace komisie boli zriadené v súlade s vyhláškou č. 21/2011 Z. z. Úradu vlády Slovenskej republiky z 24. januára 2011, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zložení, rozhodovaní, organizácii práce a postupe komisie pri vyhodnocovaní žiadostí o poskytovanie dotácií a kritériá pre vyhodnocovanie žiadostí o poskytovanie dotácií v pôsobnosti Úradu vlády Slovenskej republiky v znení vyhlášky č. 281/2012 Z. z. Členmi komisií sú prevažne príslušníci národnostných menšín, reprezentatívni zástupcovia regiónov a odborníci na jednotlivé oblasti kultúry, ako aj zástupcovia štátnej správy.

Hodnotiaci proces KNM sa riadi príslušnými predpismi,²⁴ ktoré upravujú proces predkladania žiadostí o poskytnutie dotácií, ich formálnu kontrolu, posudzovanie jednotlivých projektov, ako aj celý proces uzatvárania zmlúv s úspešnými žiadateľmi vrátane vyúčtovania poskytnutej dotácie aktuálnej výzvy.

Úlohou hodnotiacej komisie je vyhodnocovať projekty z odborného hľadiska podľa kritérií uvedených vo výzve a vo všeobecne záväzných právnych predpisoch. Posudzuje efektívnosť využitia dotácie, ako aj opodstatnenosť a primeranosť požadovaných finančných

²⁴ Pozri webové sídlo Úradu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny:
<http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/legislativa-svsrrnm/>
<http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/kultura-narodnostnych-mensin-2016/>

prostriedkov. Komisia hodnotí jednotlivé projekty bez identifikácie žiadateľa a navrhuje projekty podporiť alebo nepodporiť, ako aj výšku finančnej podpory projektov. Komisia hodnotí každý projekt jednotlivo na základe bodového hodnotenia. Hodnotí sa sedem kritérií: relevantnosť zámerov a cieľov projektu, kvalita a výnimočnosť projektu, tradícia a kontinuita predloženého projektu, kultúrno-spoločenský význam projektu, osobitný príspevok projektu k zachovaniu a rozvoju menšinovej kultúry, cieľové skupiny, na ktoré sa projekt zameriava a reálnosť rozpočtu. Každé kritérium pozostáva zo škály piatich ukazovateľov daného kritéria. Taktiež sa hodnotí účelnosť a oprávnenosť použitia dotácie v predchádzajúcom období vrátane dodržania termínu jeho vyúčtovania.

Úrad splnomocnenca sa aj v roku 2015 snažil udržať trend promptného uzatvárania zmlúv a vyplácania dotácií. Prvé zmluvy boli v roku 2015 uzatvorené už koncom februára 2015. Už v polovici roku prvom polroku bolo vyplatených 1 558 552 eur a k začiatku septembra 2015 to bolo 3 585 140 eur, čo predstavovalo viac ako 90 % z celkovej čiastky alokovanej na podporu kultúry národnostných menšín. Finančné prostriedky sú bazálnou podmienkou podpory kultúry a jazyka národnostných menšín žijúcich v Slovenskej republike a žiadateľom umožňujú realizovať aktivity tak, aby sa ich kultúra mohla uchovávať a rozvíjať aj naďalej. Zrýchlený prístup úradu vlády k vyplácaniu finančných prostriedkov žiadateľom pomohol k stabilizácii a kvalitatívnemu rozvoju viacerých organizácií, ale bola tak umožnená aj realizácia aktivít na rozvoj kultúry, jazyka a vzdelávania národnostných menšín žijúcich v Slovenskej republike.

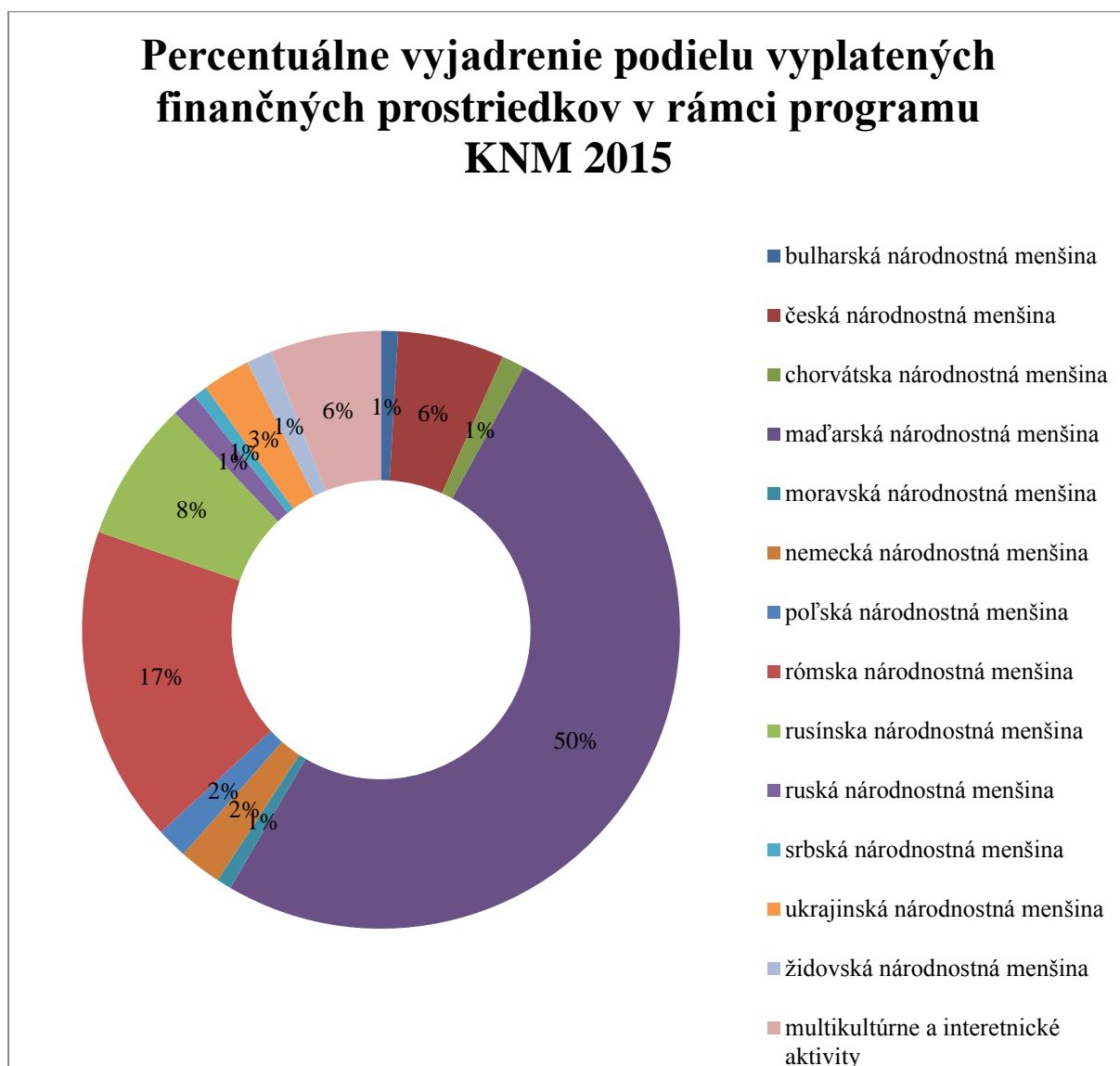
Tabuľka. č. 6: Prehľad počtu podporených projektov podľa menšín v rámci I. výzvy

Národnostná menšina	Počet podporených projektov	Výška dotácie /v eurách/
maďarská	718	1 955 296
rómska	155	624 250
česká	42	214 761
rusínska	125	294 032
ukrajinská	19	100 673
nemecká	14	88 880
poľská	17	64 683
moravská	7	19 489
chorvátska	7	48 064
ruská	16	53 377
bulharská	11	35 504
židovská	18	52 825
srbská	10	28 706
multikultúrne a interetnické aktivity	63	232 754
Celkom	1 222	3 813 294

Tabuľka. č. 7: Prehľad počtu podporených projektov podľa menšín v rámci II. výzvy

Národnostná menšina	Počet podporených projektov	Výška dotácie /v eurách/
česká	1	8 500
moravská	2	11 000
rómska	15	39 902
Celkom	18	59 402

Graf č. 2: Percentuálne vyjadrenie podielu vyplatených finančných prostriedkov v rámci programu KNM 2015

Hodnotiace komisie v rámci I. výzvy odporučili podporiť 1 222 projektov, 596 žiadateľov v celkovej sume 3 813 294 eur.

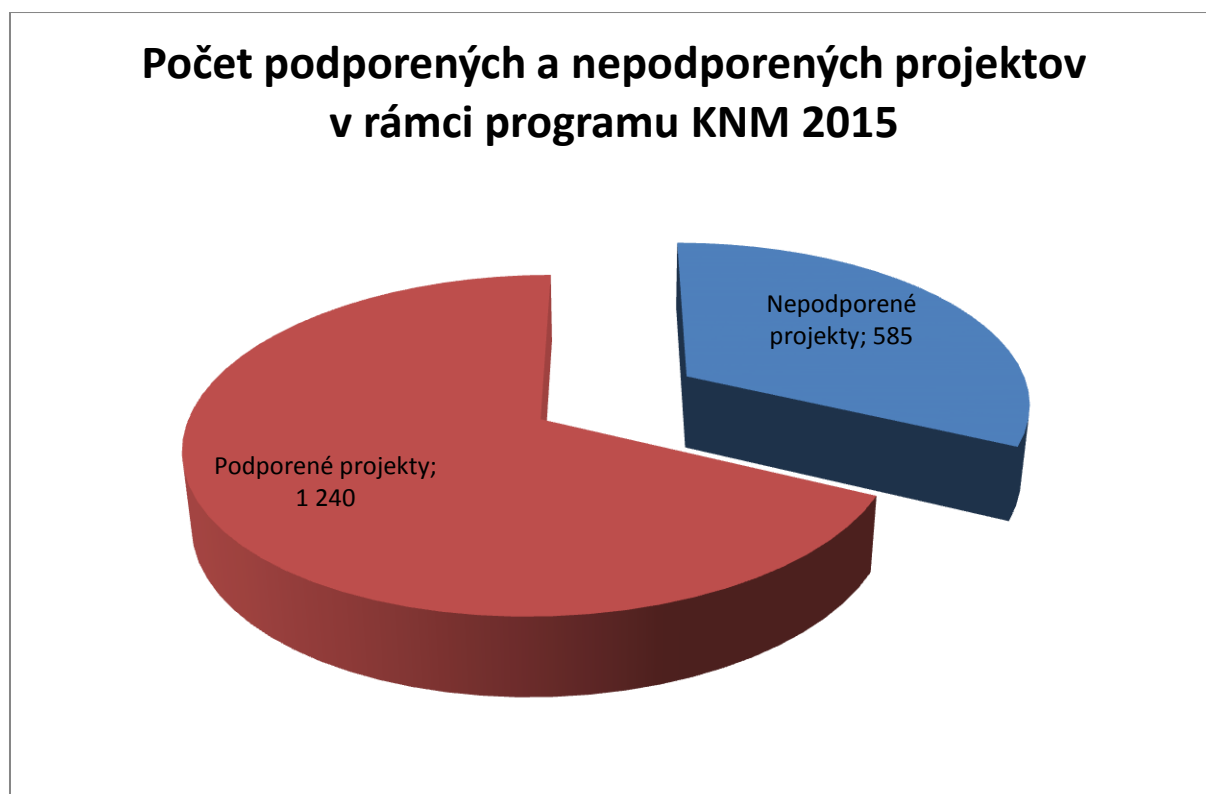
Z celkovej alokácie vyčlenenej pre program KNM 2015 neboli v rámci I. výzvy vyčerpané všetky alokované finančné prostriedky. Zostávajúca čiastka, 65 941 eur bola presunutá do dodatočnej Výzvy na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie v programe Kultúra národnostných menšín na rok 2015 (ďalej ako „dodatočná výzva KNM 2015“), ktorá bola vyhlásená na obdobie od 15. júna 2015 do 17. augusta 2015. Dodatočná výzva KNM 2015 bola vyhlásená pre tie národnostné menšiny, ktoré nevyčerпали alokovaný objem finančných prostriedkov na rok 2015 v I. výzve, t.j. pre národnostnú menšinu českú v objeme 15 039 eur, moravskú v objeme 11 000 eur a pre rómsku v objeme 39 902 eur.

Komisie v rámci dodatočnej výzvy KNM 2015 odporučili podporiť 18 projektov žiadostí o poskytnutie dotácie v celkovej sume 59 402 eur. Komisia pre českú národnostnú menšinu v kontexte kvality predložených projektov neprerozdelila celý disponibilný objem finančných prostriedkov určených na podporu kultúry českej národnostnej menšiny.

V programe KNM 2015 bolo v rámci oboch výziev predložených spolu 1 960 projektov. Z celkového počtu bolo:

- 135 nehodnotených a vylúčených projektov a to najmä z dôvodov: podania neúplných žiadostí, doručenia žiadostí po termíne uvedenom vo výzve, že žiadateľ nemal oprávnenie na činnosť, na ktorú žiadal dotáciu a pod.;
- 585 hodnotených a nepodporených projektov;
- 37 hodnotených, schválených ale nerealizovaných projektov a to napr. z dôvodov neuzatvorenia zmluvy na strane žiadateľa alebo v prípadoch, že prijímatelia vrátili poskytnutú dotáciu a pod.;
- 1 203 hodnotených, schválených a realizovaných projektov.

Graf č. 3: Počet podporených a nepodporených projektov v rámci programu KNM 2015

Graf č. 4: Objem žiadaných a schválených finančných prostriedkov v rámci programu KNM 2015

Vybrané štatistické ukazovatele spracované na základe elektronického dotačného systému programu KNM 2015²⁵

V roku 2015 sa v rámci zefektívnenia komunikácie so žiadateľmi, ako aj urýchlenia procesu vyplácania dotácií skvalitňoval elektronický systém KNM. V snahe poskytnúť čo najpresnejšie informácie verejnosti bol systém pravidelne aktualizovaný, okrem iného aj s cieľom poskytnúť, čo najviac informácií, ktoré by mohli napomôcť pri vyhodnocovaní použitia finančných prostriedkov z KNM.

V nasledujúcich riadkoch popíšeme niektoré vybrané ukazovatele, ako napr. oprávnení žiadatelia, žiadatelia podľa pôsobnosti, priority a pod., ktoré boli spracované na základe elektronického systému KNM 2015.

Okruh oprávnených žiadateľov KNM ustanovuje § 3 ods.1 zákona o dotáciách. V rámci KNM 2015 sa v členení podľa právnej subjektivity žiadateľa uchádzalo²⁶ o dotáciu:

- 1 226 (67,18 %) občianskych združení,
- 283 (15,51 %) obcí,
- 85 (4,66 %) rozpočtových organizácií alebo príspevkových organizácií, ktorých zriaďovateľom je obec.

²⁵ Program KNM sa spracováva prostredníctvom elektronického dotačného systému, ktorý okrem iného poskytuje aj možnosť jednoduchého štatistického spracovania.

²⁶ Pozri prílohu č. 3: Vybrané údaje programu KNM 2015.

Najmenej zastúpenou skupinou žiadateľov boli medzinárodné organizácie registrované na území Slovenskej republiky: 5 (0,27 %) z celkového počtu žiadateľov. Vyššie územné celky sa neuchádzali o poskytnutie dotácie vôbec v rámci KNM na rok 2015.

O poskytnutie dotácie v roku 2015 žiadali rôzne subjekty zo všetkých 8 samosprávnych krajov.²⁷ Najviac zastúpení boli uchádzači so sídlom v:

- Nitrianskom samosprávnom kraji v počte 374 (20,49 %),
- Trnavskom samosprávnom kraji v počte 373 (20,44 %),
- Košickom samosprávnom kraji v počte 324 (17,75 %).

O dotáciu z programu KNM 2015 sa uchádzalo len 15 subjektov so sídlom v Trenčianskom samosprávnom kraji, čo predstavuje len 0,82 % z celkového počtu žiadateľov.

Program KNM 2015 bol rozdelený na 3 podprogramy a 15 priorít.²⁸ Najviac podporených projektov bolo v oblasti:

- podpory kultúrnych aktivít a umeleckej tvorby v počte 482 (38,87 %),
- vzdelávacích projektov v počte 206 (16,61 %),
- aktivít divadiel a ľudovomeleckých súborov a aktivít kultúrnych inštitúcií a cirkevných inštitúcií v počte 139 (11,21 %).

Zdroj: archív úradu vlády

²⁷ Pozri prílohu č. 3: Vybrané údaje programu KNM 2015.

²⁸ Pozri prílohu č. 3: Vybrané údaje programu KNM 2015.

IV. Časť – Výchova a vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín

V Slovenskej republike je právo na výchovu a vzdelávanie národnostných menšín ústavne zaručené a legislatívne podrobne upravené. Výchova a vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín sa uskutočňuje v školách a školských zariadeniach s vyučovacím a výchovným jazykom národnostných menšín. Vzdelanie dosiahnuté na školách a v školských zariadeniach s vyučovacím a výchovným jazykom národnostných menšín je rovnocenné so vzdelaním na školách s vyučovacím jazykom slovenským.

Výchovno-vzdelávací proces v školách s vyučovacím jazykom a s vyučovaním jazyka národnostných menšín sa uskutočňuje v súlade so štátnymi vzdelávacími programami pre jednotlivé stupne vzdelávania.

Inštitucionálny dohľad nad výchovno-vzdelávacím procesom príslušníkov národnostných menšín vykonáva MŠVaVŠ SR, ktoré je ústredným orgánom štátnej správy pre materské školy, základné školy, stredné školy a vysoké školy, školské zariadenia, celoživotné vzdelávanie, vedu a techniku a pre štátnu starostlivosť o mládež a šport. MŠVVaŠ SR má vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti viaceré rozpočtové a príspevkové organizácie, ktoré plnia konkrétne úlohy v predmetnej oblasti.

4.1 Legislatívne a koncepcné dokumenty

Ústava v § 34 ods. 2 písm. a) **zaručuje občanom patriacim k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám za podmienok ustanovených zákonom okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka, aj právo na vzdelanie v ich jazyku.** Uvedené podmienky ustanovuje zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“). Školský zákon zabezpečuje deťom a žiakom občanov patriacim k národnostným menšinám a etnickým skupinám okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj právo na výchovu a vzdelanie v ich jazyku.

Ďalšími zákonmi upravujúcimi príslušnú oblasť sú predovšetkým zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej správe v školstve a školskej samospráve“), zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o financovaní škôl“) a zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pedagogických a odborných zamestnancoch“).

Niektoré zákony, ktoré sa týkajú výchovy a vzdelávania príslušníkov národnostných menšín boli v roku 2015 novelizované:

- **novela zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov;**

Zmena: Zákon č. 188/2015 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. septembra 2015.

Cieľom novely školského zákona bolo okrem iného ďalšími legislatívnymi opatreniami v oblasti segregácie a diskriminácie dosiahnuť takú aplikáciu školského zákona,

ktorý nedovoľuje zamieňať špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby na základe zdravotného znevýhodnenia so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vyplývajúcimi výlučne zo sociálne znevýhodneného prostredia. Dôvodom je, že vývin dieťaťa v sociálne znevýhodnenom prostredí neznamená automaticky aj zdravotné znevýhodnenie, ktoré je určujúce pri zaradení dieťaťa alebo žiaka do špeciálnej školy alebo špeciálnej triedy. To znamená, zlepšenie situácie vo vzdelávaní žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktorých výraznú časť tvoria deti z marginalizovaných rómskych komún.

Úpravou § 107 sa v právnej norme priamo ustanovilo, že dieťa alebo žiak, ktorého špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vyplývajú výlučne z jeho vývinu v sociálne znevýhodnenom prostredí, nemôže byť prijatý do špeciálnej školy alebo do špeciálnej triedy materskej školy, špeciálnej triedy základnej školy alebo do špeciálnej triedy strednej školy. V praxi to znamená, že dôvodom na zaradenie do špeciálnej školy nemôže byť iba pôvod zo sociálne znevýhodneného prostredia. Explicitne a priamo sa ustanovuje zaraďovanie detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia do tried s ostatnými deťmi a žiakmi. Toto opatrenie jednoznačne zabraňuje segregácii. Úprava sa týka aj fungovania špecializovanej triedy – tá slúži na to, aby sa v nej žiaci, ktorí by nezvládli vzdelávanie v príslušnom ročníku, „doučili“ a „dobešli“ chýbajúce vedomosti. Do tejto triedy sa zaraďujú žiaci na návrh triedneho učiteľa, po vyjadrení výchovného poradcu a so súhlasom rodiča (zákonného zástupcu) na maximálne 1 rok. Zmeny sa týkajú aj poskytovania príspevku na žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Dostanú ho iba žiaci zo SZP, ktorí budú zaradení v „bežnej triede“, a to od 1. septembra 2016.

Novelou školského zákona bol rozšírený § 33 o ods. 8 písm. d), ktorý ustanovuje, že zriaďovateľ strednej školy môže určiť v osobitnom prípade aj nižší počet žiakov v triede, ako je počet žiakov uvedený v § 33 odseku 7 školského zákona, a to v dennej forme štúdia deväť žiakov a v externej forme štúdia päť žiakov. Za osobitný prípad sa v zmysle predmetnej novely považuje aj stredná škola, v ktorej sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v štátnom jazyku a súčasne v jazyku príslušnej národnostnej menšiny, ak pre výchovu a vzdelávanie v štátnom jazyku alebo v jazyku príslušnej národnostnej menšiny nemožno zriadiť triedu podľa § 33 odseku 7 školského zákona.

- novela zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov;

Zmena: Zákon č. 188/2015 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. septembra 2015.

Novela zákona v § 13 sprísnila kontrolný mechanizmus štátu nad činnosťou školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie a umožnila relevantným subjektom prehodnotiť diagnostické postupy a návrhy na zaradenie dieťaťa alebo žiaka do konkrétnej formy vzdelávania a výchovy. Umožnila Štátnej školskej inšpekcii považovať za závažný nedostatok v činnosti špeciálneho výchovného zariadenia alebo školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie aj napríklad vykonávanie nesprávnej diagnostiky.

Novela zákona pridala § 35a ods. 1 písm. b), ktorý ustanovuje, že školy a školské zariadenia, ktoré sú zaradené do siete, majú povinnosť pri ročných zisťovaniach poskytnúť ministerstvu štatistické údaje aj o počtoch detí, žiakov a poslucháčov a ich vekovej štruktúre v členení podľa výchovno-vzdelávacieho jazyka, národnosti, študijného odboru alebo učebného odboru, špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb podľa stavu k 15. septembru školského roka.

4.2 Inštitucionálne zabezpečenie

Kľúčové úlohy a kompetencie v oblasti výchovno-vzdelávacieho procesu príslušníkov národnostných menšín zabezpečujú aj Štátny pedagogický ústav (ďalej len „ŠPÚ“), Metodicko-pedagogické centrum (ďalej len „MPC“), Štátny inštitút odborného vzdelávania (ďalej len „ŠIOV“), Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (ďalej len „NÚCEM“), Štátna školská inšpekcia (ďalej len „ŠŠI“), ako aj IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže.

Medzi ďalšie orgány participujúce v oblasti výchovy a vzdelávania príslušníkov národnostných menšín bola ustanovená **Rada ministra pre národnostné školstvo** (ďalej len „rada ministra“), ktorá je poradným orgánom ministra školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pre uvedenú oblasť a pre implementáciu jazykovej charty v zmysle čl. 7 ods. 4 a čl. 8 charty.²⁹ Členmi rady sú zástupcovia a zástupkyne maďarskej, ukrajinskej, rusínskej, rómskej a nemeckej národnostnej menšiny. Na zasadnutia rady sú prizývaní aj ďalší zástupcovia, napr. MPC, ŠPÚ a splnomocnenec. Do pôsobnosti rady ministra patrí najmä príprava návrhov smerujúcich k zabezpečeniu a realizácii práv na vzdelávanie v materinskom jazyku národnostnej menšiny alebo vzdelávania materinského jazyka národnostnej menšiny podľa čl. 8 jazykovej charty a skvalitnenia výučby slovenského jazyka a tvorba písomných stanovísk k všeobecne záväzným právnym predpisom vzťahujúcim sa k výchove a vzdelávaniu národnostných menšín.

Poradným orgánom pre oblasť implementácie jazykovej charty v zmysle čl. 7 ods. 4 charty, ako aj pre otázky týkajúce sa národnostných menšín a etnických skupín a ich príslušníkov je aj **výbor** (pozri časť 2.2.2).

4.3 Možnosti vzdelávania v jazykoch národnostných menšín

Výchova a vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín je zabezpečovaná v materských školách, základných školách, stredných školách, špeciálnych školách a školských zariadeniach s vyučovacím jazykom alebo vyučovaním jazyka maďarskej, ukrajinskej, rusínskej, nemeckej a rómskej národnostnej menšiny. Do siete škôl a školských zariadení boli k 15. septembru 2015 zaradené nasledovné školy a školské zariadenia s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny.³⁰

A. Materské školy

V Slovenskej republike bolo k 15. septembru 2015 zaradených do siete škôl a školských zariadení spolu 2 935 materských škôl (štátnych, súkromných a cirkevných), z toho 354 (12,06 %) s vyučovacím jazykom iným ako slovenským – s vyučovacím jazykom maďarským, ukrajinským, nemeckým a iným.

²⁹ Čl. 7 ods. 4 jazykovej charty uvádza, že pri určovaní politiky voči regionálnym alebo menšinovým jazykom zmluvné strany vezmú do úvahy potreby a želania formulované skupinami, ktoré uvedené jazyky používajú. V prípade potreby môžu zakladať poradné orgány, ktoré by pomáhali orgánom vo všetkých otázkach týkajúcich sa regionálnych alebo menšinových jazykov. Čl. 8 jazykovej charty sa zameriava na oblasť vzdelávania.

³⁰ Zoznam škôl a školských zariadení s výchovným/vzdelávacím jazykom národnostných menšín je dostupný na webovej stránke: <http://www.uips.sk/registre/vyber-skol-podla-kriterii>

Tabuľka č. 8: Počet materských škôl v Slovenskej republike podľa výchovného jazyka

výchovný jazyk	počet materských škôl
slovenský-maďarský	72
maďarský	269
ukrajinský	5
nemecký	1
iný	7
SPOLU	354

B. Základné školy

V školskom roku 2015/2016 bolo v sieti škôl a školských zariadení zaradených celkom 2 113 základných škôl (v školskom roku 2014/2015 to bolo 2 133), z toho štátnych 1 943, 118 cirkevných a 52 súkromných s celkovým počtom 23 234 tried.

V základných školách bolo k 15. septembru 2015 zriadených celkom **267 základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským, ukrajinským a iným** a z uvedeného počtu 1 884 tried.

Tabuľka č. 9: Počet základných škôl s vyučovacím jazykom národnostných menšín k 15. septembru 2015

vyučovací jazyk	počet základných škôl
slovensko-maďarský	28
slovensko-ukrajinský	1
maďarský	230
ukrajinský	2
iný	6
SPOLU	267

V základných školách s vyučovacím jazykom maďarským bolo zriadených:

- v štátnych školách spolu 1 758 tried s celkovým počtom žiakov 27 740, z toho v ročníkoch 0–4 to bolo 913 tried s počtom žiakov 13 772, v ročníkoch 5–9 845 tried s počtom žiakov 13 968;
- v cirkevných školách spolu 94 tried s počtom žiakov 1 385, z toho v ročníkoch 0–4 to bolo 46 tried s počtom žiakov 628, v ročníkoch 5–9 48 tried s počtom žiakov 757;

V základných školách s vyučovacím jazykom ukrajinským bolo zriadených:

- v štátnych školách spolu 12 tried s počtom žiakov 165, z toho v ročníkoch 0–4 7 tried s počtom žiakov 89, v ročníkoch 5–9 5 tried s počtom žiakov 76;

V základných školách s vyučovacím jazykom nemeckým bolo zriadených:

- v štátnych školách spolu 4 triedy s počtom žiakov 36, z toho v ročníkoch 0–4 sú 4 triedy s počtom žiakov 36, v ročníkoch 5–9 je 0 tried;
- v súkromných školách spolu 7 tried s počtom žiakov 115, z toho v ročníkoch 0–4 je 7 tried s počtom žiakov 115, v ročníkoch 5–9 je 0 tried;

V základných školách s vyučovacím jazykom rusínskym bolo zriadených:

- v štátnych školách 1 trieda s počtom žiakov 8, z toho v ročníkoch 0–4 je 1 trieda s počtom žiakov 8, v ročníkoch 5–9 je 0 tried;

V základných školách s vyučovacím jazykom bulharským bolo zriadených:

- v súkromných školách 8 tried s počtom žiakov 63, z toho v ročníkoch 0–4 sú 4 triedy s počtom žiakov 31, v ročníkoch 5-9 sú 4 triedy 32.³¹

C. Stredné školy

V školskom roku 2015/2016 bolo v sieti škôl a školských zariadení zaradených celkom 458 stredných odborných škôl (z toho 346 štátnych, 93 súkromných a 19 cirkevných). Z uvedeného počtu stredných odborných škôl bolo zriadených **43 stredných odborných škôl s vyučovacím jazykom iným ako slovenským** a 10 bilingválnych stredných odborných škôl.

Súčasne bolo zaradených 246 gymnázií (z toho 59 bilingválnych gymnázií). Z uvedeného počtu gymnázií bolo zriadených **31 gymnázií s vyučovacím jazykom iným ako slovenským**.

Tabuľka č. 10: Počet stredných odborných škôl podľa vyučovacieho jazyka k 15. septembru 2015

vyučovací jazyk	počet SOŠ
slovensko-maďarský	32
maďarský	11
SPOLU	43

Tabuľka č. 11: Počet bilingválnych stredných odborných škôl podľa vyučovacieho jazyka k 15. septembru 2015

vyučovací jazyk	počet SOŠ
anglický	9
nemecký	1
SPOLU	10

Tabuľka č. 12: Počet gymnázií podľa vyučovacieho jazyka k 15. septembru 2015

vyučovací jazyk	počet gymnázií
slovensko-maďarský	7
maďarský	19
ukrajinský	1
iný	4
SPOLU	31

Tabuľka č. 13: Počet bilingválnych gymnázií podľa vyučovacieho jazyka k 15. septembru 2015

vyučovací jazyk	počet bilingválnych gymnázií
anglický	40
francúzsky	5
nemecký	5
ruský	1

³¹Pozri: ÚIPŠ – Štatistické ročenky dostupné na stránkach <http://www.uips.sk/statistiky/statisticka-rocenka>

španielsky	7
taliany	1
SPOLU	59

MŠVVaŠ SR každoročne vyhlasuje súťaže pre ZŠ a SŠ na podporu rozvoja vedomostí, schopností a jazykových zručností žiakov. V rámci celoslovenských súťaží sa organizujú aj súťaže pre žiakov patriacich k národnostným menšinám.

Tabuľka č. 14: Prehľad celoštátnych kôl súťaží financovaných MŠVVaŠ SR v roku 2015 so zameraním na národnostné menšiny

Názov súťaže	Organizátor	Zameranie súťaže	rozpočet 2015 v €
Farebný svet - Coloriskere Luma	Romano Kher - Rómsky Dom	výtvarná súťaž žiakov ZŠ, ZUŠ a detských domovov	900
Dni Mihályja Tompu	Oblasťný výbor CSEMADOK	prednes poézie a prózy Mihályja Tompu v MJ	2780
PEKNÁ MAĎARSKÁ REČ – - SZÉP MAGYAR BESZÉD	Gymnázium a ZŠ s VJM, Sándora Máraiho, Košice	pre žiakov s vyuč. jazykom maďarským	4800
Poznaj slovenskú reč	Stredná odborná škola stavebná, Nové Zámky	jazyková súťaž žiakov ZŠ, SŠ s VJM	4800
Geografická súťaž Karpaty	ZŠ Mateja Korvína s VJM, Kolárovo	geografická súťaž	2010
Dobré slovo	Gymnázium Hansa Selyeho s VJM, Komárno	jazykovo-literárna súťaž v slov. jazyku žiakov ZŠ, SŠ s VJM	1000
Celoslovenská prehliadka žiackych prác z prírodovedných, spoločensko-vedných predmetov a praktickej odbornej činnosti v maďarskom jazyku SÚŤAŽ MLADÝCH TALENTOV	Zväz maďarských pedagógov na Slovensku Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége, KOMÁRNO	prehliadka žiackych prác z prírodovedných, spoločensko-vedných predmetov a praktickej odbornej činnosti v maďarskom jazyku	1130
Festival drámy a umeleckého slova Alexandra Duchnoviča	Zväz Rusínov-Ukrajincov, Prešov	literárna súťaž - dramatická	1310
Duchovníčov Prešov	Rusínska obroda na Slovensku, Prešov	literárna súťaž	1310
Súťaž v prednese nemeckej poézie a prózy	Spojená škola - ZŠ s MŠ, Nitrianske Pravno	literárna súťaž	1300
Podunajská jar	Osvetové centrum CSEMADOK, Dunajská Streda	divadelná súťaž žiakov s MJ - dramatická	1740
Celoslovenská korešpondenčná súťaž žiakov základných a stredných škôl v jazyku maďarskom – SÚŤAŽ KATEDRA	NADÁCIA KATEDRA ALAPÍTVÁNY	súťaž v spoločensko-vedných odboroch	1730
Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko	ŠPÚ Bratislava	literárna súťaž s medzinárodnou účasťou	4980

Celoslovenské testovanie žiakov 9. ročníka ZŠ – Testovanie 9-2015³²

NÚCEM uskutočnil v apríli 2015 celoslovenské testovanie žiakov 9. ročníka základných škôl. Testy písalo 40 912 žiakov, z toho bolo 48,4 % dievčat a 51,6 % chlapcov. 38 210 žiakov bolo zo škôl s vyučovacím jazykom slovenským, 2 685 žiakov zo škôl s vyučovacím jazykom maďarským a 17 žiakov zo škôl s vyučovacím jazykom ukrajinským. Testovaných bolo aj 2 764 žiakov so zdravotným znevýhodnením (6,8 % z celkového počtu testovaných deviatakov). Do Testovania 9 2015 sa zapojilo 1 447 základných škôl, z toho bolo 1 308 s vyučovacím jazykom slovenským, 125 s vyučovacím jazykom maďarským, 12 s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským a 2 s vyučovacím jazykom ukrajinským. Elektronickú formu Testovania 9-2015 absolvovalo na 111 základných školách celkom 1 700 žiakov.

Žiaci boli testovaní z predmetov matematika, slovenský jazyk a literatúra, maďarský jazyk a literatúra, slovenský jazyk a slovenská literatúra a ukrajinský jazyk a literatúra. Test z matematiky obsahoval 20 úloh, test zo slovenského jazyka a literatúry a z maďarského jazyka a literatúry obsahovali 25 úloh, z toho 20 úloh viažucich sa na východiskový text. **Úlohy** v testoch **boli zamerané na logické myslenie**, porozumenie textu, **overovanie hĺbky vedomostí a zručností, aplikáciu poznatkov** v praktických súvislostiach. V testoch z vyučovacích jazykov majú už niekoľko rokov svoje stále zastúpenie aj úlohy na **čítanie s porozumením**, v ktorých žiaci pracujú s ukážkami súvislých a nesúvislých textov. Test z matematiky obsahoval aj **úlohy začlenené do kontextu praktického života**, úlohy obsahovali **grafy, tabuľky, prehľad vzorcov a jednotiek**. Pre úspešné riešenie úloh bolo nevyhnutné, aby si žiaci s porozumením prečítali východiskový text. **Objektívnosť priebehu testovania** bola tak, ako aj v predchádzajúcich rokoch zabezpečená činnosťou externého dozoru, v každej triede bol počas testovania prítomný učiteľ z inej školy. Externý dozor bol na škole už od rozbalenia zásielky s testami ráno až do zabalenia odpovedových hárkov do bezpečnostných obálok po ukončení testovania popoludní. **Kontrolu regulárnosti a objektívnosti** priebehu Testovania 9-2015 vykonávala na 126 základných školách **Štátna školská inšpekcia**.

Test z maďarského jazyka a literatúry písalo 2 685 žiakov, **priemerná úspešnosť žiakov v teste bola 63,8 %**. Dievčatá boli v teste úspešnejšie (66,7 %) v porovnaní s chlapcami (61,1%). Najlepšie výsledky dosiahli žiaci Bratislavského kraja (72,2 %) a Trnavského kraja (68,8 %), najmenej úspešní boli žiaci Košického kraja (58,1 %). Žiaci 9. ročníka ZŠ zo sociálne znevýhodneného prostredia dosiahli v teste z maďarského jazyka a literatúry nižšiu úspešnosť ako žiaci bez sociálneho znevýhodnenia. Rozdiel (8,2 %) v úspešnosti žiakov nebol vecne významný. Žiaci 9. ročníka ZŠ zo škôl v sídlach nad 100 000 obyvateľov (Bratislava, Košice) a žiaci zo škôl s počtom žiakov v 9. ročníku 63 až 81 dosiahli v teste z maďarského jazyka a literatúry významne vyššiu úspešnosť ako národný priemer.

Test zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry písalo 2 685 žiakov zo škôl s vyučovacím jazykom maďarským, priemerná úspešnosť žiakov v teste bola 68,0 %. Dievčatá dosiahli lepšie výsledky (71,7 %) než chlapci (64,7 %). Najlepšie výsledky dosiahli žiaci Bratislavského kraja (84,3 %), najmenej úspešní boli žiaci Banskobystrického kraja (63,3 %). Žiaci 9. ročníka ZŠ zo sociálne znevýhodneného prostredia dosiahli v teste zo

³² Pozri: http://www.nucem.sk/documents//26/testovanie_9_2015/Zakladne_informacie_o_vysledkoch_T9-2015_final.pdf

slovenského jazyka a slovenskej literatúry nižšiu úspešnosť ako žiaci bez sociálneho znevýhodnenia. Rozdiel (8,9 %) v úspešnosti žiakov nebol vecne významný. Žiaci 9. ročníka ZŠ zo škôl v sídlach nad 100 000 obyvateľov (Bratislava, Košice) a žiaci zo škôl s počtom žiakov v 9. ročníku 63 až 81 dosiahli v teste zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry významne vyššiu úspešnosť ako národný priemer.

Test z ukrajinského jazyka a literatúry písalo 17 žiakov z dvoch škôl s vyučovacím jazykom ukrajinským s **priemernou úspešnosťou 53,8 %**. Štatistické vyhodnotenie testu z ukrajinského jazyka a literatúry v ďalšej časti správy neuvádzame z dôvodu nízkeho počtu testovaných žiakov.

MATURITA 2015 Výsledky externej časti maturitnej skúšky³³

Celkovo **46 583 maturantov** sa zúčastnilo na riadnom i náhradnom termíne externej časti a písomnej forme internej časti maturitnej skúšky v školskom roku 2014/2015. V dňoch 17. – 20. marca 2015 sa konal riadny termín maturitnej skúšky pre 46 489 žiakov stredných škôl, pričom na vybraných školách (176 škôl) prebehla maturita elektronickou formou, na ktorej sa zúčastnilo 3 495 žiakov. Na náhradnom termíne, ktorý sa konal 14. – 17. apríla 2015, sa zúčastnilo 94 žiakov. Testovanie absolvovalo aj 1 420 žiakov so zdravotným znevýhodnením (3,1 % zo všetkých zúčastnených žiakov).

Do externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky sa v školskom roku 2014/2015 zapojilo **726 stredných škôl**, z toho bolo 656 s vyučovacím jazykom slovenským, 40 s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským, 29 s vyučovacím jazykom maďarským a 1 škola s vyučovacím jazykom ukrajinským.

Žiaci písali povinne testy z vyučovacích jazykov, a to z predmetov slovenský jazyk a literatúra (43 782 žiakov), na školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín aj z predmetov maďarský jazyk a literatúra (2 008 žiakov), slovenský jazyk a slovenská literatúra (2 010 žiakov) a ukrajinský jazyk a literatúra (11 žiakov).

Žiaci písomne maturovali z dvoch častí: **z externej časti maturitnej skúšky**, ktorú predstavoval centrálné zadávaný a zároveň centrálné vyhodnocovaný test, a **z písomnej formy internej časti maturitnej skúšky**, ktorú predstavovala slohová písomná práca na danú tému (vyučovacie jazyky) alebo krátka písomná práca na štruktúrované zadanie (cudzíe jazyky). Témy písomnej formy internej časti maturitnej skúšky boli centrálné zadávané, práce žiakov vyhodnocovali učitelia na základe jednotných hodnotiacich pokynov a kritérií, vypracovaných NÚCEM-om. **Každý žiak povinne maturoval z jedného cudzieho jazyka**, na výber boli anglický jazyk, nemecký, ruský, francúzsky, španielsky a taliansky jazyk. **Žiaci gymnázií povinne maturovali z cudzieho jazyka na vyššej úrovni obtiažnosti, úrovni B2. Žiaci stredných odborných škôl a konzervatórií si mohli vybrať medzi úrovňami B1 (nižšia) a B2 (vyššia úroveň)**. Ak si žiak zvolil matematiku ako maturitný predmet, písomne maturoval iba **z externej časti maturitnej skúšky**. **Výsledné hodnotenia týchto častí maturitnej skúšky sa uvádzajú v percentách úspešnosti a v prípade externej časti maturitnej skúšky aj v percentile.**

³³ Pozri:

http://www.nucem.sk/documents//25/maturita_2015/vsledky_vyhodnotenia/Zakladne_informacie_o_vysledkoch_EC_MS_2015_final.pdf

Maďarský jazyk a literatúra: Priemerná úspešnosť testu bola 52,9 %. Žiaci gymnázií dosiahli vyššiu úspešnosť (62,9 %) ako žiaci stredných odborných škôl a konzervatórií (45,3 %). Úspešnosť nižšiu alebo rovnú 33 % v riadnom a náhradnom termíne dosiahlo 201 žiakov (10,0 %). Z hľadiska zriaďovateľa cirkevné školy (3,1 % maturantov), súkromné školy (16,3 % maturantov) aj štátne školy (80,6 % maturantov) dosiahli porovnateľné výsledky. Rozdiely vo výsledkoch všetkých krajov, kde sa žiaci zúčastnili testovania z maďarského jazyka neboli vecne významné.

Slovenský jazyk a slovenská literatúra (školy s vyučovacím jazykom maďarským): **Priemerná úspešnosť testu bola 45,6 %.** Žiaci gymnázií dosiahli vyššiu úspešnosť (53,1 %) ako žiaci stredných odborných škôl a konzervatórií (39,8 %). Úspešnosť nižšiu alebo rovnú 33 % v riadnom a náhradnom termíne dosiahlo 445 žiakov (22,1 %). Z hľadiska zriaďovateľa cirkevné školy (3,0 % maturantov), súkromné školy (16,4 % maturantov) aj štátne školy (80,6 % maturantov) dosiahli porovnateľné výsledky. Najlepšie výsledky dosiahli žiaci v Bratislavskom kraji, najslabšie v Banskobystrickom a Nitrianskom kraji. Rozdiel medzi výsledkami žiakov v Bratislavskom a Banskobystrickom kraji boli na úrovni miernej vecnej významnosti. Ostatné výsledky sú medzi sebou porovnateľné.

Ukrajinský jazyk a literatúra: Priemerná úspešnosť testu bola 85,7 %. Test písalo 11 žiakov jedného gymnázia s vyučovacím jazykom ukrajinským.

Štátna školská inšpekcia v zmysle §7 písm. a) vyhlášky č. 137/2005 Z. z. o školskej inšpekcii spracovala výsledky inšpekčnej činnosti na účely Správy o stave výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach za školský rok 2014/2015.³⁴ Táto správa je v poradí už 16. a z hľadiska štruktúry obsahuje zistenia zo školskej inšpekcie, závery z vybavovania sťažností s prílohami. Správa je zdrojom informácií o aktuálnom stave a úrovni pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach. Celkovo v školách s vyučovacím jazykom národnosti sa realizovalo 217 inšpekcií. Kontrolné zistenia ŠŠI v predmetnej správe sú komplexne spracované z výsledkov v kontrolovaných subjektoch v školskej výchovno-vzdelávacej sústave SR, čo znamená vrátane škôl s vyučovacím jazykom národnostných menšín.

Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania

Materské školy - kontrolovaných bolo 185 materských škôl, čo predstavuje 6,4 % z celkového počtu materských škôl v SR. Z nich bolo 170 štátnych, 9 cirkevných a 6 súkromných škôl. S vyučovacím jazykom slovenským bolo 153, s vyučovacím jazykom maďarským 25 škôl a s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským bolo 7 škôl.

Základné školy - inšpekcie sa vykonali v 165 základných školách (7,7 % z celkového počtu ZŠ v SR), z nich bolo 152 štátnych, 10 cirkevných a 3 subjekty boli súkromné. Vyučovací jazyk slovenský malo 139 škôl, vyučovací jazyk maďarský 22 a vyučovací jazyk slovenský a maďarský mali 4 subjekty.

Stredné školy - boli kontrolované komplexnými inšpekciami v 29 gymnáziách, čo predstavuje 11,9 % z celkového počtu gymnázií v SR. Medzi kontrolovanými školami, v ktorých sa vzdelávali žiaci v štvorročnej, osemročnej a bilingválnej forme vzdelávania, bolo 1 gymnázium súkromné, 6 subjektov cirkevných, 2 gymnáziá boli s vyučovacím jazykom maďarským a 2 s bilingválnou slovensko-anglickou sekciami.

³⁴ Pozri: https://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/velka_sprava/sprava_14_15.pdf

D. Vysoké školy

Vysokoškolské vzdelávanie je upravené zákonom č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Vysoké školy rozlišujeme na verejné, štátne, súkromné a zahraničné. V akademickom roku 2015/2016 poskytovalo vysokoškolské vzdelávanie 35 vysokých škôl, z toho 20 verejných vysokých škôl, 3 štátne vysoké školy a 12 súkromných vysokých škôl.

Vysokoškolské vzdelávanie vo viacerých jazykoch národnostných menšín je zabezpečené predovšetkým na nasledovných vysokých školách.³⁵

- Univerzita J. Selyeho;
- Univerzita Komenského v Bratislave;
- Prešovská univerzita v Prešove;
- Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave;
- Katolícka univerzita v Ružomberku;
- Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre;
- Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici.

4.4 Možnosti ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov v jazykoch národnostných menšín

Oblasť ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov upravuje **zákon o pedagogických a odborných zamestnancoch**.

Profesijný rozvoj pedagogických a odborných zamestnancov sa v kariérnom systéme uskutočňuje prostredníctvom kontinuálneho vzdelávania; tvorivých aktivít súvisiacich s výkonom pedagogickej činnosti alebo odborných činností a sebazvdelávania.

Možnosti kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov sú **aj v jazyku národnostnej menšiny**, respektíve existujú programy zamerané na metodiku vyučovania jazyka národnostnej menšiny a iných oblastí pri výchove a vzdelávaní detí a žiakov patriacim k národnostným menšinám.

Podľa údajov dostupných na webovom sídle MŠVVaŠ SR k 26. januáru 2016 je akreditovaných 1 567 programov kontinuálneho vzdelávania.³⁶

Aktuálne akreditované programy školy s vyučovacím jazykom iným ako slovenským:

- „Posilňovanie komunikačných kompetencií v predmete slovenský jazyk a slovenská literatúra v základných školách s vyučovacím jazykom maďarským“;
- „Tvorba didaktických testov vo všeobecno-vzdelávacích predmetoch s vyučovacím jazykom maďarským“;
- „Implementácia rozširujúceho učiva výtvarnej výchovy v školách s vyučovacím jazykom maďarským“;
- „Nácvik komunikačných zručností na hodinách slovenského jazyka na prvom stupni základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským“;

³⁵Pozri: http://www.cvtisr.sk/buxus/generate_page.php?page_id=9573

³⁶Pozri:

<https://www.minedu.sk/akreditacia-programov-doplnujuceho-pedagogickeho-studia-a-programov-kontinualneho-vzdelavania/>

- „Posilňovanie komunikačných kompetencií vo vyučovaní slovenského jazyka pre učiteľov prvého stupňa základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským“;
- „Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti žiakov v školách s vyučovacím jazykom maďarským“;
- „Rozvíjanie komunikačných schopností na školách s vyučovacím jazykom maďarským“;
- „Rozvoj čitateľskej gramotnosti na základných školách s vyučovacím jazykom maďarským“;
- „Tvorba a aplikácia didaktických hier a učebných pomôcok na prvom stupni základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským“;
- „Metódy a formy využitia historických reálií vo vyučovaní rusínskeho jazyka a literatúry“;
- „Rusínske reálie a možnosti ich zaradenia do školského vzdelávacieho programu na základnej škole“;
- „Rusínsky jazyk a jeho vyučovanie na základných a stredných školách“;
- „Rozvoj komunikatívnych kompetencií na hodinách ukrajinského jazyka“;
- „Rozvoj komunikatívnych kompetencií pomocou textov rozličných jazykových štýlov na hodinách ukrajinského jazyka“.

MPC bolo aj v roku 2015 realizátorom viacerých národných projektov, ktoré sa zameriavajú na zlepšenie situácie príslušníkov národnostných menšín.

Národný projekt MRK

MPC od októbra 2011 do októbra 2015 realizoval národný projekt „**Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunit**“, ktorý je spolufinancovaný z Európskeho sociálneho fondu v operačnom programe Vzdelávanie a bol určený pre základné školy v Trnavskom, Trenčianskom, Nitrianskom, Žilinskom, Banskobystrickom, Prešovskom a Košickom samosprávnom kraji, ktoré vzdelávajú minimálne 20 % žiakov pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Koordinácia a implementácia národného projektu bola zabezpečená hlavnou projektovou kanceláriou v Prešove, kde sídli aj regionálna projektová kancelária a prostredníctvom regionálnej projektovej kancelárie v Banskej Bystrici. Hlavnými aktivitami projektu boli vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov; podpora celodenného výchovného systému a technická podpora aktivít národného projektu. Projekt bol rozdelený na tri hlavné aktivity – Vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov, podpora celodenného výchovného systému a technická podpora aktivít projektu. Celkový rozpočet projektu bol 24 989 002 €. ³⁷

Národný projekt MRK II

MPC od februára 2013 do novembra 2015 realizoval národný projekt „**Inkluzívny model vzdelávania na predprimárnom stupni školskej sústavy**“, ktorého cieľom bolo skvalitniť profesijné kompetencie pedagogických a odborných zamestnancov podieľajúcich sa na edukácii detí pochádzajúcich z MRK a tým podporiť ich sociálnu inklúziu na predprimárnom stupni školskej sústavy. Projekt bol určený pre materské školy v Trnavskom, Trenčianskom, Nitrianskom, Žilinskom, Banskobystrickom, Prešovskom a Košickom kraji. Implementácia projektu sa realizovala na vybraných materských školách, ktoré majú deti

³⁷Pozri: <http://web.eduk.sk/>

pochádzajúce z marginalizovaných rómskych komunit (ďalej len „MRK“), resp. sú umiestnené v lokalite/obci, v ktorej žijú príslušníci MRK.³⁸

Národný projekt PRINED

„**Národný PROjekt INkluzívnej EDukácie**“ (ďalej len „PRINED“) realizovalo MPC od mája 2014 do novembra 2015, ktorý mal za úlohu výrazne podporiť inkluzívne prostredie v materských a základných školách s cieľom zabezpečiť predchádzanie neoprávneného zaradovania žiakov do systému špeciálneho školstva. Prostredníctvom akceleračných programov zameraných na stimuláciu rómskych detí skvalitniť diagnostický proces v materských školách. Vytvorením inkluzívnych tímov na základných školách a ich vyškolením na osvojenie profesijných kompetencií potrebných na uspokojovanie a rozvoj špecifických vzdelávacích potrieb žiakov pochádzajúcich z MRK podporiť inklúziu v prostredí základných škôl.³⁹

Národný projekt PKR

Národný projekt „**Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov**“ (PKR) realizovaný MPC od októbra 2009 do októbra 2015 s cieľom vytvoriť efektívny systém ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií.⁴⁰

4.5 Špecifiká výchovy a vzdelávania detí príslušníkov národnostných menšín v školách a školských zariadeniach

Špecifiká výchovno-vzdelávacích potrieb detí príslušníkov národnostných menšín spočívajú najmä v osobitnom prístupe k vyučovaniu niektorých predmetov, v opatreniach na odstránenie jazykových bariér, zabezpečení kvalitných učebníc, učebných textov a pracovných pomôcok používaných v školách. V oblasti pedagogických dokumentov, výskumných úloh a vydania materiálno-didaktických prostriedkov k existujúcim učebniciam sa v roku 2015 riešili viaceré úlohy v ŠPÚ.

V zmysle zákona č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa v roku 2015 inovovali nasledovné pedagogické dokumenty:

Inovovaný rámcový učebný plán (ďalej len „iRUP“) –MŠVVaŠ SR schválilo iRUP pre základné školy (primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie) dňa 6. 2. 2015 ako súčasť Štátneho vzdelávacieho programu pre ZŠ s platnosťou od 1. 9. 2015 a iRUP pre gymnáziá (so 4-ročným a 8-ročným vzdelávacím programom) 20. marca 2015 ako súčasť Štátneho vzdelávacieho programu pre gymnáziá s platnosťou od 1. septembra 2015.

Inovované rámcové učebné plány pre základné školy a gymnáziá sú zverejnené na webovom sídle ŠPÚ aj MŠVVaŠ SR.⁴¹

³⁸Pozri: <http://www.npmrk2.sk/>

³⁹Pozri: <http://www.prined.sk/>

⁴⁰Pozri: <http://www.mpc-edu.sk/projekty/profesijny-a-karierovy-rast-pedagogickych-zamestnancov>

⁴¹Pozri: <http://www.statpedu.sk/clanky/inovovany-statny-vzdelavaci-program>

a) Základné školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny

Na 1. stupni pre vyučovací jazyk, t. j. jazyk národnostnej menšiny (maďarský, rusínsky alebo ukrajinský) a literatúru je v inovovanom Rámcovom učebnom pláne pre ZŠ s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny (platnom od r. 2015) stanovených 21 hodín, rovnako, ako to bolo v Rámcovom učebnom pláne pre základné školy s vyučovacím jazykom národností (platnom od roku 2008). Na 2. stupni ZŠ bola hodinová dotácia zvýšená o 1 hodinu, v iRUP pre vyučovací jazyk a literatúru sa predpisuje 24 hodín.

b) Základné školy s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny

V ZŠ s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny prevažná časť vyučovacích predmetov sa vyučuje v slovenskom jazyku. Hodinová dotácia pre vyučovací predmet jazyk národnostnej menšiny (rusínsky, ukrajinský alebo rómsky jazyk) sa uvádza v nasledujúcej tabuľke.

vzdelávacia oblasť	vyučovací predmet	ročník primárne vzdelávanie					ročník nižšie stredné vzdelávanie					
		1.	2.	3.	4.	Σ	5.	6.	7.	8.	9.	Σ
Jazyk a komunikácia	jazyk národnostnej menšiny a literatúra	1	2	2	2	7	2	2	2	3	3	12

Pre základné školy, ktoré vyučujú rómsky jazyk a literatúru, je odporúčaním vychádzať z RUP pre školy s vyučovaním národnostnej menšiny kvôli posilneniu slovenského jazyka u žiakov z rómskych komunít z menej podnetného prostredia, najmä v prvých ročníkoch primárneho vzdelávania.

c) Gymnáziá s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny – 4-ročný vzdelávací program

d) Gymnáziá s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny – 8-ročný vzdelávací program

Na gymnáziách sa vyučuje v rovnakej hodinovej dotácii aj vyučovací jazyk a literatúra aj jazyk národnostnej menšiny a literatúra. Od 1. septembra 2015 sa zvýšila týždenná hodinová dotácia z 8 na 12 hodín, resp. z 26 na 31 hodín (pozri v nasledujúcej tabuľke).

vzdelávacia oblasť	vyučovací predmet	počet hodín GYM 4		počet hodín GYM 8	
		RUP	iRUP	RUP	iRUP
Jazyk a komunikácia	vyučovací jazyk a literatúra/jazyk národnostnej menšiny a literatúra	8	12	18 + 8 (26)	31

e) Slovenský jazyk a slovenská literatúra v školách s vyučovacím jazykom maďarským

So zavádzaním inovovaných dokumentov sa od 1. septembra 2015 na všetkých stupňoch (primárne, nižšie stredné a vyššie stredné vzdelávanie) škôl s vyučovacím jazykom

maďarským používa jednotný názov vyučovacieho predmetu: slovenský jazyk a slovenská literatúra (ďalej len „SJSL“).

V kompetencii riaditeľa je rozhodnúť o možnom navýšení hodinovej dotácie SJSL v jednotlivých ročníkoch. Na tzv. posilnenie vyučovacieho predmetu sú v iRUP vymedzené voliteľné (disponibilné) hodiny.⁴² Predstavujú časovú dotáciu, ktorú školy musia využiť na vyučovacie predmety vo svojom inovovanom školskom vzdelávacom programe (ďalej len „iŠVP“).

Na 1. stupni pre SJSL je v iRUP stanovených 21 hodín, čo je postačujúce na osvojenie si pevných základov. V 2. ročníku pre SJSL je stanovených 6 hodín týždenne, lebo sa zavádza čítanie a písanie v slovenskom jazyku. Na 2. stupni sa v iRUP pre SJSL predpisuje 24 hodín. Zvýšenie hodinovej dotácie ŠPÚ odporúča v 7. a 9. ročníku: v 7. ročníku ŠPÚ odporúča posilniť zložku komunikácia a sloh, hlavne v jazykovo nepodnetnom prostredí, v 9. ročníku je potrebné venovať zvýšenú pozornosť vyučovaciemu predmetu SJSL v príprave žiakov na národné testovanie a prijímacie skúšky na stredné školy. Na rozdiel od základného vzdelávania iRUP pre gymnáziá (s osemročným aj so štvorročným vzdelávacím programom) určuje počet hodín SJSL pre celý stupeň vzdelávania a od 1. septembra 2015 sa zvýšila týždenná hodinová dotácia z 8 na 12 hodín, ktorú škola môže rozdeliť podľa potreby a podmienok.

Ku skvalitneniu vyučovania SJSL prispieje aj povinné delenie tried na skupiny. V poznámkach iRUP pre základné školy aj pre gymnáziá sa uvádza, že *v predmete SJSL sa trieda rozdeľuje na každej vyučovacej hodine.*

Inovácia pedagogických dokumentov pre oblasť Jazyk a komunikácia pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie – pripomienky a návrhy k dokumentom pre maďarský jazyk a literatúru (ďalej len „MJL“) a slovenský jazyk a slovenskú literatúru boli v predmetových komisiách prerokované a odporúčané na schválenie MŠVVaŠ SR, dokumenty pre vyššie stredné vzdelávanie boli poslané na pripomienkovanie Asociácii riaditeľov škôl s vyučovacím jazykom maďarským, vybraným stredným školám a pedagogickým fakultám univerzít, po zapracovaní pripomienok boli v predmetových komisiách prerokované a odporúčané na schválenie MŠVVaŠ SR. Na tvorbe dokumentov sa podieľali skúsení pedagógovia z praxe aj zástupcovia väčších škôl.

ŠPÚ inovoval vzdelávacie štandardy pre ukrajinský jazyk a literatúru a rusínsky jazyk a literatúru pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie. Pre gymnázium so štvorročným vzdelávacím programom sa inovoval dokument pre ukrajinský jazyk a literatúru.

ŠPÚ inovoval vzdelávacie štandardy z rómskeho jazyka a literatúry pre primárne vzdelávanie, nižšie stredné vzdelávanie a vyššie stredné vzdelávanie. Vzdelávacie štandardy boli inovované v spolupráci s učiteľmi rómskeho jazyka.

MŠVVaŠ SR schválilo iŠVP s platnosťou od 1. 9. 2015 pre primárne vzdelávanie a pre druhý stupeň základnej školy.

S platnosťou od 1. septembra 2015 schválilo MŠVVaŠ SR iŠVP pre gymnáziá.

⁴²Pozri: <http://www.statpedu.sk/clanky/inovovany-statny-vzdelavaci-program>

V rámci úlohy boli realizované aj semináre pre riaditeľov a metodikov k iŠVP v spolupráci s okresnými úradmi v sídle jednotlivých krajov. Metodické materiály k tvorbe inovovaných školských vzdelávacích programov sú zverejnené na webovom sídle ŠPÚ.⁴³

K problematike inovovaného ŠVP a vzdelávacích štandardov, resp. k tvorbe inovovaného školského vzdelávacieho programu boli publikované príspevky, resp. sa uskutočnili prednášky:

V dňoch 28. a 29. marca 2015 sa uskutočnila konferencia Zväzu maďarských pedagógov na Slovensku s názvom „**Spoločenské výzvy v školstve – otázky a odpovede**“. Konferencie sa zúčastnila zamestnankyňa ŠPÚ, ktorá sa v rámci svojej prednášky v sekcii pre stredné školy sa venovala problematike inovovaného Štátneho vzdelávacieho programu a inovovaného rámcového učebného plánu.

Problematike iŠVP sa venovali zamestnankyne ŠPÚ aj vo svojich prednáškach 11. novembra 2015 na Medzinárodnom odbornom sympóziu „**Identifikácia a rozvíjanie kreativity**“ v rámci Týždňa vedy a techniky na Pedagogickej fakulte Univerzity J. Selyeho v Komárne.⁴⁴ Aj v časopise Jazyk a literatúra boli uverejnené príspevky, ktoré sa venovali problematike iŠVP.⁴⁵

V roku 2015 sa uskutočnil len jeden konkurz na učebnicu prvouky pre 1. ročník ZŠ. Jazyková mutácia (maďarský preklad) učebnice bola distribuovaná do základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským. V roku 2015 vyšli v reedícii niektoré učebnice a pracovné zošity, resp. boli vydané ďalšie materiálno-didaktické prostriedky k existujúcim učebniciam. Uvedené sa týkalo: slovenského jazyka a slovenskej literatúry pre školy s vyučovacím jazykom maďarským; maďarského jazyka a literatúry a rusínskeho jazyka a literatúry. K problematike tvorby a používania učebníc a iných materiálno-didaktických prostriedkov sa 11. novembra 2015 uskutočnila prednáška na Medzinárodnom odbornom sympóziu „**Identifikácia a rozvíjanie kreativity**“ v rámci Týždňa vedy a techniky na Pedagogickej fakulte Univerzity J. Selyeho v Komárne.⁴⁶

V oblasti **vzdelávacích aktivít** ŠPÚ v roku 2015 realizoval sériu odborných podujatí (aktualizačné kontinuálne vzdelávanie učiteľov v školách s vyučovacím jazykom maďarským, medzinárodné konferencie, kongresy a iné) zameraných na poskytovanie poradenstva a

⁴³ Pozri: <http://www.statpedu.sk/clanky/zavadzanie-isvp-v-zs-gym>

⁴⁴Döményová, A.: Inovovaný štátny vzdelávací program pre vyučovací predmet slovenský jazyk a slovenská literatúra.

Ledneczká, Gy.: Postavenie vyučovacieho predmetu maďarský jazyk a literatúra na 1. stupni základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským (A magyarnyelvés irodalom tantárgy helyzete a hazai alsó tagozatos oktatásban).

⁴⁵Döményová, A. – Halászová, A.: *Čo je nové v inovovanom vzdelávacom štandarde pre slovenský jazyk a slovenskú literatúru v školách s vyučovacím jazykom maďarským*. In: Jazyk a literatúra. č. 4, ročník 2., 2015, s. 35 – 53. ISSN 1339-7184 Facuna, J. *Možnosti sociálnej inklúzie Rómov cez inovácie štátnych vzdelávacích programov*. In: Jazyk a literatúra. č. 4, ročník 2., 2015, s. 22 – 34. ISSN 1339-7184.

Facuna, J. *Možnosti sociálnej inklúzie Rómov cez inovácie štátnych vzdelávacích programov*. In: Jazyk a literatúra. č. 4, ročník 2., 2015, s. 22 – 34. ISSN 1339-7184.

Ledneczká, Gy.: *Zmeny v inovovanom vzdelávacom štandarde pre maďarský jazyk a literatúra na primárnom stupni vzdelávania*. In: Jazyk a literatúra č. 4, ročník 2., 2015, s. 3 – 21. ISSN 1339-7184.

Pišová, J.: *Inovovaný vzdelávací štandard pre ukrajinský jazyk a literatúru na 2. stupni základnej školy*. In: Jazyk a literatúra, 2. ročník, 2015, č. 5 – 6, s. 18 – 27. ISSN 1379-7184.

Tímárová, L.: *Zmeny v inovovanom vzdelávacom štandarde pre maďarský jazyk a literatúru na druhom stupni základnej školy*. In: Jazyk a literatúra, 2. ročník, 2015, č. 2, s. 45 – 50. ISSN 1379-7184.

⁴⁶Halászová, A.: *Ígyislehet(ne)... Ízelítőazalsótagozatosszlováknyelvésszlovákirodalomórakból*. (Aj takto sa dá/by sa dalo... Momenty z vyučovacích hodín slovenského jazyka a slovenskej literatúry).

konzultácie učiteľom primárneho stupňa vzdelávania a učiteľom MJL a SJSL na nižšom a vyššom strednom stupni vzdelávania; vykonávanie prednáškovej a publikačnej činnosti z problematiky vyučovania MJL a SJSL; vzdelávanie učiteľov a meranie úrovne vzdelávania.

4.6 Podpora skvalitnenia výučby slovenského jazyka pre príslušníkov národnostných menšín

ŠPÚ v rámci výskumnej úlohy sleduje **úroveň vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v základných školách a stredných školách s vyučovacím jazykom maďarským**. V roku 2015 pokračoval v kvantitatívnej a v kvalitatívnej analýze získaných údajov a zároveň sa uskutočnilo sledovanie edukačného procesu vo vybraných základných a stredných školách na všetkých stupňoch vzdelávania. Sledovanie edukačného procesu sa realizuje v spolupráci s členmi Predmetovej komisie SJSL ŠPÚ a poslucháčmi Pedagogickej fakulty Univerzity J. Selyeho v Komárne. Zistenia z dotazníkového prieskumu a zo sledovania edukačného procesu sa priebežne spracúvajú, vyhodnocujú a zapracovávajú do pedagogických dokumentov pre vyučovací predmet slovenský jazyk a slovenská literatúra. Zistenia ŠPÚ prezentoval v Trnave (Vedecká konferencia Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Katedra pedagogiky a Katedra slovenského jazyka a literatúry – 2015 „Pregraduálna príprava učiteľov slovenského jazyka a slovenskej literatúry – Realita a perspektívy“) a v Komárne (Medzinárodná vedecká konferencia Univerzity J. Selyeho – 2015 „Inovácia a kreativita vo vzdelávaní a vede“). Príspevky boli publikované v elektronických zborníkoch konferencií.⁴⁷

Monitorovanie rozvoja výučby jazykov národnostných menšín – v rámci prvej fázy úlohy sa ŠPÚ zameril na aktualizáciu údajov, informácií a hodnotení vyplývajúcich z vnútroštátnych a medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky a priebehu monitorovacích procesov kontrolných mechanizmov v oblasti výchovy a vzdelávania príslušníkov národnostných menšín (napr. najzásadnejšie legislatívne zmeny v tejto oblasti, koncepčné dokumenty a pod.) a na zmapovanie súčasného stavu (potreby, nedostatky) vo vzdelávaní národnostných menšín v ukrajinskom a rusínskom jazyku. Pozornosť ŠPÚ sa sústredila na zodpovedanie otázok vyplývajúcich z hodnotiacich správ o implementácii Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov a Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín (stav ponuky a dopytu výučby rusínskeho a ukrajinského jazyka; počty materských, základných a stredných škôl s vyučovacím jazykom ukrajinským a rusínskym; počty materských, základných a stredných škôl s vyučovaním jazyka ukrajinského a rusínskeho; zabezpečenie kontinuity vzdelávania daných jazykov medzi jednotlivými stupňami vzdelávania; možnosti neformálneho vzdelávania v ukrajinskom a rusínskom jazyku; možnosti v oblasti kontinuálneho vzdelávania pre učiteľov ukrajinského a rusínskeho jazyka v ZŠ a SŠ.

Zoznámmie sa národnostné menšiny – cieľom je príprava učebného materiálu s multikultúrnou tematikou pre 2. stupeň základnej školy a strednú školu, vypracovanie

⁴⁷Döményová, A. – Halászová, A.: Údaje o vyučovaní jazykov z výskumu Štátneho pedagogického ústavu Sledovanie úrovne vyučovania slovenského jazyka v základných a stredných školách s vyučovacím jazykom maďarským. In: Zborník z vedeckej konferencie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Katedra pedagogiky a Katedra slovenského jazyka a literatúry – 2015 „Pregraduálna príprava učiteľov slovenského jazyka a slovenskej literatúry – Realita a perspektívy“, s. 117 – 140. ISBN 978-80-8105-670-3.

Döményová, A. – Halászová, A.: Pedagogické dokumenty a učebné pomôcky pri plánovaní a príprave vo vyučovaní slovenského jazyka a slovenskej literatúry. In: Zborník medzinárodnej vedeckej konferencie Univerzity J. Selyeho – 2015 „Inovácia a kreativita vo vzdelávaní a vede“, Sekcia teologických a humanitných vied, s. 433 – 457. ISBN 978-80-8122-145-3.

učebných textov zameraných na históriu a kultúru národnostných menšín v Slovenskej republike v kontexte obsahu vyučovacieho predmetu dejepis na 2. stupni ZŠ a v SŠ.

Inovatívne vzdelávanie pre pedagogických zamestnancov základných škôl za účelom zvýšenia ich interkultúrnych kompetencií vo vzdelávacom procese rómskych žiakov – v rámci projektu, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru a zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky, boli uskutočnené nasledovné aktivity:

Akreditované inovatívne vzdelávanie MŠVVaŠ SR pod názvom „Interkultúrne vzdelávanie v základnej škole so žiakmi z rómskych komunít“. Účastníci tohto vzdelávania boli pedagogickí zamestnanci primárneho vzdelávania. Vzdelávanie úspešne absolvovalo 45 pedagógov.

Limitovaná edícia učebných materiálov, ktoré sú k dispozícii bezplatne v tlačenej podobe a takisto na webovom sídle ŠPÚ.⁴⁸ Ide o publikácie: Rozprávky v slovenskom a rómskom jazyku, Rómsko-slovenská čítanka, Rómsko-slovenská čítanka – pracovný zošit, AmariRomaňiČhib/Naša rómčina, AmariRomaňiČhib/Naša rómčina – pracovný zošit, Dejepisná čítanka (pátrame po minulosti Rómov), Rómsko-slovenský-slovensko-rómsky slovník (v etape grafického spracovania), Metodika podporujúca inkluzívne vzdelávanie na školách, Zborník z medzinárodnej konferencie (v etape grafického spracovania), preklad RomaHistory (v etape grafického spracovania).

Spolu s Rómami dosiahneme viac – JekhetaneleRomencabuterkeraha – TogetherwithRoma, wewillachieve more – Medzinárodná vedecká konferencia, nad ktorou prevzal záštitu minister školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky Juraj Draxler, sa uskutočnila 4. – 5. novembra 2015 v hoteli Tatra (Námestie 1. mája 5, Bratislava). Cieľom medzinárodnej vedeckej konferencie bola výmena najnovších vedeckých poznatkov a skúseností, ako aj formulácia záverov a praktických odporúčaní pre rozvoj inkluzívnej edukácie prostredníctvom inovatívnych prístupov rešpektujúcich kultúrnu rozmanitosť detí a žiakov. Vzhľadom na predmet a ciele tejto konferencie jej účastníkmi boli zástupcovia Veľvyslanectva nórskeho kráľovstva, Rady Európy, vládnych inštitúcií, vysokých škôl, základných a stredných škôl, mimovládnych organizácií z krajín, ako sú Francúzsko, Belgicko, Island, Holandsko, Rumunsko, Moldavsko, Česká republika a Slovenská republika. Výstupom z medzinárodnej vedeckej konferencie bude vedecký zborník publikovaný v slovenskom a anglickom jazyku.

Metodický portál ŠPÚ – od 2. štvrťroka 2015 sa priebežne tvoria pracovné verzie metodických materiálov k inovovaným vzdelávacím štandardom zo SJSL, MJL, UJL, RJL, RJ pre učiteľov primárneho, nižšieho a vyššieho sekundárneho vzdelávania. Pre všetky ročníky, v ktorých sa uplatňuje iŠVP, sa vypracovávajú vzory tzv. ročných plánov učiteľa, metodické listy, námety na činnosti a aktivity, resp. pracovné listy, ktoré sa postupne zverejňujú na webovom sídle ŠPÚ.⁴⁹

Katalóg cieľových požiadaviek na maturitné skúšky – v roku 2015 sa vypracovala koncepcia katalógu cieľových požiadaviek. V súčasnosti sa tvoria katalógy cieľových požiadaviek jednotlivých vyučovacích predmetov. So ŠPÚ spolupracujú odborníci, zástupcovia pedagogickej verejnosti. Vzhľadom na to, že vyučovací predmet rómsky jazyk a literatúra je zaradený medzi voliteľné maturitné predmety, v súčasnosti prebieha proces

⁴⁸Pozri: <http://www.statpedu.sk/clanky/projekty-eea-grants-hlavne-aktivity/publikacie>

⁴⁹Pozri: <http://www.statpedu.sk/clanky/zavadzanie-isvp-v-zs-gym/manualy-metodiky> a http://www.statpedu.sk/sites/default/files/nove_dokumenty/metodiky/jazyk%20a%20komunikacia.pdf

inovácie Cieľových požiadaviek na vedomosti a zručnosti maturantov z rómskeho jazyka a literatúry.

Projekt MŠVVaŠ SR **Edukačný proces vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s vyučovacím jazykom maďarským** je plánovaný na obdobie od roku 2016 do roku 2020 a jeho cieľom je zvýšiť kvalitu vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s vyučovacím jazykom maďarským a sledovať realizáciu inovovaného ŠVP. Napriek tomu, že úloha sa podľa harmonogramu začínala riešiť od 1. januára 2016, už v roku 2015 sa sformovali pracovné skupiny, realizovali sa pracovné porady (Stretnutie s učiteľmi SJSL – Žihárec, 16. 11. 2015), konzultácie (stretnutie s riešiteľmi projektu Nitriansky model vyučovania slovenského jazyka – Komárno, 12. 11. 2015).

ŠPÚ je taktiež organizátorom viacerých **súťaží** pre žiakov ZŠ a SŠ s VJM, ako napríklad „**Poznaj slovenskú reč**“ alebo „**Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko**“. Cieľom súťaží je rozvíjať komunikatívne schopnosti a návyky žiakov, aby získali kvalitnú jazykovú kompetenciu, čitateľskú gramotnosť a vytvorili si kladný postoj k slovenskému jazyku.⁵⁰

4.7 Vybavenosť škôl a školských zariadení s vyučovacím jazykom národnostných menšín alebo s vyučovaním jazyka národnostných menšín

Správu školy vykonáva jej zriaďovateľ a na uskutočňovanie výchovno-vzdelávacieho procesu zabezpečuje aj materiálno-technické zabezpečenie a didaktickú techniku používanú vo výchovno-vzdelávacom procese. Popis materiálno-technických podmienok je súčasťou školského vzdelávacieho programu, pričom funkciu kontroly štátu nad úrovňou **materiálno-technických podmienok** v školách plní ŠŠI ako orgán štátnej správy v školstve. Pre potrebu škôl zverejnila kritériá hodnotenia platné pre školský rok 2015/2016, ktorú schválila hlavná školská inšpektorka.⁵¹

Postup a pravidlá pri výbere a schvaľovaní učebníc, pracovných zošitov, učebných textov (ďalej len „učebnica“) v printovej, digitálnej a inej vhodnej forme pre materské školy, základné školy, stredné školy, základné umelecké školy, jazykové školy a školské zariadenia v Slovenskej republike upravuje Smernica MŠVVaŠ SR č. 10/2011. Smernica upravuje úlohy MŠVVaŠ SR, ŠPÚ a ŠIOV v procese výberu a schvaľovania učebníc. Výber dodávateľa učebníc MŠVVaŠ SR uskutočňuje postupmi podľa osobitného predpisu.

Schválené učebnice poskytovalo MŠVVaŠ SR školám na základe ich objednávky bezplatne. Učebnice pre školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny boli zabezpečené ministerstvom podľa **edičného plánu** v závislosti od objednávok jednotlivých škôl. Základné školy a stredné školy zapožičiavali žiakom učebnice, učebné texty a pracovné zošity pre povinné vyučovacie predmety bezplatne. Aktualizovaný schválený edičný plán učebníc pre školský rok 2014/15 je dostupný na webovom sídle MŠVVaŠ SR.⁵²

⁵⁰Pozri: <http://www.statpedu.sk/clanky/sutaze/poznaj-slovensku-rec> a <http://www.statpedu.sk/clanky/sutaze/pekna-madarska-rec>
<http://www.statpedu.sk/clanky/sutaze/preco-mam-rad-slovencinu-preco-mam-rad-slovensko>

⁵¹Pozri: <http://www.ssiba.sk/Default.aspx?text=g&id=36&lang=sk>

⁵²Pozri: <https://edicnyportal.iedu.sk/>

4.8 Neformálne vzdelávanie

Príspevková organizácia MŠVVaŠ SR IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže pôsobí v oblasti neformálneho vzdelávania a práce s mládežou.

V roku 2015 IUVENTA realizovala viaceré projekty, vzdelávacie a iné podporné aktivity, ako aj výskumy a vydala viacero publikácií so zameraním aj na podporu a rozvoj práce s mladými ľuďmi pochádzajúcimi z národnostných menšín alebo na rozvoj kompetencií mládežníckych pracovníkov, aktívne pracujúcich s touto skupinou mládeže. K uvedeným projektom patrí:

Program EÚ Erasmus+ pre oblasť mládeže a športu

Jednou z hlavných priorít programu Erasmus+ je rovnosť a začleňovanie mladých ľudí s nedostatkom príležitostí do programu. Národná agentúra Erasmus+ pre oblasť mládeže a športu realizovala v roku 2015 viaceré vzdelávacie a informačné aktivity zamerané na podporu participácie rómskej mládeže, ako aj iných skupín mládeže ohrozených vylúčením:

Medzinárodné školenie „TurnINC A turning point to Inclusion“ pre nováčikov v rámci programu E+ zamerané na inklúziu mladých ľudí s nedostatkom príležitostí.

Česko-slovenské školenie „Pridaj plyn“ - s cieľom znížiť jazykovú bariéru pri práci so skupinami s nedostatkom príležitostí. Národná agentúra realizovala školenie, ktoré bolo zamerané na implementáciu nadnárodných iniciatív v rámci Kľúčovej akcie 2 – Strategické partnerstvá. Cieľovou skupinou boli mladí ľudia s nedostatkom príležitostí a pracovníci pracujúci s touto cieľovou skupinou.

Medzinárodné školenie „ERASMUS+ for you“ – zamerané na podporu inklúzie rómskej mládeže do programu.

V roku 2015 bolo podporených z programu Erasmus+ 9 projektov, ktoré zapájali mládež z národnostných menšín a/alebo sa danej téme venovali v rámci neformálneho vzdelávania mládeže: 5 projektov so zapojením rómskej mládeže, 1 projekt so zapojením rómskej mládeže a mladých ľudí z maďarskej menšiny, 1 projekt so zapojením mladých ľudí z maďarskej menšiny, 1 projekt so zapojením mládeže z rusínskej menšiny a 1 projekt zaoberajúci sa témou národnostných menšín.

Vzdelávacie aktivity:

V roku 2015 prebiehala realizácia dvoch národných projektov (ďalej len „NP“) KomPrax – Kompetencie pre prax a PRAKTIK – praktické zručnosti cez neformálne vzdelávanie v práci s mládežou.

Národný projekt KomPrax – Kompetencie pre prax

Hlavnými cieľovými skupinami NP boli mladí vedúci (15 – 17 rokov), mládežnícky vedúci (18 + a dobrovoľníci) a pracovníci s mládežou (18 + profesionáli). Priebeh vzdelávania zabezpečovalo viac ako 160 odborne pripravených vyškolených školiteľov mladých vedúcich, ktorí poskytovali podporu a mentoring v období medzi jednotlivými školeniami, ako aj viedli a usmerňovali mladých ľudí pri realizácii vlastných projektov. Podľa potreby boli ponúkané vzdelávania aj v maďarskom jazyku.

Súčasťou NP bolo aj akreditované nadstavbové, záujmové a doplnkové vzdelávanie v špecializovaných témach určených pre mládežníckych vedúcich (18 +) a profesionálnych pracovníkov s mládežou ako napr. Vzdelávanie rómskych lídrov. NP bol ukončený v júni 2015.

Národný projekt PRAKTIK - praktické zručnosti cez neformálne vzdelávanie v práci s mládežou

Cieľovými skupinami NP boli profesionálni pracovníci s mládežou, dobrovoľní pracovníci s mládežou a deti a mládež vo veku od 7 – 24 rokov. V rámci Národného Projektu aktivity 3: Zabezpečenie realizácie a šírenia programov pre mládež využitím inovatívnych metód zážitkového učenia boli realizované vzdelávania pre cieľovú skupinu účastníkov od 7 – 24 rokov. V rámci ukazovateľov projektu sa sledovalo aj zapojenie detí a mládeže z MRK do táborov Zaži-to. Počas obdobia trvania NP bolo do aktivít celkovo zapojených 231 žiakov z MRK.

NP PRAKTIK neponúkal špecializované školenia v inom jazyku národnostných menšín. Projekt bol ukončený v októbri 2015.

Podpora participácie rómskej mládeže

V októbri 2015 IUVENTA - Slovenský inštitút mládeže podporil participáciu rómskej mládeže prostredníctvom zapojenia sa do projektu okrúhlych stolov mladých ľudí s politikmi v Prešovskom kraji. Samotnému okrúhlemu stolu predchádzala príprava mladých ľudí na víkendovom seminári/tréningu.

Podpora neformálneho vzdelávania detí a mladých ľudí – príslušníkov národnostných menšín prostredníctvom dotácie MŠVVaŠ SR, ktorú administruje IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže

IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže administruje dotačný systém MŠVVaŠ SR pre oblasť mládeže – Programy pre mládež 2014 – 2020. V rámci tohto programu boli podporené aj organizácie združujúce príslušníkov národnostných menšín alebo organizácie pracujúce s menšinami v rámci voľného času detí a mladých ľudí a ich neformálneho vzdelávania (napr. Zväz Skautov maďarskej národnosti).

Publikačná činnosť

V roku 2015 IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže realizovala výskum Inkluzívne prístupy v programoch a praxi výchovy vo voľnom čase, ktorý mapoval aj inkluzívny prístup vo vzťahu k deťom a mladým ľuďom pochádzajúcich z národnostných menšín. Zo zrealizovaného výskumu sme vydali výskumnú správu.

Publikácia, ani žiadne iné metodické či informačné materiály neboli v organizácii IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže v roku 2015 vydané v jazyku národnostných menšín.

Výhľadové úlohy 2016

Erazmus +

Medzinárodné školenie ALL INCLUSIVE zamerané na podporu a motivovanie pracovníkov s mládežou a sociálnych pracovníkov k príprave a realizácii projektov v rámci programu E+ so zmiešanými skupinami v rámci inklúzie.

Medzinárodné školenie V4+ Roma – zamerané na prípravu projektov zapájajúcich rómsku mládež z krajín V4.

Príprava a realizácia aktivity zameranej na budovanie partnerstiev medzi organizáciami pracujúcimi s rómskou mládežou. Cieľom aktivity je podporiť medzinárodnú spoluprácu aj medzi organizáciami, ktoré čelia jazykovým bariéram. Aktivita preto bude organizovaná pre jazykovo blízke regióny – Maďarsko, Slovensko, Česko a bude zameraná na Kľúčovú akciu 2 – Mládežnícke iniciatívy.

Aktivity:

V roku 2016 IUVENTA plánuje zrealizovať podporné aktivity pre väčšiu inklúziu zdravotne postihnutých a sociálne znevýhodnených (vrátane inklúzie detí a mladých ľudí z národnostných menšín), konkrétne:

- školenie o výchove k ľudským právam a používaniu manuálu výchovy mladých ľudí k ľudským právam Kompas;
- školenie o výchove k ľudským právam a používaniu manuálu výchovy detí k ľudským právam Kompasík;
- školenie k sociálnej inklúzii detí a mladých ľudí vo výchove vo voľnom čase a v neformálnom vzdelávaní.

Školenia sú určené prioritne cieľovej skupine pracovníkom s mládežou a mládežníckym vedúcim. V zmysle prepájania formálneho a neformálneho vzdelávania budú školenia ponúknuté aj učiteľom na základných a stredných školách.

V. Časť – Používanie jazykov národnostných menšín

Ústava v čl. 34 ods. 1 a ods. 2 písm. b) zaručuje občanom tvoriacim v Slovenskej republike národnostné menšiny alebo etnické skupiny za podmienok ustanovených zákonom okrem iného **právo rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku a právo používať ich jazyk v úradnom styku**. Používanie jazykov národnostných menšín v zmysle ústavnej úpravy dopĺňajú ďalšie všeobecne záväzné právne predpisy, a to najmä **zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov** (ďalej len „zákon č. 184/1999 Z. z.“), ako aj **zákon č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov** (ďalej len „zákon č. 270/1995 Z. z.“). Ďalšie zákony upravujúce používanie jazykov národnostných menšín sa zaoberajú rôznymi oblasťami, ako napr. správne konanie, občianske súdne konanie, trestné konanie, voľby, školstvo, meno a priezvisko, matrika, televízne a rozhlasové vysielanie a pod.

Ochrana práv príslušníkov národnostných menšín je predmetom úpravy medzinárodných zmlúv a dokumentov v rámci rôznych organizácií a na rôznych úrovniach (OSN, Rada Európy a OBSE). Najdôležitejšie medzinárodné zmluvy v oblasti ochrany jazykových práv národnostných menšín, ktorými je Slovenská republika viazaná sú Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín a Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov.

Zákon č. 184/1999 Z. z. upravuje používanie jazykov národnostných menšín občanov Slovenskej republiky, ktorí patria k národnostným menšinám, a ustanovuje pravidlá používania jazyka menšiny v úradnom styku a v ďalších oblastiach v obciach, v ktorých podiel občanov patriacich k národnostnej menšine dosahuje zákonom požadovanú percentuálnu hranicu. Jazykom národnostnej menšiny je podľa tohto zákona deväť jazykov: **bulharský, český, chorvátsky, maďarský, nemecký, poľský, rómsky, rusínsky a ukrajinský jazyk**. Zákon č. 184/1999 Z. z. teda upravuje predovšetkým používanie jazykov národnostných menšín v úradnom styku, označenia v jazyku národnostných menšín, miestne referendum o zmene označenia obce v jazykoch menšín, informovanie v jazykoch národnostných menšín, právomoci úradu vlády na úseku používania jazykov národnostných menšín a správne delikty na úseku používania jazykov národnostných menšín. V niektorých ďalších ustanoveniach zákon č. 184/1999 Z. z. odkazuje na iné existujúce právne predpisy.

Zákon č. 270/1995 Z. z. upravuje používanie štátneho jazyka, ktorým je v Slovenskej republike slovenský jazyk ako základný dorozumievací prostriedok, ako aj pravidlá používania ostatných jazykov vo vzťahu k štátnemu jazyku vrátane jazykov národnostných menšín. Ide o základnú normu upravujúcu používanie jazykov na území Slovenskej republiky, ktorá má postavenie lex specialis vo vzťahu k normám upravujúcim používanie menšinových jazykov.

Zákon č. 270/1995 Z. z. a zákon č. 184/1999 Z. z. boli novelizované v roku 2011 s cieľom zabezpečiť zvýšenú ochranu práv príslušníkov národnostných menšín žijúcich na území Slovenskej republiky tak, aby sa posilnil súlad s ľudsko-právnymi princípmi zakotvenými v medzinárodných dohovoroch, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Vykonávacím predpisom k zákonu č. 184/1999 Z. z. je **nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 535/2011, ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov**, ktoré upravuje podrobnosti v súvislosti s informovaním o možnosti používania jazykov

národnostných menšín v úradnom styku a v súvislosti s formou dvojjazyčných úradných dokumentov.

Novela zákona č. 184/1999 Z. z. účinná od 1. júla 2011, zrušila zákon č. 191/1994 Z. z. o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín (tzv. tabuľový zákon), ktorý obsahoval zoznam označení obcí v jazykoch národnostných menšín. Používanie označení obcí v jazykoch národnostných menšín upravuje od 1. júla 2011 zákon č. 184/1999 Z. z. a od 1. januára 2012 **nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 534/2011 Z. z.** (ďalej len „nariadenie vlády č. 221/1999 Z. z.“). Predmetnou novelou nariadenia vlády č. 221/1999 Z. z. sa k jednotlivým názvom obcí pripojili ich označenia v jazykoch národnostných menšín. Tým sa ustanovil nový oficiálny zoznam označení obcí v jazykoch národnostných menšín.

Označenia obcí v jazykoch národnostných menšín uvedené v nariadení vlády č. 221/1999 Z. z. sa v oblasti verejného styku používajú v rozsahu vymedzenom zákonom č. 184/1999 Z. z. v § 4 ods. 1 až 3. Znamená to, že podľa platnej právnej úpravy sa označenia obcí v jazykoch národnostných menšín umiestňujú na osobitných dopravných značkách pod dopravnými značkami s úradným názvom obce v štátnom jazyku, ktoré označujú začiatok a koniec obce. Okrem toho zákon č. 184/1999 Z. z. umožňuje zobrazenie označenia obce v jazykoch národnostných menšín spolu s úradným názvom obce aj v týchto presne vymedzených prípadoch: pri označení železničnej stanice, autobusovej stanice, letiska a prístavu, ak sa nachádzajú v obci patriacej pod pôsobnosť zákona č. 184/1999 Z. z. Všade inde sa úradný názov obce používa bez súbežného zobrazenia obce v jazykoch národnostných menšín.

Zdroj: foto SITA

Zákon č. 184/1999 Z. z. má územne obmedzenú pôsobnosť, väčšina jeho ustanovení sa vzťahuje na územie obcí, ktoré sú uvedené v nariadení vlády č. 221/1999 Z. z. Výnimkou je používanie jazyka národnostnej menšiny v ústnej komunikácii so zamestnancom orgánu verejnej správy, za podmienky, že s tým zamestnanec orgánu verejnej správy a osoby zúčastnené na konaní súhlasia, a pri používaní označení geografických objektov v publikáciách a na iných miestach, kde sa používajú jazyky národnostných menšín.

5.1 Aplikačná prax zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov

Úrad vlády poskytuje v zmysle § 7a ods. 1 č. 184/1999 Z. z. **odbornú a metodickú pomoc** orgánom verejnej správy, ako aj organizačným zložkám bezpečnostných a záchranných zborov pri vykonávaní tohto zákona. Za týmto účelom bola na úrade vlády zriadená **odborná komisia**, ktorá je stálym poradným orgánom vedúcej služobného úradu. Členmi komisie sú zástupcovia úradu vlády, MK SR, Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky (ďalej len „MDVRR SR“), Ministerstva financií Slovenskej republiky (ďalej len „MF SR“), MPSVR SR, Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len „MŽP SR“), Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „MZ SR“), Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len „MPRV SR“), Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky („ÚGKK SR“) a ZMOS.

Cieľom komisie je poskytovať odbornú a metodickú pomoc orgánom verejnej správy a organizačným zložkám bezpečnostných a záchranných zborov pri vykonávaní zákona o používaní jazykov národnostných menšín a vypracovávanie stanovísk k podnetom podaným podľa zákona o používaní jazykov národnostných menšín.

Úrad vlády v zmysle § 7a ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z. poskytuje prostredníctvom úradu splnomocnenca odbornú a metodickú pomoc orgánom verejnej správy aj v oblasti zabezpečenia starostlivosti o **odbornú terminológiu** v jazykoch národnostných menšín prípravou odborných terminologických slovníkov. Odborné terminologické slovníky majú slúžiť na zjednodušenie, uľahčenie a zefektívnenie používania menšinových jazykov v úradnom styku. Určené sú predovšetkým zamestnancom orgánov verejnej správy, ktorí v každodennej komunikácii používajú jazyky národnostných menšín, ďalej pre tlmočníkov a prekladateľov, ktorí pracujú s odbornými textami z oblasti verejnej správy, ako aj pre občanov, ktorí pri vybavovaní svojich záležitostí potrebujú používať odborné terminologické výrazy v menšinových jazykoch. Pre vypracovanie terminologických slovníkov bol vytvorený terminologický rámec v štátnom jazyku, ktorý bol prerokovaný všetkými dotknutými rezortmi a predstavuje databázu najfrekvencovanejších výrazov a fráz z vybraných oblastí štátnej správy a samosprávy Slovenskej republiky.

Doposiaľ boli na webovom sídle úradu splnomocnenca zverejnené: **Slovensko-maďarský odborný terminologický slovník**, **Slovensko-rómsky odborný terminologický slovník** a **Slovensko-rusínsky odborný terminologický slovník**. Slovníky vypracovali uznávaní odborníci, ktorí pôsobia ako právnici a jazykovedci v uvedených menšinových jazykoch. Dôležitým príspevkom v oblasti starostlivosti o odbornú terminológiu v ukrajinskom jazyku v zmysle § 7a ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z. bola v roku 2015 príprava **Slovensko-ukrajinského odborného terminologického slovníka** z iniciatívy splnomocnenkyne. Tento slovník má ambíciu vytvoriť terminologický rámec, ktorý by mohol príslušníkom ukrajinskej národnostnej menšiny významne uľahčiť predovšetkým písomnú komunikáciu s orgánmi verejnej správy a samosprávy v Slovenskej republike. Vypracovali ho uznávaní odborníci, ktorí pôsobia ako právnici a jazykovedci v ukrajinskom jazyku. Slovensko-ukrajinský odborný terminologický slovník je dostupný aj na webovom sídle úradu splnomocnenca.⁵³ Z iniciatívy splnomocnenkyne boli všetky slovenské časti odborných terminologických slovníkov predmetom odbornej jazykovej korektúry, ktorou sa dokončila práca na tvorbe slovníkov.

⁵³ Pozri: <http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/odborne-terminologicke-slovniky-v-jazykoch-narodnostnych-mensin/>

Správne delikty na úseku používania jazykov národnostných menšín prerokúva v zmysle § 7b zákona o používaní jazykov národnostných menšín úrad vlády. V mene úradu vlády koná v tejto oblasti vedúca služobného úradu v I. stupni a vedúci úradu vlády v II. stupni. Odborná komisia pripravuje aj odporúčania pre vedúcu služobného úradu k podaniam vo veci podozrenia z porušenia zákona o používaní jazykov národnostných menšín. V súvislosti s uplatňovaním zákona č. 184/1999 Z. z. Kancelária vedúcej služobného úradu v roku 2015 prijala 2 podania fyzických osôb pre podozrenie z porušenia § 2 ods. 5 zákona č. 184/1999 Z. z. a 1 podanie právnickej osoby pre podozrenie z porušenia § 2 ods. 6 a § 4 ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z. v 68 rusínskych obciach. Za účelom zistenia skutočného stavu veci sa vo vybraných rusínskych obciach uskutočnila v decembri 2015 kontrola namietaných skutočností. V rámci vykonanej kontroly boli obce metodicky usmernené vo vzťahu k realizácii povinností vyplávajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. V 56 prípadoch boli zistené nedostatky odstránené a v ostatných prípadoch sú prešetrované veci v štádiu vybavovania.

V zmysle § 7a zákona o používaní jazykov národnostných menšín úrad vlády predkladá vláde SR raz za dva roky **správu o stave používania jazykov menšín na území Slovenskej republiky** (ďalej len „jazyková správa“). K jazykovej správe pred jej predložením zaujíma stanovisko rada vlády. S cieľom získať informácie k príprave správy je úrad vlády oprávnený vyžadovať od orgánov verejnej správy informácie a písomné podklady o používaní jazyka menšín v oblasti ich pôsobnosti. Jazyková správa za obdobie rokov 2013 – 2014 bola prerokovaná 10. decembra 2014.⁵⁴ Najbližšia jazyková správa bude predložená na rokovaní vlády SR v decembri 2016.

5.2 Jazykové témy Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny

Ruský jazyk a srbský jazyk

Proces uznania ruského a srbského jazyka za menšinové jazyky v Slovenskej republike v zmysle jazykovej charty, ktorý opätovne inicioval v roku 2014 úrad splnomocnenca po schválení návrhu na ich zaradenie výborom, intenzívne pokračoval aj v roku 2015. Úrad splnomocnenca viedol viacero rokovaní s relevantnými subjektmi a podnikol ďalšie kroky pre úspešnú finalizáciu celého procesu. Návrh na uznanie ruského jazyka a srbského jazyka za menšinové jazyky v SR v zmysle časti II jazykovej charty rada vlády schválila na svojom 22. zasadnutí 15. októbra 2015. Následne bol predmetný materiál schválený vládou SR 18. novembra 2015 uznesením č. 618/2015.⁵⁵ Týmto uznesením bolo podpredsedovi vlády a ministrovi zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky uložené notifikovať generálnemu tajomníkovi Rady Európy uznanie ruského jazyka a srbského jazyka za menšinové jazyky v Slovenskej republike v zmysle časti II jazykovej charty. V zmysle uvedeného uznesenia bola táto skutočnosť notifikovaná generálnemu tajomníkovi Rady Európy listom stáleho predstaviteľa SR pri Rade Európy 25. novembra 2015. Vyhlásenie Slovenskej republiky bolo zaregistrované Sekretariátom generálneho tajomníka Rady Európy 27. novembra 2015. Rada Európy následne na svojom webovom sídle zverejnila informáciu, že Slovenská republika deklarovala uznanie ruského jazyka a srbského jazyka za menšinové jazyky v Slovenskej republike v zmysle časti II jazykovej charty.⁵⁶

⁵⁴ Pozri: <http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/jazyky-narodnostnych-mensin/>

⁵⁵ Pozri: <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=25128>

⁵⁶ Pozri: <http://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-treaties/-/conventions/treaty/148/declarations>

Záver

Cieľom predkladanej Správy o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín za rok 2015 je poskytnúť objektívny obraz o postavení príslušníkov národnostných menšín žijúcich v Slovenskej republike vychádzajúc z výsledkov monitorovania a analýz dodržiavania práv príslušníkov národnostných menšín orgánmi štátnej správy, orgánmi územnej samosprávy a inými príslušnými subjektmi.

Jej prvoradou ambíciou nadväzujúc na obsah predchádzajúcich správ je zamerať pozornosť najmä na aktuálny vývoj v danej oblasti v sledovanom období, teda na tie oblasti, kde sa uskutočnili v sledovanom období zmeny a poskytnúť aktuálne údaje, informácie a hodnotenia týkajúce sa kľúčových oblastí súvisiacich s postavením a právami príslušníkov národnostných menšín v Slovenskej republike.

Z tohto hľadiska bol v sledovanom období kľúčový participatívny proces prípravy návrhu Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám ako jednej z úloh vyplývajúcich z Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike v oblasti práv príslušníkov národnostných menšín.

Významná časť správy splnomocnenca informuje o pokračovaní dialógu s medzinárodnými monitorovacími mechanizmami relevantnými v oblasti ochrany a podpory práv príslušníkov národnostných menšín, resp. ochrany regionálnych alebo menšinových jazykov v sledovanom období vrátane úspešného zavŕšenia iniciatívy splnomocnenca vlády na uznanie ruského jazyka a srbského jazyka za menšinové jazyky v Slovenskej republike v zmysle časti II jazykovej charty.

Správa komplexne informuje najmä o kľúčových oblastiach pokiaľ ide o postavenie a práva príslušníkov národnostných menšín, kam neodmysliteľne patrí oblasť participácie, teda účasti príslušníkov národnostných menšín na riešení vecí verejných a mechanizmoch spolurozhodovania o veciach verejných, výchovy a vzdelávania, používania jazyka a podpory kultúry národnostných menšín, pričom informácie o týchto oblastiach zahŕňajú aj údaje poskytnuté relevantnými rezortmi a inštitúciami.

Zoznam príloh

1. Aktivity samosprávnych krajov v oblasti podpory národnostných menšín.
2. Členenie programu KNM 2015.
3. Vybrané údaje programu KNM 2015.

Príloha č. 1: Aktivity samosprávnych krajov v oblasti podpory národnostných menšín

Samosprávny kraj	Konceptia zameraná na príslušníkov národnostných menšín	Finančné prostriedky vyčlenené na národnostné menšiny (v eur)	Aktivity
Banskobystrický samosprávny kraj	nie je vypracovaná	neuveďené	Rôzne aktivity v kultúrnych zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK: Osvetové strediská: Hontiansko-ipeľské osvetové stredisko, Gemersko-malohontské osvetové stredisko, Pohronské osvetové stredisko, Podpolianske osvetové stredisko, Novohradské osvetové stredisko. Knižnice: Krajská knižnica Ľudovíta Štúra, Novohradská knižnica, Knižnica Jána Kollára, Hontiansko-novohradská knižnica, Knižnica Mateja Hrebendu. Regionálne múzeá a galérie: Gemersko-malohontské múzeum v Rimavskej Sobote, Novohradské múzeum a galéria v Lučenci.
Bratislavský samosprávny kraj	nie je vypracovaná	neuveďené	BSK participoval na podujatiach Tomášovská Thália 2015, oslavy 770. výročia obce Boldog a „Engerau – zabudnutý príbeh Petržalky“. V rámci Bratislavskej regionálnej dotačnej schémy na podporu kultúry BSK podporil projekty: webová stránka Neinvestičného fondu židovského kultúrneho dedičstva, Tanečné divadlo Ifjú Szivek, Chorvátsky kultúrny spolok Čuňovo, Festival Podunajskej kultúry v Jarovciach, vydanie publikácie dejín obce Kalinkovo, podpora Dokumentačného strediska holokaustu, letný festival mesta Senec, podpora edície maďarských publikácií Csemadok o cintorínoch a iné. Rôzne aktivity v kultúrnych zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK: Malokarpatské múzeum v Pezinku a Malokarpatská knižnica v Pezinku, Festival Astorka.
Košický samosprávny kraj	Odbor kultúry a cestovného ruchu má pripravený rozvojový zámer pre Divadlo Romathan – rozšírenie predmetu činnosti o osvetovú činnosť, čím by sa v oblasti kultúry zabezpečila zvýšená starostlivosť o tradičnú ľudovú kultúru Rómov	V roku 2015 10 900,- aktivity súvisiace s národnostnými menšinami	Kultúru národnostných menšín rozvíja šesť osvetových zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK.
Nitriansky samosprávny kraj	neuveďené	27 369,-	Rôzne aktivity v kultúrnych zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK: Osvetové strediská: Krajské osvetové stredisko v Nitre a 5 regionálnych osvetových stredisk. Krajská knižnica Karola Kmeťa v Nitre.

			Múzea: Múzeum Jána Thaina v Nových Zámkoch, Podunajské múzeum v Komárne. Staré divadlo Karola Spišáka v Nitre.
Prešovský samosprávny kraj	neuveďené	neuveďené	Rôzne aktivity v kultúrnych zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK: Osvetové strediská: Vihorlatské osvetové stredisko Humenné, Podduklianske osvetové stredisko, Ľubovnianske osvetové stredisko v Starej Ľubovni, Hornozemplínske osvetové stredisko vo Vranove nad Topľou, Podtatranské osvetové stredisko v Poprade, Hornošarišské osvetové stredisko v Bardejove. Knižnice: Okresná knižnica Dávida Gutgesela Bardejov, Podtatranská knižnica v Poprade, Podduklianska knižnica vo Svidníku, Vihorlatská knižnica v Humennom, Ľubovnianska knižnica v Starej Ľubovni, Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou, Knižnica P. O. Hviezdoslava v Prešove. Divadlo: Divadlo Jonáša Záborského v Prešove – osvetová činnosť divadla. Regionálne múzeá a galérie: Krajské múzeum v Prešove, Vihorlatské múzeum v Humennom, Vlastivedné múzeum v Hanušovciach nad Topľou, Šarišské múzeum Bardejov, Ľubovnianske múzeum, Podtatranské múzeum v Poprade, Múzeum v Kežmarku, Šarišská galéria v Prešove a Tatranská galéria v Poprade.
Trenčiansky samosprávny kraj	neuveďené	neuveďené	Rôzne aktivity v kultúrnych zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK: Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi realizovalo viaceré podujatia, týkajúce sa národnostných menšín a to napr. Stretnutie speváckych skupín a spolkov karpatských Nemcov z pravnianskej doliny alebo projekt pod názvom Za židovskou kultúrou na Slovensku. Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi v roku 2015 vytvorilo 5 tvorivých dielni ľudových remesiel, ktorých ťažisko tvoria deti rómskej národnosti.
Trnavský samosprávny kraj	neuveďené	2 325,-	Podpora organizácií českej, maďarskej a rómskej národnostnej menšiny v rámci Výzvy na predkladanie žiadostí v rámci programu „Podpora kultúrnych a umeleckých aktivít v roku 2015“. Rôzne aktivity 18 kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK.
Žilinský samosprávny kraj	nie je vypracovaná	neuveďené	Rôzne aktivity v kultúrnych zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK: Osvetové strediská: Krajské kultúrne stredisko v Žiline, Turčianske kultúrne stredisko v Martine, Oravské kultúrne stredisko v Dolnom Kubíne, Kysucké kultúrne stredisko v Čadci, Liptovské kultúrne stredisko v Liptovskom Mikuláši. Knižnice: Krajská knižnica v Žiline, Kysucká knižnica v Čadci, Turčianska knižnica v Martine, Liptovská knižnica Gašpara Fejérpataky-Belopotočského v Liptovskom Mikuláši, a Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne. Múzeá a galérie: Kysucké múzeum v Čadci, Liptovské múzeum v Ružomberku, Oravské múzeum Pavla Országha Hviezdoslava v Dolnom Kubíne, Považské múzeum v Žiline, Kysucká galéria v Oščadnici, Oravská galéria v Dolnom Kubíne, Liptovská galéria Petra Michala Bohúňa v Liptovskom Mikuláši, Považská galéria umenia v Žiline, Turčianska galéria v Martine. Divadlá: Bábkové divadlo Žilina, Slovenské komorné divadlo Martin. Krajská hviezdáreň v Žiline.

Príloha č. 2: Členenie programu KNM 2015

V zmysle vyhlásenej výzvy a jej príloh bol KNM 2015 rozdelený na podprogramy a priority v nasledovnom členení:

1. Podpora zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín

- 1.1. edičná činnosť, podpora periodickej a neperiodickej tlače, zvukových a multimedialných nosičov a elektronických výstupov,
- 1.2. aktivity divadiel a ľudovoumeleckých súborov a aktivity kultúrnych inštitúcií a cirkevných inštitúcií,
- 1.3. podpora kultúrnych aktivít a umeleckej tvorby,
- 1.4. výskum kultúry, života, histórie, jazyka a identity príslušníkov menšín,
- 1.5. vzdelávacie projekty,
- 1.6. záujmová činnosť a využitie voľného času,
- 1.7. zahraničné kultúrne aktivity a medzinárodné kultúrne aktivity.

2. Podpora výchovy a vzdelávania k právam národnostných menšín

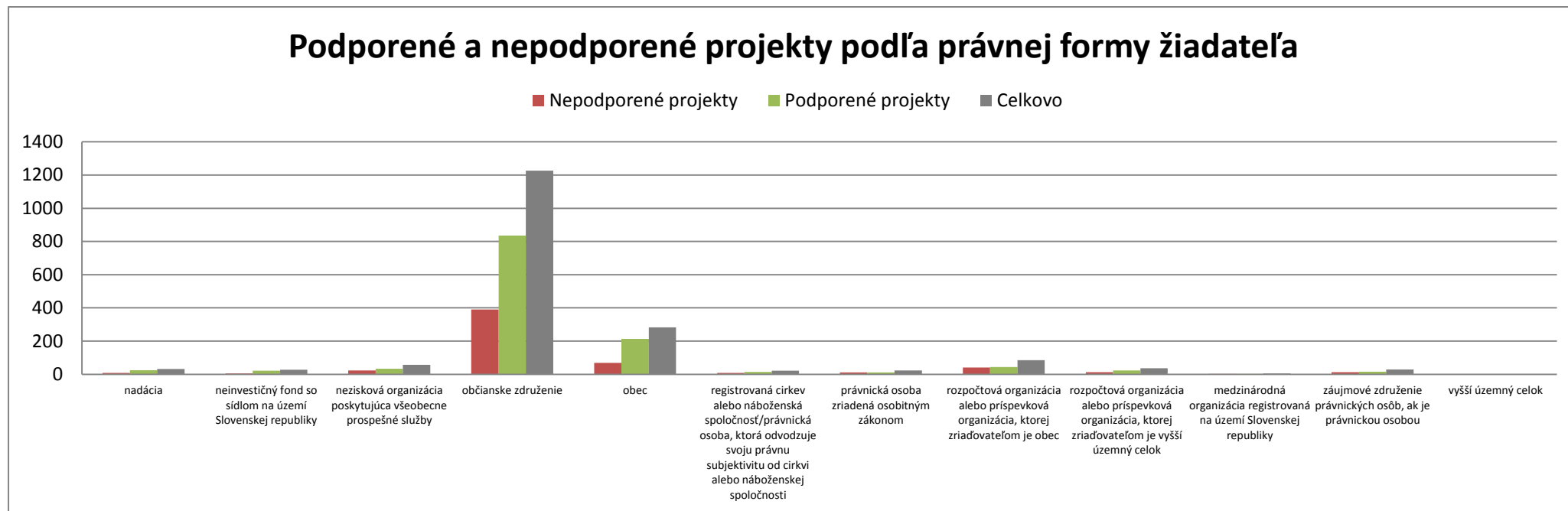
- 2.1. podpora výchovy a vzdelávania detí a mládeže v oblasti práv národnostných menšín,
- 2.2. podpora vzdelávania a školenia v oblasti práv národnostných menšín,
- 2.3. analytická, expertná a edičná činnosť v oblasti práv národnostných menšín.

3. Podpora interetnického a interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi národnostnou väčšinou a národnostnými menšinami a etnickými skupinami

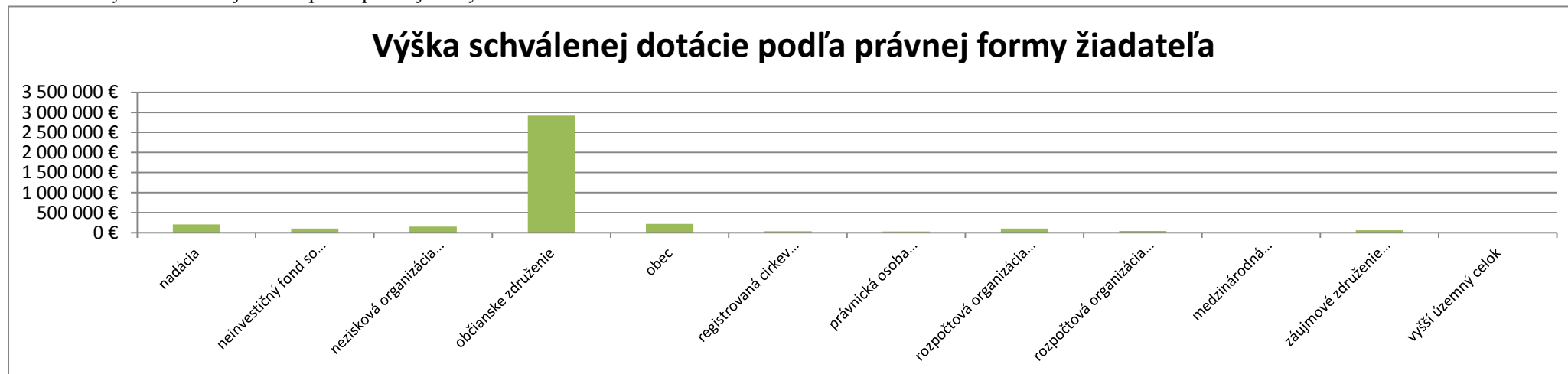
- 3.1. podpora vzájomného porozumenia a zblížovania medzi národnostnými skupinami, medzi národnostnou väčšinou a menšinami, ako aj medzi národnostnými menšinami navzájom,
- 3.2. projekty zamerané na identifikáciu a spoznávanie spoločných kultúrnych, umeleckých a vedeckých hodnôt a tradícií,
- 3.3. projekty zamerané na odkrývanie a spoznávanie rodinnej, miestnej a regionálnej histórie, tradícií, osobností a pamiatok v národnostne zmiešanom prostredí,
- 3.4. podpora zahrnutia rešpektovania, porozumenia a tolerance voči menšinovým jazykom a kultúram do systému výchovy a vzdelávania, ako aj do pôsobenia masovokomunikačných prostriedkov,
- 3.5. podpora výmenných programov, pobytov, spoločných vzdelávacích podujatí, vedomostných a umeleckých súťaží pre deti a mládež z rôznych národnostných a jazykových skupín.

Príloha č. 3: Vybrané údaje programu KNM 2015

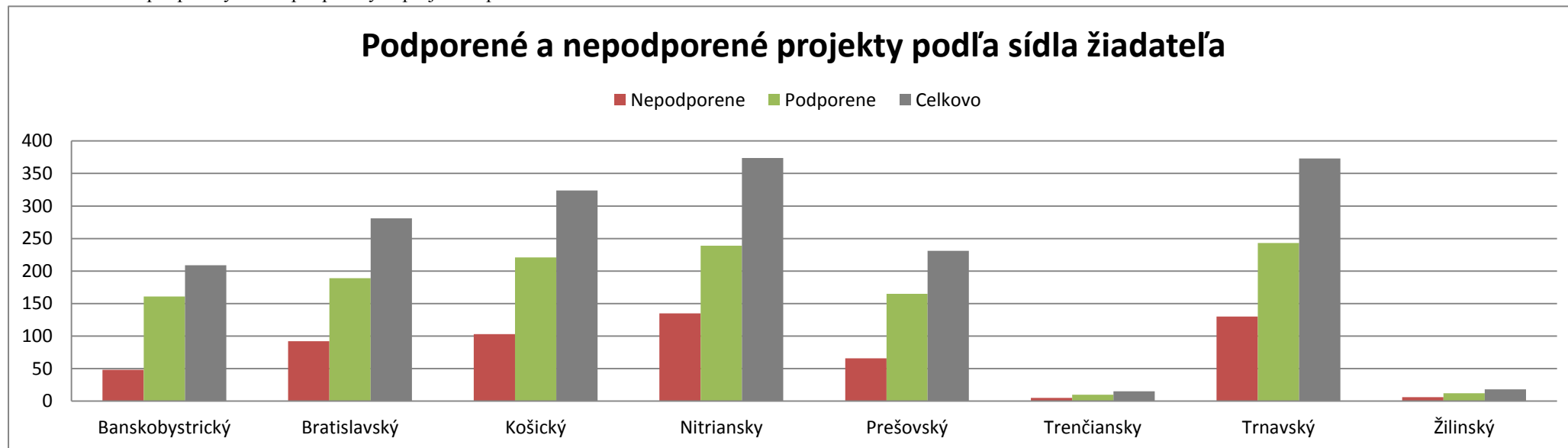
Graf č. 1: Počet podporených projektov podľa právnej formy žiadateľa

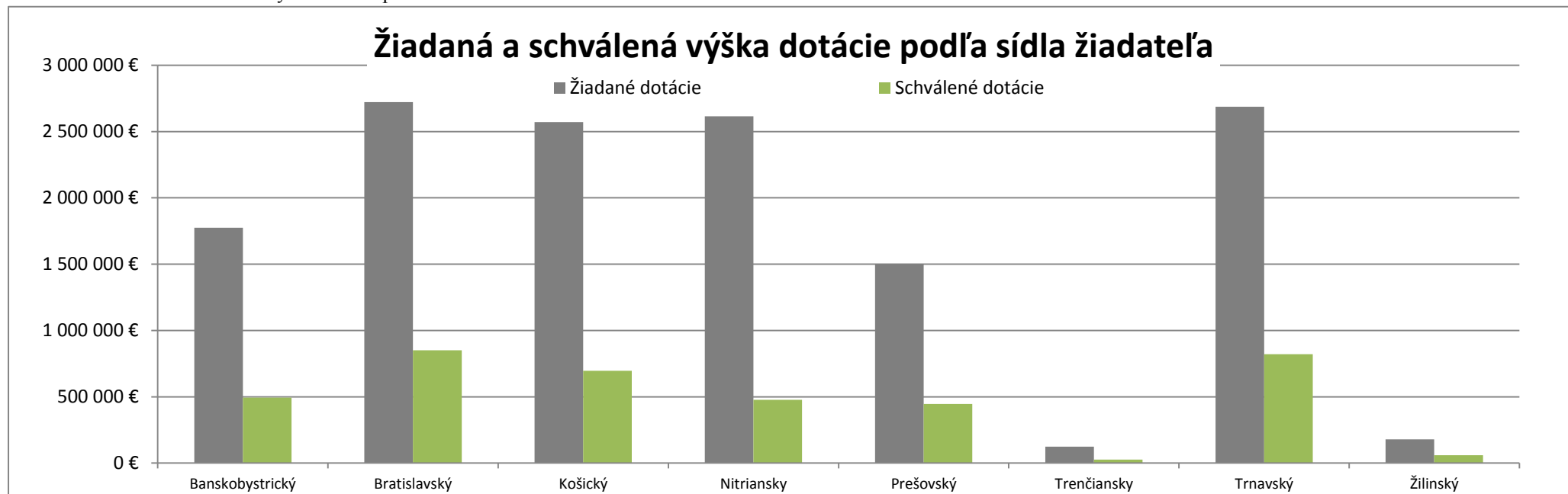
Graf č. 2: Výška schválenej dotácie podľa právnej formy žiadateľa

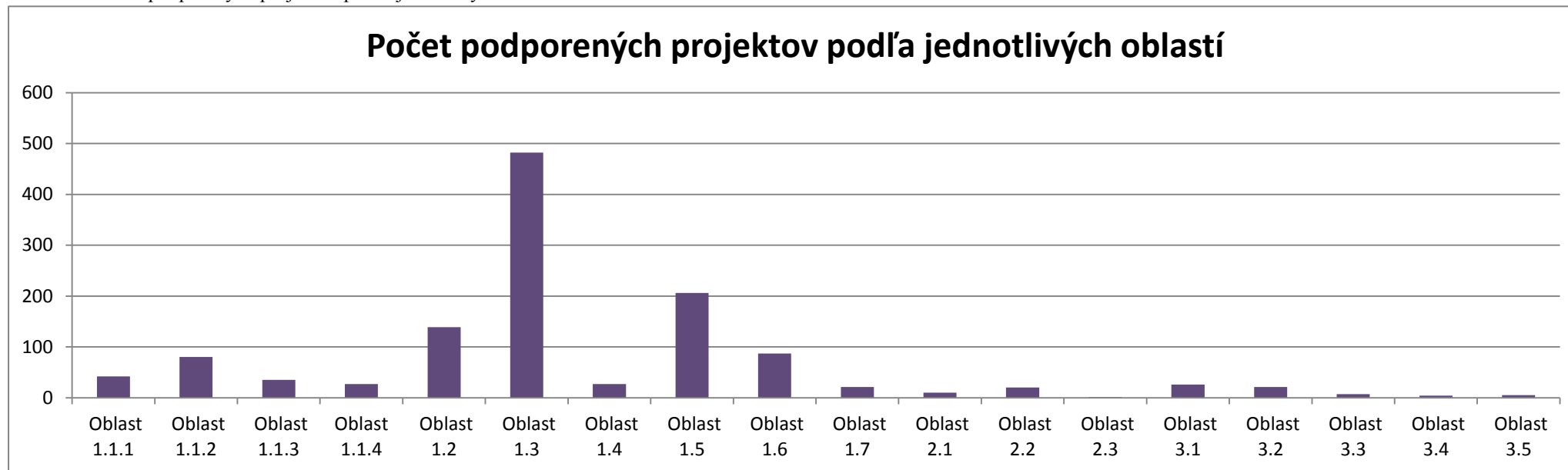
Graf č. 3: Počet podporených a nepodporených projektov podľa sídla žiadateľa

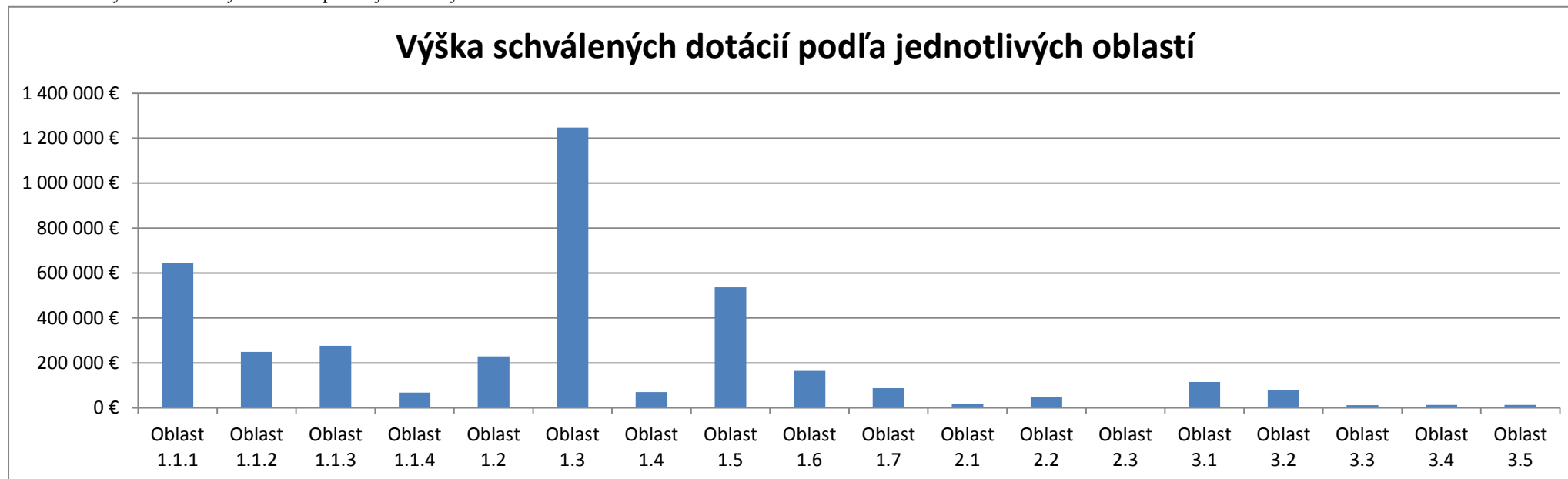
Graf č. 4: Žiadaná a schválená výška dotácie podľa sídla žiadateľa

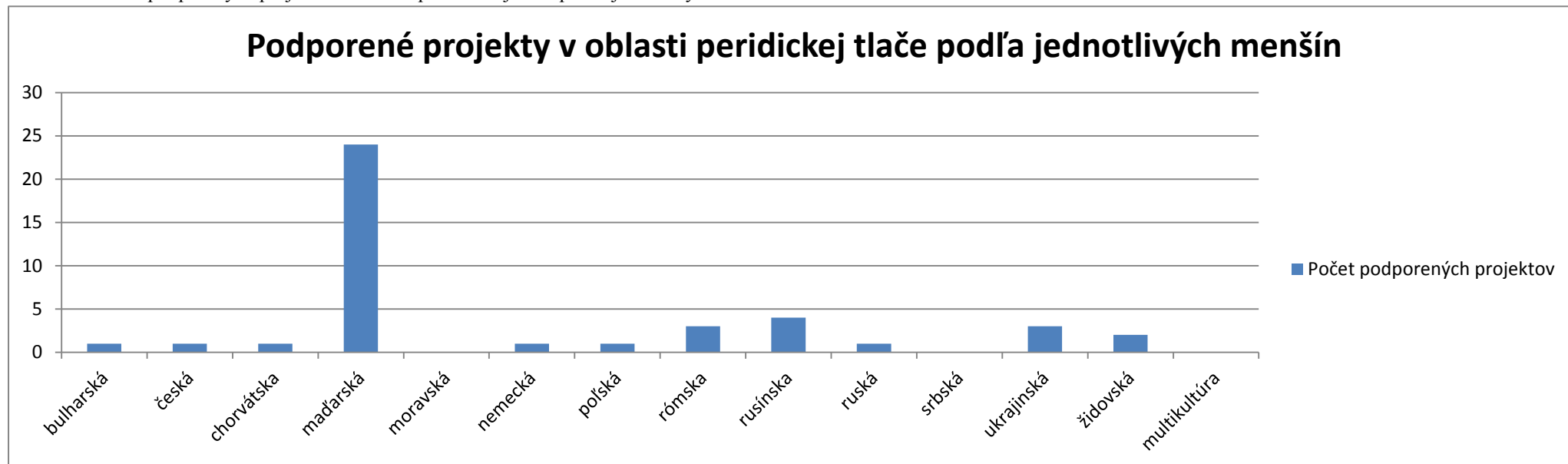
Graf č. 5: Počet podporených projektov podľa jednotlivých oblastí

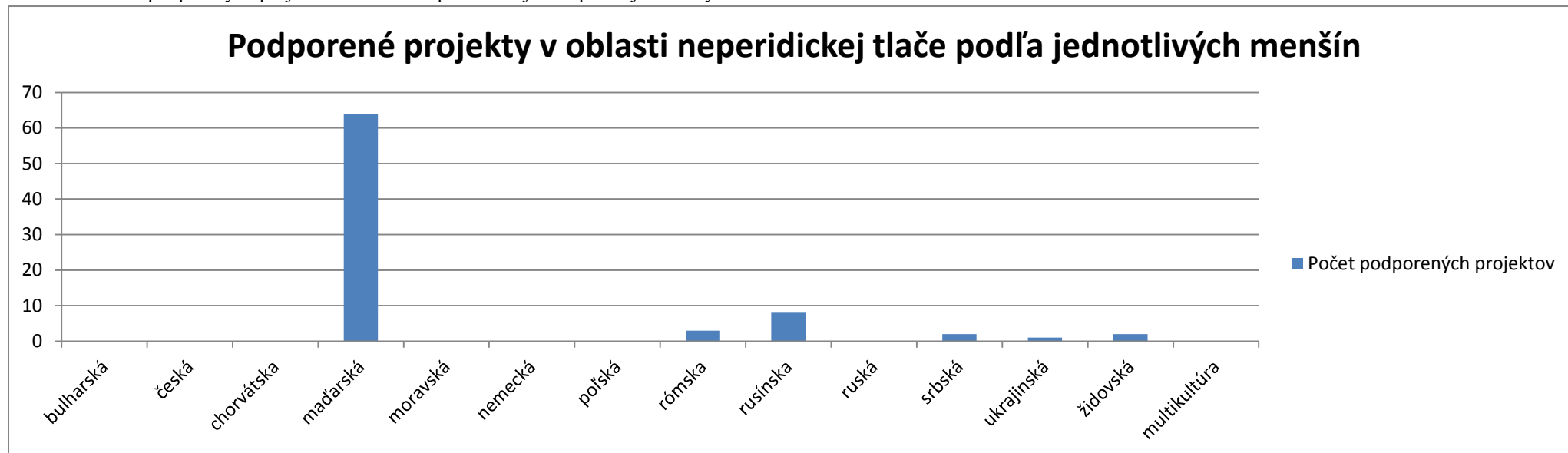
Graf č. 6: Výška schválených dotácií podľa jednotlivých oblastí

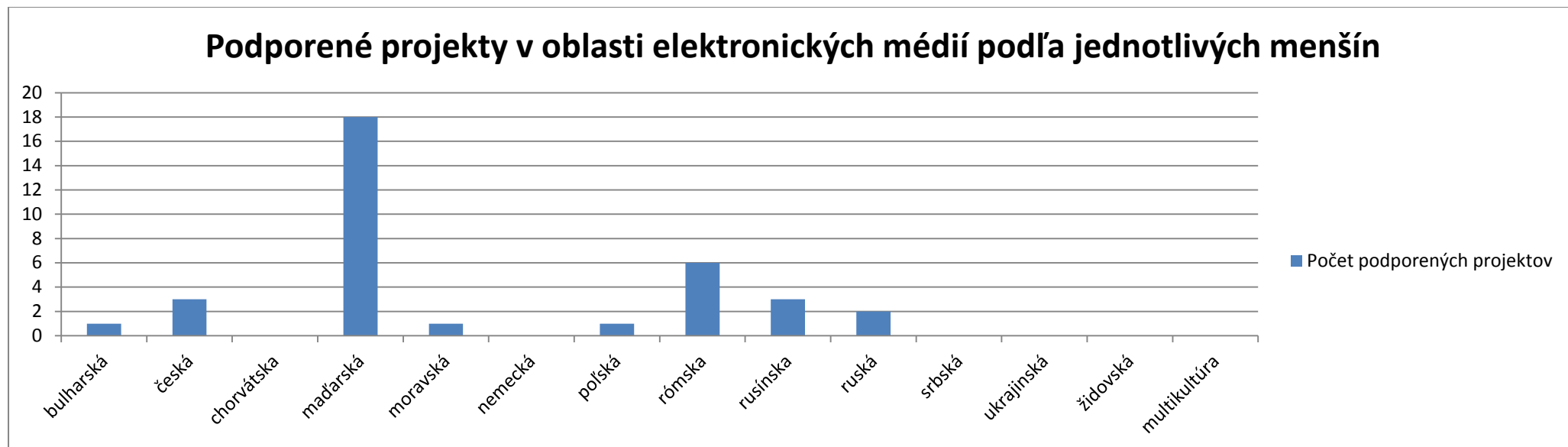
Graf č. 7: Počet podporených projektov v oblasti periodickej tlače podľa jednotlivých menšín

Graf č. 8: Počet podporených projektov v oblasti neperiodickej tlače podľa jednotlivých menšín

Graf č. 9: Počet podporených projektov v oblasti elektronických médií podľa jednotlivých menšín

Graf č. 10: Počet podporených projektov v oblasti multimediálnych nosičov podľa jednotlivých menšín

